

แนวทางการบริหารจัดการ ศูนย์พักพิงชั่วคราว

ตึก ๗

คำขวัญ
น้ำที่ มีวินัย ใฝ่หาความรู้ เชิดชูผู้มีพระคุณ

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

1. ซื่อสัตย์ ศาสน์ กษัตริย์
2. ซื่อสัตย์ สุจริต
3. มีวินัย
4. ใฝ่เรียนรู้
5. อยู่อย่างพอเพียง
6. ใฝ่ฝันในภพ
7. มีความเป็นไทย
8. มีจิตสาธารณะ

แนวทางการบริหารจัดการศูนย์พักพิงฉบับนี้ได้รับการแปลเป็นภาษาไทยและตีพิมพ์เผยแพร่ด้วยความสนับสนุนขององค์การเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศของสหรัฐอเมริกา

ฉบับแปลอย่างไม่เป็นทางการ 2555

ลิขสิทธิ์ต้นฉบับ Collective Centre Guidelines ภาษาอังกฤษเป็นของสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยสหประชาชาติและองค์การระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐาน 2553

แนวทางชุดนี้ได้รับการพัฒนาและจัดเตรียมโดย กลุ่มประสานงานและจัดการที่อยู่อาศัยชั่วคราว ด้วยการประสานงานของสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยสหประชาชาติ (UNHCR) และองค์การระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐาน (IOM) เจ้าของลิขสิทธิ์สงวนสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติ การคัดลอกส่วนใดๆ ในแนวทางชุดนี้ไปเผยแพร่ในทุกรูปแบบ สามารถทำได้เมื่ออ้างอิงถึง UNHCR และ IOM (ยกเว้นเพื่อค้าขาย)

ลิขสิทธิ์ภาพทั้งหมดเป็นของ IOM ประเทศไทย 2554

แนวทางการบริหารจัดการ
ศูนย์พักพิงชั่วคราว

กลุ่มประสานงานการบริหารจัดการที่อยู่อาศัยชั่วคราว

การก่อตั้ง 'กลุ่มประสานงานการบริหารจัดการที่อยู่อาศัยชั่วคราว' (Camp Coordination Camp Management Cluster หรือ CCCM Cluster) เริ่มต้นขึ้นเมื่อปี 2548 ภายใต้กรอบการทำงานปฏิรูปการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม (Humanitarian Reform) และการจัดตั้งกลุ่มประสานงานเฉพาะทาง (Cluster Approach)

การบริหารจัดการที่อยู่อาศัยชั่วคราวเป็นหนึ่งในแก้ด้านการทำงานที่กระบวนการปฏิรูปฯ เล็งเห็นว่าขาดผู้นำและการรับผิดชอบที่ชัดเจน โดยเฉพาะในบริบทของการทำงานในภาวะฉุกเฉิน ซึ่งนำไปสู่ความไม่เท่าเทียมกันระหว่างสถานที่พักพิงชั่วคราวอยู่เรื่อยไป จุดประสงค์หลักของกลุ่มประสานงานนี้คือการปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของกลุ่มคนที่มีความจำเป็นต้องโยกย้ายจากถิ่นที่อยู่อาศัยมาอยู่ในพื้นที่พักพิงชั่วคราว กลุ่มประสานงานทำหน้าที่เอื้ออำนวยการให้ความช่วยเหลือและการปกป้องคุ้มครองคนเหล่านี้ ไม่ว่าจะเป็นในค่ายพักหรือที่พักพิงชั่วคราวอื่นๆ และเน้นไปที่การหาทางออกอย่างยั่งยืนที่จะนำไปสู่การปิดตัวของที่พักพิงชั่วคราว

การทำงานของ CCCM ครอบคลุมที่อยู่อาศัยชั่วคราวส่วนรวมทุกประเภท ไม่ว่าจะเป็นค่ายที่ออกแบบมาโดยเฉพาะ ค่ายที่จัดตั้งขึ้นมาเองหรือศูนย์พักพิงชั่วคราว

กลุ่มประสานงานการบริหารจัดการที่อยู่อาศัยชั่วคราวระดับโลกมี IOM เป็นผู้นำในกรณีภัยพิบัติทางธรรมชาติ และ UNHCR ในเหตุการณ์ความขัดแย้ง โดยมีหน้าที่พัฒนาและรวบรวมความรู้ มาตรฐาน และความเชี่ยวชาญของภาค ในระดับโลก สมาชิกกลุ่มประสานงานนี้คือ CARE International, Danish Refugee Council (DRC), International Rescue Committee (IRC), Lutheran World Federation (LWF), Norwegian Refugee Council (NRC), Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA) และ Shelter Centre.

ในระดับประเทศ คณะทำงานด้านมนุษยธรรมประจำประเทศ (HCT) จะเป็นผู้เสนอแนะให้มีการจัดตั้งกลุ่มประสานงานด้านที่อยู่อาศัยชั่วคราวในสถานการณ์ฉุกเฉิน หรือเมื่อจำเป็น ในกรณีเช่นนี้ กลุ่มประสานงานระดับประเทศมีหน้าที่ผลักดันให้เกิดการพัฒนากรอบนโยบายและแผนการทำงานร่วมกัน ระหว่างหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง และให้การดำเนินงานเป็นไปตามมาตรฐานที่ตกลงกันไว้ รวมไปถึงการเอื้ออำนวยการทำงานร่วมกันเพื่อให้การให้ความช่วยเหลือเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปใจความ

ในหลายประเทศทั่วโลก มีกลุ่มผู้คนมากมายที่มีความจำเป็นต้องโยกย้ายที่อยู่อาศัย เนื่องจากเหตุการณ์ความขัดแย้งหรือภัยพิบัติทางธรรมชาติ หลายครั้งที่อาคารสิ่งก่อสร้างที่มีอยู่เดิมได้กลายเป็นทางออกเพื่อการพักอยู่อาศัยชั่วคราวสำหรับกลุ่มคนเหล่านี้ และมักเป็นที่เรียกว่าศูนย์พักพิงชั่วคราว CCCM Cluster ได้พัฒนา 'แนวทางการบริหารจัดการศูนย์พักพิง' นี้ขึ้นมาเพื่อส่งเสริมให้กลุ่มคนผู้อพยพโยกย้ายที่อยู่อาศัยได้รับการให้ความช่วยเหลือและปกป้องคุ้มครองอย่างเหมาะสม

แนวทางการปฏิบัตินี้อ้างอิงถึง “ชุดแนวทางการบริหารจัดการที่อยู่อาศัยชั่วคราว” (Camp Management Toolkit) โดยเน้นไปที่ข้อมูลในส่วนที่เกี่ยวกับศูนย์พักพิงชั่วคราว และชุดประเด็นปัจจัยทางด้านต่างๆ ที่ควรจะได้รับพิจารณาตลอดระยะเวลาของการใช้ศูนย์พักพิง หลักการที่ใช้มีดังต่อไปนี้

- รัฐมีหน้าที่ให้ความคุ้มครองและความช่วยเหลือแก่ผู้ที่ย้ายอยู่ในศูนย์พักพิงชั่วคราว และควรที่จะได้รับการสนับสนุนจากทุกภาคส่วนในการให้ความคุ้มครองและดูแลสวัสดิการของผู้อาศัยในศูนย์
- ในการวางแผนจัดตั้งศูนย์พักพิงชั่วคราวควรมีเป้าหมายหลักเพื่อการหาทางออกอย่างยั่งยืนให้แก่ผู้เข้าพักอาศัยให้ได้โดยเร็วที่สุด
- การมีส่วนร่วมเป็นการให้โอกาสผู้พักพิงเข้าร่วมหาแนวทางพัฒนาและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น โครงสร้างการปกครองภายในศูนย์ควรมีทั้งเด็ก ผู้ชาย และผู้หญิงจากทุกกลุ่มมาเข้าร่วม ทั้งยังควรมีการเสริมสร้างศักยภาพเพื่อให้การมีส่วนร่วมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
- ประเภทและลักษณะของความช่วยเหลือจะเปลี่ยนไปตามระยะเวลาการอยู่อาศัยในศูนย์
- ผู้อาศัยควรจะได้รับแจ้งถึงบริการและความช่วยเหลือที่มีอยู่ในศูนย์ จุดแจกจ่ายอาหาร และสิ่งของเครื่องใช้ควรอยู่ในจุดที่เข้าถึงได้ง่าย กลไกการแจกจ่ายควรคำนึงถึงบุคคลที่มีความต้องการพิเศษเพื่อหลีกเลี่ยงความรุนแรงและการเอาเปรียบ
- มีการทำแผนเผชิญภัยอย่างละเอียดสำหรับแต่ละสถานการณ์ที่อาจทำให้เกิดการโยกย้ายถิ่นฐาน เช่นในสถานการณ์ภัยพิบัติทางธรรมชาติ
- การบริหารจัดการศูนย์พักพิงชั่วคราวมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของผู้อาศัยโดยตรง ทั้งเมื่ออยู่ในศูนย์และในการกลับคืนสู่ชีวิตปกติ

แนวทางฉบับนี้เป็นการกลั่นกรองการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการบริหารจัดการศูนย์พักพิงชั่วคราวต่างๆ ทั่วโลก และมุ่งเน้นที่จะมีส่วนช่วยในการวางแผน ดำเนินการ ตรวจสอบ ดูแลรักษา และจัดการศูนย์พักพิงชั่วคราว เพื่อว่ากลุ่มคนที่มีความจำเป็นต้องโยกย้ายจากถิ่นที่อยู่อาศัยจะได้รับความช่วยเหลือและความคุ้มครองในยามจำเป็น

บทที่ 1 บทนำ	1
บทที่ 2 ข้อสังเกตทั่วไปเกี่ยวกับศูนย์พักพิงชั่วคราว	5
2.1 คำจำกัดความของ “ศูนย์พักพิงชั่วคราว”	
2.2 ความรับผิดชอบโดยทั่วไป	
2.3 ประเภทและระยะเวลาการใช้งาน	
2.4 ปริมาณของศูนย์พักพิงชั่วคราวที่มีจำนวนมาก	
บทที่ 3 หน้าที่และความรับผิดชอบ	11
3.1 แนวคิดการแบ่งความรับผิดชอบออกเป็น 3 ระดับ	
บทที่ 4 การมีส่วนร่วม	17
4.1 การมีส่วนร่วมของผู้อยู่อาศัย	
4.2 รูปแบบของการมีส่วนร่วม	
4.3 การปกครองตนเองของผู้อยู่อาศัย	
4.4 การเข้าถึง	
4.5 ชุมชนที่อยู่โดยรอบศูนย์พักพิงชั่วคราว	
บทที่ 5 โครงสร้างการประสานงาน	23
5.1 ระดับของการประสานงาน	
บทที่ 6 การบริหารจัดการข้อมูล	27
6.1 หน้าที่ความรับผิดชอบในการจัดการข้อมูล	
6.2 การเก็บข้อมูลในภาวะฉุกเฉิน	
6.3 การเก็บข้อมูลในระยะกลางและยาว	
6.4 การลงทะเบียนรายบุคคลหรือรายครัวเรือน	
6.5 ผู้อยู่อาศัยที่ไม่ได้จำเป็นต้องอพยพโยกย้ายที่อยู่อาศัย	
บทที่ 7 ความเสี่ยงทางด้านสิ่งแวดล้อม	39
7.1 ความสัมพันธ์กับสิ่งโดยรอบ	
7.2 การขาดความตื่นตัวด้านสิ่งแวดล้อม	
7.3 ผลกระทบของสิ่งแวดล้อมต่อศูนย์พักพิงชั่วคราว	
บทที่ 8 การตั้งศูนย์พักพิงชั่วคราว	45
8.1 การให้การสนับสนุนศูนย์พักพิงชั่วคราวตามพระราชบัญญัติ	
8.2 แผนเผชิญภัยจังหวัด	
8.3 การโยกย้ายที่อยู่อาศัยโดยไม่ได้คาดหมาย	
8.4 สถานที่ตั้ง และอาคารสิ่งก่อสร้าง	
8.5 ประเภทของอาคาร	
8.6 ศูนย์พักพิงชั่วคราวนอกระบบ	
8.7 สิทธิการครอบครอง	

บทที่ 9 การปกป้องคุ้มครองสิทธิของผู้พักพิง	63
9.1 ประเด็นสำคัญด้านการคุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพ	
9.2 ประเด็นเรื่องความคุ้มครองเฉพาะด้าน	
9.3 ข้อควรระวังป้องกัน	
9.4 ความรุนแรงบนฐานของเพศภาวะ (Gender-Based Violence)	
9.5 การป้องกันความรุนแรงบนฐานของเพศภาวะ	
บทที่ 10. การแจกจ่ายอาหาร	71
10.1 การแจกจ่ายอาหาร	
10.2 การประกอบอาหาร	
บทที่ 11 การแจกจ่ายสิ่งของเครื่องใช้ทั่วไป	75
11.1 การแจกจ่ายสิ่งของเครื่องใช้	
11.2 การประกอบอาหาร	
บทที่ 12 ที่พักอาศัย	77
12.1 ที่พักอาศัย; 5 ขั้นตอนการสำรวจและปรับปรุง	
12.2 มาตรฐานที่ที่พักอาศัย	
บทที่ 13 น้ำ ระบบสุขาภิบาลและสุขอนามัย	83
บทที่ 14. การเข้าถึงระบบบริการสุขภาพ	85
14.1 การให้บริการทางด้านสุขภาพ	
14.2 ปัญหาต่าง ๆ	
บทที่ 15 การศึกษา	91
15.1 การใช้สถานศึกษาเพื่อเป็นศูนย์พักพิงชั่วคราว	
15.2 หลักพิงปฏิบัติในการให้การศึกษา	
บทที่ 16 ส่งเสริมอาชีพ	97
16.1 หลักพิจารณาทั่วไปในการส่งเสริมอาชีพ	
16.2 แนวทางการส่งเสริมอาชีพ	
บทที่ 17 การปิดศูนย์พักพิงชั่วคราว	101
17.1 การไล่ที่	
17.2 ทิศทางในการแก้ปัญหาอย่างยั่งยืน	

- 1 บทนำ
- 2 ก่อปี
- 3 หน้าที
- 4 บั้ลลว้บ
- 5 ปรลลลลลล
- 6 จั้ลลลลลล
- 7 ลลลลลลล
- 8 จั้ลลลลลล
- 9 ลลลลลลล
- 10 ลลลลลลล
- 11 ลลลลลลล
- 12 ลลลลลลล
- 13 ลลลลลลล
- 14 ลลลลลลล
- 15 ลลลลลลล
- 16 ลลลลลลล

สาระสำคัญ

- ▶ ศูนย์พักพิงชั่วคราวถูกใช้เป็นที่รองรับกลุ่มคนผู้อพยพโยกย้ายที่อยู่อาศัยในหลายพื้นที่ทั่วโลก
- ▶ แนวทางฉบับนี้ได้จัดทำขึ้นเพื่อให้เกิดฐานข้อมูลที่สามารถนำไปปฏิบัติใช้ได้จริง และมีตัวอย่างประกอบที่เป็นบทเรียนจากประสบการณ์จริง
- ▶ การบริหารจัดการศูนย์พักพิงชั่วคราวเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อคุณภาพชีวิต ศักดิ์ศรีและอนาคตของผู้พักพิงในศูนย์ การใช้ชีวิตในศูนย์ควรเป็นช่วงเวลาที่คุณพักพิงได้มีโอกาสเตรียมความพร้อมในการ กลับออกไปใช้ชีวิตตามปกติ
- ▶ แนวทางการปฏิบัตินี้อ้างอิงถึง “ชุดแนวทางการบริหารจัดการที่อยู่อาศัยชั่วคราว” (Camp Management Toolkit) โดยเน้นไปที่ข้อมูลในส่วนที่เกี่ยวข้องกับศูนย์พักพิงชั่วคราวเท่านั้น

บทนำ

ศูนย์พักพิงเป็นหนึ่งในวิธีแก้ปัญหาที่อยู่อาศัยชั่วคราวในหลายสถานการณ์ อาคารสิ่งก่อสร้างที่นำมาใช้เป็นศูนย์พักพิงมีอยู่หลายประเภทด้วยกัน ตั้งแต่ โรงเรียน โรงพยาบาล สถานที่ทางศาสนา บั้ลลลลลล จนไปถึงค่ายทหาร ในหลายประเทศที่มีการเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติอย่างรุนแรงขึ้นบ่อยครั้ง รัฐบาลมักมีการเตรียมแผนรับมือสถานการณ์ฉุกเฉิน และกำหนดอาคารที่จะนำมาใช้เป็นศูนย์พักพิงชั่วคราวไว้ล่วงหน้า แต่แม้ไม่มีการเตรียมแผนรับมือ รัฐบาลจำเป็นต้องเล็งเห็นความสำคัญของการบริหารจัดการศูนย์พักพิงชั่วคราว เนื่องจากการอาศัยในศูนย์พักพิงชั่วคราวมีผลกระทบโดยตรงต่อคุณภาพชีวิต และศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์ของผู้พักพิง จึงควรมีการเตรียมพร้อมเพื่อการแก้ปัญหาอย่างยั่งยืน และควรเตรียมความพร้อมให้กับผู้อยู่อาศัยหลังจากที่คนเหล่านี้ออกจากศูนย์พักพิงไปแล้ว

การแก้ปัญหา ชั่วคราว

หากมองเพียงผิวเผิน การหาที่พักพิงชั่วคราวโดยอาศัยอาคารสิ่งปลูกสร้างที่มีอยู่ อาจเป็นการแก้ปัญหาที่เหมาะสม แต่ในสภาพความเป็นจริง บ่อยครั้งที่การอยู่ในศูนย์พักพิงชั่วคราว อาจไม่เอื้อต่อการดำเนินชีวิตอย่างมีเกียรติและศักดิ์ศรี เนื่องจากสภาพอาคารที่ทรุดโทรม ความแออัดของที่พัก ประกอบกับปัญหาทางสังคม ย่อมส่งผลกระทบต่อสภาพความเป็นอยู่ ดังนั้นศูนย์พักพิงชั่วคราวส่วนใหญ่ไม่สามารถตอบสนองพื้นฐานในการดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรีให้กับผู้พักพิงได้ อย่างไรก็ตาม หากมีการเลือกศูนย์พักพิงชั่วคราวที่เหมาะสม มีการดูแลรักษาและให้บริการที่มีประสิทธิภาพ ศูนย์พักพิงชั่วคราวอาจเป็นแนวทางการแก้ปัญหาที่อยู่อาศัยชั่วคราวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เกี่ยวกับ “แนวทางการบริหารจัดการศูนย์พักพิงชั่วคราว”

ความจำเป็น ในการใช้ แนวทางฯ ร่วม

เนื่องจากศูนย์พักพิงเป็นทางออกสำคัญของการแก้ปัญหาที่อยู่อาศัยชั่วคราว ประกอบกับรายละเอียดต่างๆ ของศูนย์พักพิงมีความซับซ้อนในหลายประการ ดังนั้นการจัดทำแนวทางการปฏิบัติการสำหรับผู้ปฏิบัติงานภาคสนาม เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานได้นำเอาไปใช้ปฏิบัติได้จริงจึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมากในปัจจุบัน

เครื่องมือ ชี้แนะแนวทาง

แนวทางการปฏิบัติงานในเล่มนี้ได้เน้นประเด็นสำคัญของการป้องกันคุ้มครอง และการให้บริการในศูนย์พักพิงชั่วคราว โดยจัดทำเป็นข้อเสนอแนะที่สามารถนำไปใช้ได้จริงในการติดต่อประสานงานและบริหารจัดการศูนย์พักพิงฯ โดยคำนึงถึงสิทธิของผู้อยู่อาศัยเป็นหลัก แนวทางชุดนี้จึงเป็นเครื่องมือเพื่อชี้แนะแนวทางในการปฏิบัติงานโดยไม่มีวัตถุประสงค์ที่จะปรับนโยบายหรือบทบัญญัติใดๆ

การพัฒนา แนวทาง

แนวทางชุดนี้ได้มีการพัฒนาขึ้นมาจากการสรุปบทเรียนจากประสบการณ์หลายปีของการบริหารจัดการศูนย์พักพิงชั่วคราวในหลากหลายประเทศขององค์กรและกลุ่มคนทั่วไป แนวทางนี้เป็นเกิดขึ้นจากการทำงานร่วมกันของสมาชิกกลุ่มประสานงานและจัดการที่อยู่อาศัยชั่วคราว (Camp Coordination and Camp Management Cluster) ด้วยความร่วมมือของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญทางด้านอื่นๆ ทางคณะผู้จัดทำต้องขอขอบคุณทุกหน่วยงานและบุคคลต่างๆ ที่มีส่วนช่วยเหลือในการพัฒนาชุดแนวทางนี้ เป็นอย่างสูง

กลุ่มเป้าหมายหลักของแนวทางการบริหารจัดการศูนย์พักพิงชั่วคราว

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มผู้ใช้หลักของแนวทางชุดนี้ คือ ผู้ปฏิบัติงานภาคสนามต่างๆ ทั้งในระดับประเทศ จังหวัด และท้องถิ่น ซึ่งมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและประสานงานในศูนย์พักพิงชั่วคราวและการวางแผนเผชิญภัยในพื้นที่ รวมถึงเจ้าหน้าที่ของรัฐ ฝ่ายพลเรือน ภาคเอกชน ผู้ต้องย้ายถิ่นฐาน และประชาชนที่อาศัยอยู่รอบศูนย์พักพิง

วิธีการใช้แนวทาง

วิธีการใช้

แนวทางชุดนี้อ้างอิง “ชุดแนวทางการบริหารจัดการที่อยู่อาศัยชั่วคราว” (Camp Management Tool Kit) ที่ผลิตขึ้นในปี 2551 และรวมเนื้อหาเพิ่มเติมจากประสบการณ์ที่เพิ่มขึ้นในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา เอกสารอ้างอิงสำหรับเนื้อหาในแต่ละบทจะถูกรวบรวมไว้ในช่วงท้ายของบท

กล่องข้อความ และสัญลักษณ์ ต่างๆ

กล่องข้อความและสัญลักษณ์ต่างๆ ได้ถูกนำมาใช้ในชุดแนวทางนี้เพื่อเน้นให้เห็นถึงสาระสำคัญต่างๆ ข้อมูลที่จำเป็น และตัวอย่างจากประสบการณ์จริง สัญลักษณ์ต่างๆ ที่ใช้แยกแยะเนื้อหาที่สำคัญมีต่อไปนี้

สาระสำคัญ

สำหรับข้อสรุปเนื้อหาสำคัญในบท ซึ่งเน้นเฉพาะข้อมูลและประเด็นที่สำคัญที่สุดในการพิจารณาเมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับเนื้อหาในบทนั้น

จากประสบการณ์

กรณีตัวอย่าง ข้อแนะนำ บทเรียน และตัวอย่างแนวทางการปฏิบัติจากผู้ปฏิบัติงานภาคสนามที่บอกเล่าถึงสถานการณ์ของศูนย์พักพิงชั่วคราวทั่วโลก

ข้อแนะนำ

ข้อมูลทางเทคนิค หรือข้อมูลและประเด็นที่จะต้องคำนึงถึงเมื่อบริหารจัดการศูนย์พักพิงชั่วคราว

ตาราง

ตารางในแนวทางชุดนี้ใช้เพื่อแสดงให้เห็นถึงข้อมูลเปรียบเทียบต่างๆ

สัญลักษณ์อื่นๆที่ใช้ ได้แก่:

ส่วนเชื่อมโยงไปยังบทต่างๆ เครื่องมือที่ใช้หรือเอกสารที่จำเป็นอื่นๆ เพื่อการศึกษาเพิ่มเติม

**ข้อเสนอแนะและ
ความคิดเห็น**

ในการจัดทำแนวทางการบริหารและจัดการศูนย์พักพิงชั่วคราวฉบับแรกนี้ ทางคณะผู้จัดทำหวังว่าเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานภาคสนามจะช่วยแสดงความคิดเห็นและบอกเล่าถึงบทเรียนต่างๆที่ผ่านมาจากประสบการณ์การทำงานในศูนย์พักพิงชั่วคราว เพื่อเป็นแนวทางที่จะนำไปปรับใช้ต่อไปในอนาคต โดยสามารถส่งความคิดเห็นต่างๆของท่านมาได้ที่ cccmthailand@gmail.com และตั้งหัวข้อเรื่องว่า “ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการศูนย์พักพิงชั่วคราว”

บทที่ 2 ข้อเสนอแนะทั่วไปเกี่ยวกับศูนย์พักพิงชั่วคราว

สาระสำคัญ

- ▶ ศูนย์พักพิงชั่วคราวเป็นการใช้อาคารสิ่งก่อสร้างที่มีอยู่เดิม เพื่อเป็นที่รองรับกลุ่มผู้คนที่มีความจำเป็นต้อ ยอกย้ายที่อยู่อาศัย เนื่องมาจากเหตุการณ์ความขัดแย้งหรือภัยพิบัติทางธรรมชาติ
- ▶ อาคารที่ใช้เป็นศูนย์พักพิงชั่วคราวเป็นอาคารที่มีอยู่เดิมก่อนมีการอพยพโยกย้ายและเป็นอาคารที่ไม่ได้ออกแบบมาเพื่อเป็นที่พักอาศัย
- ▶ ศูนย์พักพิงชั่วคราวควรเป็นแนวทางสุดท้าย ในการจัดหาที่พักอาศัยให้แก่กลุ่มคนที่จำต้องโยกย้าย ที่อยู่อาศัย
- ▶ ในกรณีที่มีรัฐมีศักยภาพในการให้ความคุ้มครองและความช่วยเหลือกับผู้ประสบภัย บทบาทของหน่วยงาน ระหว่างประเทศจะเน้นไปที่การกำกับดูแลและสนับสนุนมากกว่าการให้ความช่วยเหลือ
- ▶ ศูนย์พักพิงชั่วคราวจำแนกออกได้ดังนี้
 - รูปแบบ – ในระบบ (จัดตั้งโดยรัฐ) กับ นอก ระบบ
 - ระยะเวลาการดำเนินการ – ระยะสั้น กับ ระยะยาว

2.1 คำจำกัดความของ “ศูนย์พักพิงชั่วคราว”

คำจำกัดความ ศูนย์พักพิงชั่วคราวไม่มีคำจำกัดความที่เป็นทางการ แต่คำจำกัดความที่นำมาเสนอในที่นี้สามารถนำมาปรับใช้ได้เกือบทุกกรณี

ศูนย์พักพิงชั่วคราว คือ อาคารสิ่งก่อสร้างที่มีอยู่เดิมที่ถูกนำมาใช้เป็นที่พักอาศัยชั่วคราวสำหรับชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความขัดแย้งหรือภัยพิบัติทางธรรมชาติ

1	บทนำ
2	ทั่วไป
3	หน้าที่
4	มีส่วนร่วม
5	ประสานงาน
6	จัดการข้อมูล
7	สิ่งแวดล้อม
8	จัดตั้งศูนย์
9	ปกป้องคุ้มครอง
10	อาหาร
11	สิ่งของเครื่องใช้
12	ที่อยู่อาศัย
13	น้ำ
14	สาธารณสุข
15	การศึกษา
16	ส่งเสริมอาชีพ
5	17 ปิดและส่วนที่ศูนย์

อาคาร สิ่งปลูก สร้างที่มี อยู่เดิม

คำจำกัดความนี้รวมถึงอาคารทุกประเภท ทุกขนาดและทุกรูปแบบของการถือครองกรรมสิทธิ์ หลักสำคัญของคำจำกัดความนี้ก็คือ เป็นอาคาร“ที่มีอยู่เดิม” เนื่องจากศูนย์พักพิงชั่วคราวส่วนมากควรต้องก่อสร้างไว้ก่อนที่จะมีการอพยพโยกย้ายที่อยู่อาศัยเกิดขึ้น ในบางกรณีอาจมีการสร้างศูนย์พักพิงขึ้นโดยเฉพาะเพื่อรองรับกลุ่มคนผู้อพยพโยกย้ายที่อยู่อาศัย

ข้อแนะนำ

ศูนย์พักพิงชั่วคราวเป็นอาคารสาธารณะที่มีอยู่แล้ว ซึ่งใช้เป็นที่รองรับกลุ่มผู้อพยพโยกย้ายที่อยู่อาศัย

วัตถุประสงค์

โดยหลักการแล้ว ศูนย์พักพิงชั่วคราวรองรับผู้ที่มีความจำเป็นต้องโยกย้ายที่อยู่อาศัยทั้งภายในและนอกประเทศ เนื่องจากภัยธรรมชาติหรือปัญหาความขัดแย้ง แต่มีหลายครั้งที่ชุมชนที่อาศัยอยู่โดยรอบศูนย์ย้ายเข้าไปอาศัยอยู่ในศูนย์ โดยไม่มีความจำเป็นต้องย้ายที่อยู่อาศัย หรือด้วยสาเหตุอื่น

แนวทางชุดนี้จะอ้างถึงทุกคนที่อาศัยอยู่ในศูนย์พักพิงชั่วคราวว่าเป็น “ผู้พักพิง” หรือ “ผู้อาศัย”

การรับรอง สถานะภาพ

ศูนย์พักพิงบางแห่งอาจไม่ได้รับการรับรองจากหน่วยงานระดับประเทศ ซึ่งอาจเป็นด้วยเหตุผลหลายประการ รวมถึงเหตุผลทางการเมือง

ดังนั้น คำจำกัดความและการรับรอง “ศูนย์พักพิงชั่วคราว” ในบริบทระดับประเทศนั้นต้องได้รับการตรวจสอบอย่างใกล้ชิดจากฝ่ายประสานงานศูนย์พักพิงชั่วคราว

การให้ความ ช่วยเหลือ สนับสนุน

ในบางกรณี การเข้าถึงศูนย์พักพิงชั่วคราวและการให้ความช่วยเหลืออาจไม่ได้สามารถทำได้ ดังนั้น การใช้คำจำกัดความของที่พักพิงชั่วคราวจึงควรระมัดระวังในวงกว้าง เพื่อช่วยไม่ให้เกิดการละเมิดหลักการให้ความช่วยเหลือทางมนุษยธรรมและสิทธิของผู้ที่จำต้องโยกย้ายที่อยู่อาศัย ไม่ว่าจะมีการตั้งศูนย์พักพิงขึ้นมาหรือไม่ การจัดตั้งศูนย์พักพิงชั่วคราวไม่ใช่การแก้ปัญหาที่ยั่งยืน และควรพิจารณาเป็นทางเลือกสุดท้าย

ข้อแนะนำ

การรองรับศูนย์พักพิงชั่วคราวจากหน่วยงาน ระดับประเทศนั้นเป็นสิ่งที่สำคัญ ไม่ควรจะเป็นตัวกำหนดขอบเขตการให้ความช่วยเหลือ

2.2 ความรับผิดชอบโดยทั่วไป

ความรับผิดชอบของรัฐ แนวทางชุดนี้สันนิษฐานว่ารัฐบาลของประเทศที่รองรับกลุ่มผู้ประสบภัยในใน ศูนย์พักพิงชั่วคราวมักมีความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจและพื้นฐานโครงสร้างมากกว่าประเทศที่ใช้ค่ายเดินที่เป็นที่พักชั่วคราว ถึงแม้อาจมีข้อยกเว้นในบางกรณี แต่โดยภาพรวมแล้ว รัฐบาลของประเทศเหล่านี้มักมีศักยภาพในการรับมือกับเหตุการณ์ฉุกเฉินสูง และมีแบบแผนสวัสดิการที่จะสามารถนำมาใช้กับผู้พักพิงได้ในระยะยาว ดังนั้นหน้าที่ความรับผิดชอบต่อผู้อพยพโยกย้ายที่อยู่อาศัยย่อมเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของรัฐ ทั้งโดยนิตินัยและพฤตินัยในการดำเนินการตามหน้าที่ความรับผิดชอบ

ข้อแนะนำ

รัฐเป็นผู้รับผิดชอบหลักในการดูแลศูนย์พักพิงชั่วคราว

ผลที่เกี่ยวข้องต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (stakeholders) ข้อสรุปนี้มีผลเกี่ยวข้องกับหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งหมดที่ทำงานเกี่ยวกับศูนย์พักพิงชั่วคราว

- หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องของทุกภาคส่วน ควรตระหนักว่ารัฐมีหน้าที่ให้ความคุ้มครองและความช่วยเหลือแก่ผู้ที่จำต้องโยกย้ายจากที่อยู่อาศัย
- ดังนั้น องค์การอิสระระหว่างประเทศจึงมีบทบาทในการกำกับดูแล ให้การสนับสนุนและเป็นตัวแทนเพื่อเรียกร้องความเคารพในสิทธิของผู้พักพิงโดยการสังเกตการณ์อย่างใกล้ชิดและให้ความสนับสนุนเมื่อจำเป็น โดยเฉพาะในกรณีที่กฎหมายของประเทศและนโยบายที่นำมาใช้นั้นแตกต่างไปจากหลักปฏิบัติและมาตรฐานสากล
- ด้วยศักยภาพระดับสูงของภาครัฐ ความร่วมมือระหว่างองค์กรอิสระระหว่างประเทศ กับภาครัฐ ทั้งในระดับบริหารงานส่วนกลาง ระดับภูมิภาคและในระดับท้องถิ่นจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง องค์กรอิสระระหว่างประเทศมีหน้าที่ช่วยเสริมศักยภาพของหน่วยงานทุกระดับของภาครัฐในการบริหารจัดการศูนย์พักพิงชั่วคราว

2.3 ประเภทและระยะเวลาการใช้งาน

การจำแนกประเภท

ในชุดแนวทางนี้ ศูนย์พักพิงชั่วคราวจำแนกเป็นประเภทต่างๆ โดยพิจารณาจากรูปแบบและระยะเวลาการใช้งาน

รูปแบบ

ในระบบ นอกระบบ

โดยทั่วไป ศูนย์พักพิงชั่วคราวแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ขึ้นอยู่กับลักษณะการเริ่มเข้าพักพิง หรือการเข้าครอบครองศูนย์

- **ศูนย์พักพิงชั่วคราวในระบบ** คือ ศูนย์พักพิงที่หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ความผิดชอบ (เช่น ภาครัฐ) ได้จัดหาอาคารแห่งใดแห่งหนึ่งไว้รองรับผู้ที่จำเป็นต้องโยกย้ายที่อยู่อาศัย และมีการจัดเตรียมสถานที่ไว้สำหรับเป็นที่อยู่อาศัยชั่วคราว ศูนย์พักพิงประเภทนี้รวมถึง สถานพักพิงที่ได้รับออกแบบขึ้นเพื่อการนี้โดยเฉพาะ เช่น สถานพักพิงจากพายุ แผ่นดินไหว และน้ำท่วม
- **ศูนย์พักพิงชั่วคราวนอกระบบ** คือ ศูนย์ที่ผู้อพยพโยกย้ายที่อยู่อาศัย ได้ริเริ่มก่อตั้งขึ้นมาด้วยตนเอง โดยไม่ได้รับอนุญาตหรือติดต่อบริษัทงานอย่างเป็นทางการจากหน่วยงานภาครัฐ

ระยะเวลาการใช้งาน

ระยะสั้นและ ระยะยาว

ศูนย์พักพิงชั่วคราวมีระยะเวลาการใช้งานที่ต่างกันออกไป ตั้งแต่เพียงแค่วันไม่กี่วัน จนถึงการใช้งานเป็นปี ระยะเวลาการใช้งานของศูนย์พักพิงชั่วคราวนั้น มีผลมาเกี่ยวกับการปฏิบัติการและการบริหารจัดการ ดังนั้น แนวทางชุดนี้ จะมีการจำแนกประเภทของศูนย์พักพิงชั่วคราวตามระยะเวลาการใช้งาน แม้ว่า การจำกัดเวลาของศูนย์พักพิงระยะสั้นและระยะยาวไม่อาจทำได้อย่างแน่ชัด เนื่องจาก สาเหตุและสถานการณ์ของการอพยพโยกย้ายที่อยู่อาศัยเป็นไปในรูปแบบที่หลากหลาย

การให้ความ ช่วยเหลือและ มาตรฐาน

การให้ความช่วยเหลือและมาตรฐานต่างๆ เป็นสองประเด็นซึ่งได้รับผลกระทบโดยตรงจากระยะเวลาการใช้งานของศูนย์พักพิงชั่วคราว

การให้ความช่วยเหลือ

โดยทั่วไป ศูนย์พักพิงชั่วคราวที่มีระยะเวลาการใช้งานที่สั้นมาก จะไม่ได้มีการให้ความช่วยเหลือกับผู้อยู่อาศัยมากนัก แผนงานการให้ความช่วยเหลือศูนย์พักพิงชั่วคราวในระดับประเทศและระดับสากล มักทำขึ้นมาเพื่อรองรับกลุ่มผู้ที่จำเป็นต้องโยกย้ายที่อยู่อาศัยอย่างน้อยเป็นเวลาหลายวันหรือหลายสัปดาห์

สำหรับศูนย์พักพิงชั่วคราวที่มีระยะเวลาการใช้งานยาว ความต้องการของผู้พักพิงจะเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา และกลไกการให้ความช่วยเหลืออาจจะพัฒนาไปสู่การพึ่งพาตนเองและมาตรการการฟื้นฟูเยียวยา

จากประสบการณ์

ประเทศกัวเตมาลาจำแนกประเภทของศูนย์พักพิงชั่วคราวออกเป็น:

- ศูนย์พักพิงฉุกเฉิน ซึ่งจะมีระยะเวลาการใช้งานไม่เกิน 72 ชั่วโมง
- และ ศูนย์พักพิงชั่วคราว ซึ่งจะมีระยะเวลาการใช้งานนานถึง 30 วัน

มาตรฐาน

ในศูนย์พักพิงชั่วคราวระยะสั้น ควรมีการนำมาตรฐานในการรับมือกับภัยพิบัติ (เช่น Sphere standards หรือมาตรฐานที่ใช้ในประเทศ) มาปรับใช้

ความไม่ยืดหยุ่น เมื่อเวลาผ่านไป ศูนย์พักพิงชั่วคราวมักเกิดการแปรสภาพมาเป็นที่อยู่อาศัยระยะยาว โดยผู้พักพิงเรียกร้องสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่มีมาตรฐานสูงขึ้น การทางออกในรูปแบบอื่น หรือการตอบสนองความต้องการที่เพิ่มขึ้นของผู้พักพิงอาจมีข้อจำกัด ความไม่ยืดหยุ่นของศูนย์พักพิงอาจกลายมาเป็นปัญหาที่ไม่สามารถหาทางออกได้สำหรับผู้พักพิงและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.4

ปริมาณของศูนย์พักพิงชั่วคราวที่มีจำนวนมาก

ปริมาณของศูนย์พักพิงชั่วคราวที่มีจำนวนมาก

โดยทั่วไป ศูนย์พักพิงชั่วคราวมักมีจำนวนมากกว่าค่ายเต็นท์เพราะศูนย์พักพิงจะสามารถรองรับคนได้จำนวนน้อยกว่า ดังนั้น การบริหารจัดการศูนย์จำเป็นต้องคำนึงถึงการเข้าถึงที่พักพิงจำนวนมาก ประกอบกับความหลากหลายของศูนย์พักพิงชั่วคราว รวมถึง

- การประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชน
- การให้ความช่วยเหลืออย่างทันที่
- การควบคุมตรวจสอบการให้ความช่วยเหลือ
- การรับดำเนินการเรื่องปัญหาเบียดเบียนสิทธิมนุษยชน
- การสร้างกลไกการสื่อสารเรียกร้องความช่วยเหลือหรือความยุติธรรม

จากประสบการณ์

ในประเทศจอร์เจีย ปี พ.ศ. 2550 มีผู้อพยพโยกย้ายที่อยู่อาศัยภายในประเทศจำนวนประมาณ 100,000 คน พักอยู่ในศูนย์พักพิงชั่วคราวที่มีประมาณ 1,600 แห่ง ในขณะเดียวกัน ค่าผู้ลี้ภัยเพียงแห่งเดียวในกรุงดาร์ฟูร์รองรับผู้พักพิงมากกว่า 20,000 คน

ผลกระทบ จากการมีศูนย์ พักพิงชั่วคราว จำนวนมาก

เมื่อมีศูนย์พักพิงจำนวนมาก การมีผู้จัดการประจำทุกศูนย์พักพิงจึงแทบที่จะเป็นไปได้ ดังนั้น ผู้จัดการศูนย์พักพิงจึงอาจต้องรับผิดชอบดูแลศูนย์พักพิงหลายแห่งในเขตพื้นที่ที่ได้รับมอบหมาย ภาระหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก็ต้องปรับเปลี่ยนไปให้สอดคล้องกัน เนื่องจากผู้จัดการศูนย์จะใช้เวลาอยู่ในแต่ละศูนย์ได้น้อยลง

สาระสำคัญ

- ▶ ตามที่กล่าวไว้ในบทที่ 2 ของคู่มือเล่มนี้ ผู้ที่มีความรับผิดชอบหลักในการดูแลและให้ความช่วยเหลือผู้ประสพภัยคือภาครัฐ
- ▶ ฝ่ายประสานงานศูนย์พักพิงชั่วคราวจะต้องเผชิญหน้ากับความท้าทายที่เกิดขึ้นจากการที่มีศูนย์พักพิงชั่วคราวจำนวนมาก การมีระบบประสานงานและข้อมูลข่าวสารจึงเป็นหน้าที่สำคัญสำหรับฝ่ายประสานงาน ในขณะเดียวกัน ฝ่ายประสานกลาง ก็ต้องเป็นตัวแทนผู้อยู่อาศัยเพื่อเรียกร้องการแก้ไขปัญหาในระยะยาวที่อาจจะเกิดขึ้น
- ▶ ผู้จัดการศูนย์พักพิงชั่วคราวเป็นจุดเชื่อมต่อระหว่างผู้พักพิงและเป็นผู้ประสานงานในประเทศ โดยมีหน้าที่หลักในการดูแลศูนย์พักพิงชั่วคราวอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ

3.1

แนวคิดการแบ่งความรับผิดชอบออกเป็น 3 ระดับ

หลักการประสานและบริหารจัดการศูนย์พักพิงชั่วคราวนั้นตั้งอยู่บนพื้นฐานของแนวคิดในการแบ่งความรับผิดชอบออกเป็น 3 ระดับ

- กองอำนวยการกลางศูนย์พักพิงชั่วคราว ซึ่งโดยทั่วไปก็คือ ภาครัฐ
- ฝ่ายประสานงานศูนย์พักพิงชั่วคราว (หน่วยงานของรัฐ องค์กรท้องถิ่น หรือองค์กรระหว่างประเทศ)
- ผู้จัดการศูนย์พักพิงชั่วคราว (หน่วยงานของรัฐ องค์กรท้องถิ่น หรือองค์กรระหว่างประเทศ)

1
บทนำ

2
ทั่วไป

3
หน้าที่

4
มีส่วนร่วม

5
ประสาน

6
จัดการข้อมูล

7
สิ่งแวดล้อม

8
จัดตั้งศูนย์

9
ปกป้องคุ้มครอง

10
อาหาร

11
สิ่งของเครื่องใช้

12
ที่อยู่อาศัย

13
เงิน

14
สาธารณสุข

15
การศึกษา

16
สิ่งอำนวยความสะดวก

ศักยภาพของ ภาครัฐ

แนวคิดในการจัดตั้งระบบความรับผิดชอบ 3 ระดับ อาจไม่จำเป็นในประเทศที่ภาครัฐมีศักยภาพการตอบสนองความต้องการและปกป้องสิทธิของผู้อยู่อาศัยในศูนย์พักพิงชั่วคราวสูง หากภาครัฐมีการกำหนดหน้าที่ต่าง ๆ ไว้ล่วงหน้าแล้ว ความจำเป็นของการจัดตั้งฝ่ายประสานงานและผู้จัดการศูนย์จากภาคอื่น ๆ ก็ จะลดน้อยลง ในกรณีเช่นนี้องค์กรเพื่อสาธารณะประโยชน์ และฝ่ายเอกชนที่ ทำหน้าที่ประสานงานและจัดการศูนย์ มีหน้าที่ที่เสริมสร้างประสิทธิภาพของ ตนเอง และร่วมสนับสนุนการประสานงาน การให้ความช่วยเหลือของภาครัฐ

หน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ปฏิบัติงานในแต่ละฝ่ายมีดังนี้

กองอำนวยการกลางศูนย์พักพิงชั่วคราว – ภาครัฐ

หน้าที่ และความ รับผิดชอบ

รัฐบาลเป็นผู้รับผิดชอบหลักในกรณีที่เกิดการพลัดถิ่นภายในประเทศและการ ดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับศูนย์พักพิงชั่วคราวทั้งหมด หน้าที่หลักของกองอำนวยการกลางได้แก่:

- การกำหนด เปิด และปิดศูนย์พักพิงชั่วคราว
- สร้างและส่งเสริมความปลอดภัยสำหรับศูนย์พักพิงชั่วคราว
- ออกเอกสารต่าง ๆ ให้กับผู้พลัดถิ่นในประเทศเมื่อจำเป็น
- ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้พลัดถิ่นในประเทศ
- อำนาจความสะดวกในการเข้าสู่ศูนย์พักพิงชั่วคราว

▶▶ ศึกษารายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่อื่น ๆ ของกอง อำนวยการศูนย์พักพิงชั่วคราว ได้ในหน้า 29 และ 79

วาทะประสบการณ์

ในประเทศฟิลิปปินส์ เจ้าหน้าที่ระดับท้องถิ่นเป็นผู้ทำหน้าที่ผู้จัดการศูนย์ การพักพิงชั่วคราว โดยมีฝ่ายประสานงานกลางศูนย์พักพิงชั่วคราวให้การ สนับสนุนและกำกับดูแลสถานการณ์

การแก้ปัญหา อย่างยั่งยืน

ภาครัฐมีบทบาทที่สำคัญในการเตรียมการแก้ไขปัญหาในระยะยาว โดยเฉพาะ อย่างยิ่งเมื่อมีเหตุจำเป็นที่ทำให้ผู้ประสพภัยต้องยืดเวลาการอาศัยอยู่ในศูนย์ ถึงแม้ฝ่ายประสานงานกลาง ที่เป็นภาคเอกชนสามารถที่จะเป็นตัวแทนเรียก ร้องทางออกในระยะยาวสำหรับผู้อยู่อาศัย ความรับผิดชอบในการวางพื้นฐาน การแก้ปัญหาที่ยั่งยืนยังคงอยู่ที่รัฐ

ฝ่ายประสานงานกลางศูนย์พักพิงชั่วคราว – เจ้าหน้าที่ของรัฐ องค์กรใน ระดับท้องถิ่นหรือองค์กรระหว่างประเทศ

หน้าที่ และควา มรับผิดชอบ

ฝ่ายประสานงานศูนย์พักพิงชั่วคราวนั้นมีบทบาทสำคัญ และมีหน้าที่หลักดังนี้ หน้าที่หลักของกองอำนวยการกลางได้แก่:

- เป็นผู้ประสานงานระหว่างศูนย์พักพิงชั่วคราว
- สนับสนุนการร่างยุทธศาสตร์ทางออกสำหรับศูนย์พักพิงชั่วคราว
- กำหนดมาตรฐานการให้ความช่วยเหลือในศูนย์พักพิงชั่วคราวร่วมกับกองอำนวยการกลาง
- ประสานการให้ความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ ในศูนย์พักพิงชั่วคราว และ
- สนับสนุนการแก้ปัญหาอย่างยั่งยืนสำหรับผู้อยู่อาศัยในศูนย์พักพิงชั่วคราว

▶▶ ศึกษารายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่อื่น ๆ ของฝ่ายประสานงานศูนย์พักพิงชั่วคราว ได้ในหน้า 30 และ 68

ความสำคัญขอ ในภาวะฉุกเฉิน ความจำเป็นของการประสานงานมีมากขึ้นกว่าในภาวะ **การประสานงาน** ปกติ เมื่อมีศูนย์พักพิงจำนวนมาก ความแตกต่างในด้านความต้องการ ระบบประสานงานภายใน และทรัพยากรเริ่มต้น ย่อมเพิ่มมากขึ้น สิ่งเหล่านี้เป็นส่วนเพิ่มความท้าทายและความยากลำบากในการทำงานของกองอำนวยการกลางในกรณีเช่นนี้ รูปแบบการประสานงานแบบกระจายอำนาจไปยังจังหวัดมักจะถูกนำมาปรับใช้เพื่อครอบคลุมดูแลความต้องการและการให้ความช่วยเหลือในแต่ละพื้นที่ การกระจายอำนาจเพื่อการประสานงานมักจะนำมาซึ่งการเพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพของการประสานงานท้องถิ่น และจะได้ผลลัพธ์ที่ดียิ่งขึ้นเมื่อได้ประกอบเข้ากับระบบการประสานงานระหว่างจังหวัดอย่างต่อเนื่อง

ข้อแนะนำ

เมื่อจำนวนของศูนย์พักพิงชั่วคราวเพิ่มขึ้น ความสำคัญในการประสานงานอย่างใกล้ชิดระหว่างศูนย์ย่อมเพิ่มตามขึ้นมา

การบริหาร จัดการข้อมูล

สิ่งสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของการให้ความช่วยเหลือคือข้อมูลที่เหมาะสม แม่นยำ และทันเวลา การบริหารจัดการข้อมูลที่มีประสิทธิภาพนั้น รวมไปถึงการสื่อสารที่ดีระหว่างผู้จัดการศูนย์ และผู้ประสานงานกลาง

ผู้จัดการศูนย์พักพิงชั่วคราว

หน้าที่และ

ความรับผิดชอบ

บทบาทของผู้จัดการศูนย์พักพิงชั่วคราวนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการประสบความสำเร็จของโครงสร้างระบบบริหารจัดการ เพราะเป็นบุคคลที่ทำงานเกี่ยวข้องกับผู้พักพิงในศูนย์พักพิงชั่วคราวโดยตรง

- ตรวจสอบว่ามาตรฐาน นโยบายและแนวทางปฏิบัติในการดำเนินงานช่วยเหลือผู้พักพิงได้ถูกนำมาใช้อย่างเหมาะสม
 - ประสานและกำกับดูแลการให้ความช่วยเหลือต่อผู้พักพิงจากทุกหน่วยงาน รวมถึงการระบุสิ่งที่ขาดแคลน และหลีกเลี่ยงการดำเนินการที่ซ้ำซ้อน
 - กำหนดโครงสร้างของอาสาสมัคร สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการตัวเองภายในศูนย์พักพิงชั่วคราว โดยให้การสนับสนุนกลุ่มต่างๆ ของผู้อยู่อาศัย เช่น เด็ก ผู้หญิง ผู้ชาย และคนกลุ่มน้อยอื่นๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการดังกล่าว
 - ดำเนินการหรือประสานงานด้านการบำรุงรักษาต่างๆ ที่จำเป็น
 - จัดการข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับศูนย์พักพิงชั่วคราวและผู้อยู่อาศัย
 - สื่อสารโดยตรงกับผู้อยู่อาศัย
- ▶▶ ศึกษารายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่อื่นๆ ของผู้จัดการศูนย์พักพิงชั่วคราวได้ในหน้า 64, 67 และ 79

ความไม่เพียงพอของผู้จัดการ

ในทางปฏิบัติ จำนวนของผู้จัดการมักจะไม่มีเพียงพอต่อความต้องการ การไม่มีหรือการมีผู้จัดการที่การขาดประสิทธิภาพ มีผลกระทบอย่างมากต่อชีวิตความเป็นอยู่ภายในศูนย์พักพิงชั่วคราว เนื่องจากเป็นการทำลายจุดเชื่อมต่อระหว่างผู้พักพิงและโครงสร้างการจัดการความช่วยเหลือโดยรวม

ข้อแนะนำ

ความสามารถของผู้จัดการศูนย์ฯ ในการไปเยี่ยมเยียนศูนย์พักพิงต่างๆ อย่างต่อเนื่องอาจลดลงเมื่อเวลาผ่านไป

ความถี่ในการไปเยี่ยมที่แนะนำคือ:

- ▶ ในภาวะฉุกเฉิน: ทุกวัน
- ▶ หลังภาวะฉุกเฉิน: ทุกสัปดาห์
- ▶ ในระยะยาว: ทุกสองอาทิตย์

**รูปแบบการ
บริหารจัดการ**

เพื่อให้แน่ใจว่าศูนย์พักพิงชั่วคราวทั้งหมดนั้นมีการดูแลของผู้จัดการศูนย์ การเลือกรูปแบบการบริหารจัดการที่เหมาะสมกับสถานการณ์ และข้อจำกัด จึงเป็นเรื่องสำคัญ รูปแบบที่นำเสนอในเอกสารนี้เน้นการดูแลปกครองตัวเอง หรือ การให้ทีมผู้จัดการรับผิดชอบหลายๆศูนย์ในพื้นที่ใกล้เคียงกัน ความสามารถของคณะผู้จัดการในการบริหารศูนย์ ที่อยู่ในความรับผิดชอบถือเป็นหัวใจของการพิจารณาเลือกรูปแบบที่จะนำมาใช้

รูปแบบการบริหารจัดการศูนย์พักพิงชั่วคราว

แนวคิด	ผู้ดำเนินการ	หน้าที่	ข้อดี	ข้อเสีย
ยกระดับ ขอบเขต	ทีมผู้จัดการ ศูนย์ เคลื่อนที่	สร้างทีมผู้จัดการศูนย์เคลื่อนที่ขึ้นมาดูแลศูนย์พักพิงชั่วคราวจำนวนหนึ่งในพื้นที่นั้นๆ โดยทีมเคลื่อนที่นี้และทำการดูแลศูนย์ทั้งหมดผ่านการเยี่ยมเยียนอย่างต่อเนื่อง (อย่างน้อย สัปดาห์ละหนึ่งครั้ง)	ใช้คณะผู้จัดการศูนย์จำนวนน้อย สามารถเลือกใช้ผู้จัดการศูนย์ที่มีประสบการณ์	ค่าใช้จ่ายสูง ขาดความยั่งยืน
กระจาย อำนาจ	เจ้าหน้าที่รัฐ ในระดับ ท้องถิ่น	ขึ้นอยู่กับบริบทต่างๆ ของประเทศ และ โครงสร้าง ของระบบราชการ ว่าส่วนไหนจะเป็นผู้รับบทบาทของ ผู้จัดการศูนย์พักพิงชั่วคราว	ผู้จัดการเป็นคนเดียวกับฝ่ายปกครอง ความรู้ท้องถิ่น มีความยั่งยืน	เสี่ยงต่อการขาดศักยภาพและความรับผิดชอบต่อเนื่อง
สมาคมผู้อาศัย ในศูนย์พักพิง ชั่วคราว	โดยเฉพาะในสถานการณ์ที่มีการย้ายที่ผู้อาศัยระยะยาว ผู้อาศัยในศูนย์พักพิงชั่วคราวต่างๆ สามารถที่จะรวมตัวกันเพื่อตั้งกลุ่มหรือสมาคม ขึ้นมาเพื่อดูแล และจัดการศูนย์ ในพื้นที่		เสริมสร้างความ เป็นเจ้าของ มีความรับผิดชอบต่อร่วมกัน มีความยั่งยืน	เสี่ยงต่อการขาดศักยภาพ อาจจำกัดการกระจายข่าวสู่ภายนอก
องค์กรอิสระ (NGO) หรือ องค์กรชุมชน	เสี่ยงต่อการขาดศักยภาพในพื้นที่ที่มีศูนย์พักพิงชั่วคราวอยู่มาก หน่วยงานอิสระในพื้นที่ (NGO) หรือองค์กรชุมชน สามารถร่วมสวมบทบาทผู้จัดการศูนย์พักพิงชั่วคราวได้		ความรู้ท้องถิ่น ค่าใช้จ่ายไม่สูง	เสี่ยงต่อการขาดศักยภาพและ ความยั่งยืน มีผู้ปฏิบัติงานจำนวนมาก
การจัดการตัวเอง	ผู้อาศัยในศูนย์พักพิงชั่วคราวรวมตัวกันเพื่อรับหน้าที่เป็นผู้จัดการศูนย์พักพิงชั่วคราวเอง		เสริมสร้างความ เป็นเจ้าของ มีความยั่งยืน	เสี่ยงต่อการขาดศักยภาพ มีผู้ปฏิบัติงานจำนวนมาก

**ความสัมพันธ์
ระหว่างหน้าที่
ต่างๆ**

การให้คำแนะนำ ส่งเสริมความรู้และทักษะในด้านต่างๆ ต่อผู้จัดการศูนย์พักพิงชั่วคราวนั้นเป็นหน้าที่ของฝ่ายประสานงานกลาง ความรู้เกี่ยวกับบทบาทของกลุ่มผู้ปฏิบัติงานอื่นๆ เช่น กองอำนวยการกลาง ฝ่ายประสานงานกลาง และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้การประสานและร่วมงานกันในเรื่องต่างๆเกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสมและทันท่วงที สิ่งที่สำคัญที่สุดในการทำงานให้ได้ผลตามที่ต้องการนั้น จำเป็นที่จะต้องมีการส่งเสริมการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานในระดับผู้จัดการอยู่อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะ ในกรณีที่มีการประยุกต์รูปแบบการบริหารงานของผู้จัดการศูนย์พักพิงชั่วคราว

**ความสำคัญขอ
ผู้จัดการศูนย์**

ผู้จัดการศูนย์พักพิงชั่วคราว(หรือคณะ)นั้นเป็นหน้าที่ที่สำคัญมาก ดังนั้นหากมีหน่วยงานใด ไม่ว่าภาครัฐหรือเอกชน แสดงความไม่เต็มใจกับการมารับหน้าที่นี้ ก็จำเป็นที่จะต้องหาหน่วยงานอื่นมาแทนที่ หรือมีการกระตุ้นให้เกิดการปรับปรุงการทำงานของคณะเดิม

บทที่ 4 การมีส่วนร่วม

สาระสำคัญ

- ▶ การมีส่วนร่วมของผู้อยู่อาศัยในศูนย์พักพิงชั่วคราว หมายถึงผู้พักพิงทั้งหมด (ชาย หญิง และเด็ก) มีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจของศูนย์
- ▶ การมีส่วนร่วมไม่ได้ครอบคลุมเพียงแค่การระบุความต้องการ แต่รวมถึงการให้โอกาสผู้พักพิงร่วมกันหาแนวทางพัฒนาและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นด้วย
- ▶ กลุ่มผู้อาศัยที่รวมตัวกันได้อย่างเข้มแข็งจะกลายเป็นตัวแปรที่สำคัญต่อการบริหารจัดการศูนย์พักพิงชั่วคราว และร่วมแบ่งเบาภาระจากผู้จัดการศูนย์
- ▶ ชุมชนที่อาศัยอยู่รอบศูนย์พักพิงควรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการดำเนินการต่างๆ เช่นกัน

4.1 การมีส่วนร่วมของผู้อยู่อาศัย

เพิ่มพลังผ่าน การมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ของตนเองและการได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกเบื้องต้นนับเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน เพราะฉะนั้นการที่ผู้อยู่อาศัยมีอำนาจร่วมตัดสินใจต่อการดำเนินชีวิตของตนเอง ถือเป็นส่วนหนึ่งของการป้องกันการละเมิดสิทธิมนุษยชน

การมีสิทธิออกเสียงยังเป็นการแสดงถึงความเชื่อมั่นในตัวผู้อยู่อาศัย และเสริมสร้างความมั่นใจเพื่อนำไปสู่การเยียวยาฟื้นฟูชีวิตและจิตใจของผู้พักพิง การมีส่วนร่วมของผู้อยู่อาศัยยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการตรวจสอบความต้องการและสำรวจความคิดเห็นเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ทั้งยังเป็นเครื่องมือตรวจสอบระบบบริหารภายในที่ได้ผลจริง

1
บทนำ

2
ทั่วไป

3
หน้าที่

4
มีส่วนร่วม

5
ประมาณ

6
จัดการข้อมูล

7
สิ่งแวดล้อม

8
จัดตั้งศูนย์

9
ปกป้องคุ้มครอง

10
อาหาร

11
สิ่งของเครื่องใช้

12
ที่อยู่อาศัย

13
ที่

14
สาธารณสุข

15
การศึกษา

16
ส่งเสริมอาชีพ

17
ปิดและส่วนพิเศษ

เพิ่มพลังผ่าน การมีส่วนร่วม

นอกจากนี้ การส่งเสริมให้ผู้อยู่อาศัยได้มีโอกาสนำเสนอประเด็นและวัฒนธรรมท้องถิ่นกลับเข้ามาสู่ชีวิตประจำวัน เช่น การกำหนดพื้นที่ทำกิจกรรมทางศาสนา การแบ่งพื้นที่ทำครัว การจัดกิจกรรมนันทนาการ ยังจะเป็นการช่วยส่งเสริมสุขภาพจิตที่ดีของผู้อยู่อาศัย

การเสริมสร้าง ศักยภาพ

ในกรณีที่ผู้อยู่อาศัยแสดงให้เห็นถึงศักยภาพในการจัดการปัญหา บริหารความต้องการ และสิ่งที่ขาดแคลน ผู้จัดการศูนย์พักพิงควรส่งเสริมศักยภาพเหล่านั้น ด้วยการให้ผู้อยู่อาศัยเข้ามามีส่วนร่วมในการประสานงานของศูนย์เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพของการจัดเก็บข้อมูล การนำเอาความคิดเห็นของผู้พักพิงเข้ามาเป็นส่วนของการพิจารณาและตัดสินใจ นอกจากนี้ ผู้พักพิงยังสามารถที่จะมีส่วนร่วมในการลดปัญหาความความตึงเครียดภายในศูนย์ รวมไปถึงให้การสนับสนุนและแบ่งเบาภาระหน้าที่ของผู้จัดการศูนย์

ข้อแนะนำ

การมีส่วนร่วมของผู้อยู่อาศัยในศูนย์พักพิงชั่วคราวนั้น สามารถนำมาซึ่งคุณภาพการจัดการภายในศูนย์พักพิงชั่วคราวที่ดีขึ้น

การจัดการ ตนเอง

ควรจะสนับสนุนและส่งเสริมโครงสร้างของการจัดการตนเอง ผู้พักพิงสามารถที่จะมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนผู้จัดการศูนย์ ทั้งในด้านการเก็บและเผยแพร่ข้อมูล ปรับปรุงและสร้างความสมดุลในระบบการแจกจ่าย รวมไปถึงการรับความคิดเห็น และการร้องทุกข์ ผู้พักพิงยังสามารถที่จะทำหน้าที่ตรวจสอบการทำงานของผู้จัดการ ซึ่งอาจนำไปสู่การตอบรับที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

4.2 รูปแบบของการมีส่วนร่วม

กลไกและ วัตถุประสงค์

กลไกและวัตถุประสงค์ของการมีส่วนร่วมมักจะเปลี่ยนแปลงไปตามระยะเวลาของการพักพิง เป้าหมายของการมีส่วนร่วมสำหรับศูนย์พักพิงในระยะสั้นจะเน้นไปที่การเก็บข้อมูล ระบบการแจกจ่าย และการดูแลคุ้มครองผู้พักพิง ในทางตรงกันข้าม การพักพิงระยะยาวมักจะนำไปสู่ความสนใจในการมีส่วนร่วมการพัฒนา และกำหนดนโยบายการแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืน

ประเภทของศูนย์	วัตถุประสงค์ทั่วไป	รูปแบบของการจัดการ
ศูนย์พักพิงชั่วคราวระยะสั้น	<ul style="list-style-type: none"> ปรับปรุงการเก็บข้อมูล ปรับปรุงการแจกจ่ายภายในศูนย์พักพิงชั่วคราว ป้องกันความเหลื่อมล้ำในการแจกจ่าย มีที่อยู่อาศัย น้ำ สุขอนามัย และสุขลักษณะที่เหมาะสม จัดสรรอาหาร และของใช้ แบ่งพื้นที่ทำครัวที่เหมาะสม รองรับปัญหาการคุ้มครองที่เกิดขึ้น เผยแพร่ข้อมูลในท้องถิ่น ฟื้นฟูความมั่นใจในตนเอง ทำนุบำรุงศูนย์ แก้ไขปัญหาความขัดแย้ง 	<ul style="list-style-type: none"> คณะกรรมการ คณะทำงานกลุ่มย่อย
ศูนย์พักพิงชั่วคราวระยะยาว	<ul style="list-style-type: none"> มีที่อยู่อาศัย น้ำ สุขอนามัย และสุขลักษณะที่เหมาะสม ตั้งชื่อเรียกหรือความสนับสนุนจากรัฐเมื่อจำเป็น การเผยแพร่ข้อมูลในวงกว้าง รองรับปัญหาการคุ้มครองที่เกิดขึ้น 	<ul style="list-style-type: none"> สมาคมระดับประเทศ องค์กรอิสระในประเทศ กรรมการเรียกหรือความสนับสนุน

คณะทำงานกลุ่มย่อย

วิธีหนึ่งที่จะทำให้เกิดการมีส่วนร่วมได้คือการตั้งคณะทำงานกลุ่มย่อยขึ้นมารองรับการทำงานเฉพาะด้าน คณะทำงานกลุ่มย่อย ซึ่งประกอบไปด้วยผู้พักพิง มีหน้าที่จัดการ บำรุงรักษาและตรวจสอบในเรื่องที่ได้รับมอบหมาย รวมทั้งมีบทบาทในการเสริมความรู้ให้กับผู้อยู่อาศัยอื่นๆ โดยทั่วไปศูนย์พักพิงอาจจะมีคณะทำงานเรื่องการแจกจ่ายระบบสาธารณสุข สุขอนามัย ระบบสุขภาพ หรือเรื่องความต้องการของคนพิการ เป็นต้น

ข้อแนะนำ

การตั้งคณะทำงานกลุ่มย่อยเป็นวิธีการรับมือปัญหาเฉพาะด้านได้อย่างดี และยังเป็น การส่งเสริมการสร้างสัมพันธ์ในการทำงานร่วมกันของผู้พักพิง

บทบาทและหน้าที่ของคณะทำงานกลุ่มย่อย

คณะทำงานฯ มีหน้าที่เป็นช่องทางการสื่อสาร เสริมสร้างการเชื่อมต่อระหว่างผู้พักพิงกับผู้จัดการศูนย์พักพิงชั่วคราว และสร้างความเข้มแข็งในชุมชน จึงถือได้ว่าตั้งนั้นคณะทำงานกลุ่มย่อย มีบทบาทที่สำคัญมากภายในศูนย์พักพิงชั่วคราว

การอบรมและ การสร้างควา มตื่นตัว

การเพิ่มประสิทธิภาพการมีส่วนร่วมของผู้พักพิงสามารถทำได้ด้วยการจัดฝึก
อบรม กิจกรรมสร้างความตื่นตัว โดยผู้จัดการศูนย์ สำหรับศูนย์ระยะสั้นนั้น
หัวข้อที่นำมาอบรมอาจจะเป็นเรื่องปัญหาการปกป้องคุ้มครองสิทธิ โดยเฉพาะ
อย่างยิ่งสำหรับกลุ่มประชากรที่มีความเสี่ยง หรือการรับรู้และทำความเข้าใจ
เกี่ยวกับการเข้าออก และจำนวนประชากรของผู้อยู่อาศัยในศูนย์ เมื่อเวลาผ่านไป
นานขึ้นความจำเป็นของผู้พักพิงที่ต้องติดต่อกับทางรัฐก็จะเพิ่มขึ้น ดังนั้น
การอบรมเรื่องกฎหมาย และสิทธิในการรับความช่วยเหลือระยะยาวก็จะเป็น
ประโยชน์อย่างมากต่อผู้อยู่อาศัย

จากประสบการณ์

ในประเทศเซอร์เบีย สมาคมผู้พลัดถิ่นในประเทศเผยแพร่ข้อมูลผ่านการ
ประชุม หนังสือพิมพ์ และ รายการโทรทัศน์

4.3

การปกครองตนเองของผู้อยู่อาศัย

การปกครอง ตนเอง

ระบบการมีส่วนร่วมสามารถที่จะนำพาผู้พักพิงไปสู่การตั้งกฎและกติกาในการ
อยู่ร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นการพักพิงในระยะยาวหรือสั้น การมีกฎข้อบังคับพื้น
ฐานสำหรับการอยู่ร่วมกันที่ทุกคนรับรู้และเข้าใจเป็นเรื่องสำคัญ กฎข้อบังคับ
เหล่านี้ควรจะครอบคลุม เวลาเปิด-ปิดของอาคาร การเคารพและบำรุงรักษา
สถานที่ ระบบการปกครอง กลไกการประสานงาน การกำจัดของเสีย มาตรการ
ด้านสุขอนามัย และขั้นตอนการป้องกันไฟไหม้ ฯลฯ

กฎระเบียบ พื้นฐาน

ผู้จัดการศูนย์พักพิงชั่วคราวควรสนับสนุนให้ผู้อยู่อาศัยร่วมกันพัฒนากฎ
ระเบียบประจำศูนย์ขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวกับพื้นที่และกิจกรรมส่วนรวม
เช่น ระเบียบการใช้พื้นที่ครัวส่วนกลาง การทำความสะอาดและบำรุงรักษา
พื้นที่ส่วนกลาง เช่น ห้องน้ำ และกฎการรักษาความปลอดภัยภายในศูนย์

การตั้งกฎ ระเบียบร่วม

เพื่อให้กฎระเบียบมีความเหมาะสมกับประเพณี และวัฒนธรรมของผู้พักพิง
การตั้งกฎกติกาภายในศูนย์จึงควรจะทำร่วมกับผู้พักพิง โดยสร้างจาก
กระบวนการที่ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างทุกกลุ่มคน
และครอบคลุมถึงหลักการประพัตติตัวที่ไม่เป็นที่ยอมรับ การมีกฎระเบียบร่วม
เป็นพื้นฐานที่ทั้งผู้จัดการศูนย์ และผู้พักพิงสามารถนำมาใช้ในการเจรจาจับ
คู่ที่กระทำผิดกฎ

4.4

การเข้าถึง

การเข้าถึง คนกลุ่มน้อย

กระบวนการมีส่วนร่วมนั้น จำเป็นที่จะต้องทำให้คนกลุ่มน้อยได้มีส่วนร่วมใน
การประชุมและมีตัวแทนในคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ

การเข้าถึง คนกลุ่มน้อย

บางครั้งสังคมในศูนย์พักพิงยกย่องคนที่แข็งแกร่งกว่า กล้าพูดกว่า จนทำให้การมีส่วนร่วมที่แท้จริงไม่เกิดขึ้น ปัญหาเหล่านี้มักจะเกิดขึ้นในช่วงแรกเข้าพักพิง และอาจจะลุกลามถ้าไม่มีมาตรการมาหยุดยั้ง การเข้าหาและระบุตัวตนของคนกลุ่มน้อยเพื่อเข้าร่วมในระบบปกครองภายในศูนย์จะช่วยในการปกป้องคุ้มครองคนที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยงเพื่อมิให้ถูกเอารัดเอาเปรียบได้

การคัดเลือก ตัวแทน

ผู้จัดการศูนย์มีบทบาทสำคัญในการทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในวงกว้างอย่างแท้จริง และควรที่จะเฝ้าดูกระบวนการคัดเลือกตัวแทนต่างๆ ของผู้พักพิงอย่างใกล้ชิด กระบวนการคัดเลือกตัวแทนและจัดตั้งคณะกรรมการที่ดี ควรจะผลักดันให้มีการสงวนหน้าที่หรือตำแหน่งไว้สำหรับกลุ่มคนที่โดยปกติอาจจะไม่ได้เข้าร่วมกระบวนการ เช่น แม่หม้าย และเด็ก หรือชนกลุ่มน้อย

ข้อแนะนำ

ผลักดันให้มีการกระบวนการพิเศษเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนกลุ่มน้อยและผู้ที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยงของศูนย์

ผลกระทบที่ดี

การมีส่วนร่วมของผู้พักพิงในการดำเนินการและบริหารศูนย์นั้นมักจะตามมาด้วยผลพลอยได้ที่เกินความคาดหมายของทุกฝ่าย นอกจากจะช่วยปกป้องสิทธิของคนกลุ่มน้อยแล้ว การมีส่วนร่วมยังจะช่วยให้ผู้พักพิงได้มีโอกาสเริ่มต้นหาทางรับมือกับปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยตัวเอง และสร้างความเชื่อมั่นในความสามารถที่จะเผชิญหน้ากับสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้น

4.5

ชุมชนที่อยู่โดยรอบศูนย์พักพิงชั่วคราว

ความสัมพันธ์ กับผู้อยู่อาศัย

ความสัมพันธ์ระหว่างผู้อยู่อาศัยภายในศูนย์พักพิงชั่วคราว และชุมชนที่อยู่โดยรอบศูนย์ฯ ขึ้นอยู่กับบริบท และสถานที่ตั้งที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละศูนย์ ภายในความสัมพันธ์ที่หลากหลายนี้ หลักการประสานงานที่ควรจะนำมาใช้กับชุมชนโดยรอบมีดังนี้

- การติดต่อสื่อสารกับชุมชนที่อยู่โดยรอบศูนย์ควรจะเริ่มต้นขึ้นในทันทีที่มีการตัดสินใจใช้อาคารเป็นศูนย์พักพิงชั่วคราว ผู้นำชุมชน หัวหน้าหมู่บ้าน หรือตัวแทนจากคณะกรรมการท้องถิ่น ควรจะเข้ามามีส่วนร่วมในการประชุมหารือ และหากเป็นไปได้ควรเชิญเจ้าหน้าที่จากองค์กรท้องถิ่นให้มาร่วมประชุม หรือเป็นประธานในการประชุม ต่อจากนั้นอาจจะมีการจัดตั้งกลไกประสานงานอย่างเป็นทางการเพื่อกำหนดหน้าที่และระบุตัวผู้ประสานงานฝ่ายชุมชน และมีการประชุมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง
- หากเป็นไปได้ ควรจะมีการเรียกร้องให้ผู้อยู่อาศัยในศูนย์พักพิงชั่วคราวมีตัวแทนเข้ามาอยู่ในระบบประสานงานขององค์กรปกครองในท้องถิ่น เนื่องจากว่าในหลายกรณีการตัดสินใจในที่นี้มักจะมีผลกระทบกับผู้พักพิง

ข้อกังวลหลัก
ของชุมชนรอบ
ศูนย์พักพิง
ชั่วคราว

ข้อกังวลหลักของชุมชนรอบศูนย์พักพิงชั่วคราวมักจะมีดังนี้

ใคร และทำใ้

การนำเสนอข้อมูลโดยรวมเกี่ยวกับกลุ่มคนที่จะย้ายเข้ามา หรือย้ายเข้ามาแล้ว รวมทั้งจำนวน ถิ่นฐานดั้งเดิม สาเหตุที่ทำให้ต้องย้ายมาอยู่ที่ศูนย์ จะทำให้ชุมชนโดยรอบมีความเข้าใจสถานการณ์ที่ดีขึ้น การยกตัวอย่างครอบครัวผู้พักพิงมาแล้วให้ฟัง มักจะช่วยให้ชุมชนได้รู้สึกว่าการเหล่านี้ไม่ได้เป็นคนแปลกหน้าไปเสียเลยทีเดียว ควรจะมีการแสดงความรู้สึกขอบคุณ และสำนึกในความโอบอ้อมอารีของชุมชนที่เอื้อต่อการนำอาคารมาใช้รองรับการย้ายถิ่นชั่วคราว

ข้อแนะนำ

การติดต่อสื่อสารกับชุมชนอย่าง
ว่องไวและชัดเจนมักจะนำมาแต่
ผลดี

จะอยู่บนแค่วัน

ทางรัฐมีหน้าที่เตรียมข้อมูลการประเมินระยะเวลาจำเป็นของการใช้ศูนย์พักพิงชั่วคราว อย่างไรก็ตามเป็นการยากที่จะคาดคะเนให้ได้อย่างแม่นยำ ในการสื่อสารกับชุมชนรอบศูนย์ชั่วคราวนั้นควรจะบ่งบอกให้ชัดเจนถึงความเป็นไปได้ในการคลาดเคลื่อน

แล้วจะเกิดอะไรขึ้นกับเรา

ชุมชนโดยมากเป็นห่วงผลกระทบทางลบที่อาจจะตามมาพร้อมกับการย้ายเข้าศูนย์ของผู้พักพิง ความเป็นห่วงนี้อาจจะเป็นเรื่องความปลอดภัย ความหนาแน่นที่จะเพิ่มขึ้น หรือความตึงเครียดทางสังคม ซึ่งล้วนแล้วแต่มีความเป็นไปได้ ชุมชนควรจะเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและมีการรายงานแจ้งข่าวสารอยู่อย่างต่อเนื่อง เพื่อที่จะได้มีความเข้าใจในสถานการณ์ที่ตรงกัน ทางศูนย์ไม่ควรเสนอการสนับสนุนทางสิ่งของ หรือสวัสดิการอย่างเลื่อนลอยให้กับชุมชนเพียงเพื่อที่จะลดความตึงเครียด

จากประสบการณ์

ในประเทศจอร์เจีย ได้มีการรวมเอาชุมชนที่อยู่โดยรอบเข้ามาร่วมโครงการสนับสนุนด้านอาชีพไปพร้อมๆ กับผู้ที่อยู่อาศัยในศูนย์พักพิง

เอกสารเพื่อศึกษาเพิ่มเติม

NRC, 2008. The Camp Management Toolkit; Chapter 3: Participation and Community Involvement.

ที่: http://www.nrc.no/arch/_img/9293551.pdf

บทที่ 5 โครงสร้างการประสานงาน

สาระสำคัญ

- ▶ คู่มือนี้ให้ความสำคัญกับความแตกต่างในการประสานงานระดับประเทศ จังหวัด ท้องถิ่น และภายในศูนย์
- ▶ ผู้ฝึกฟังในศูนย์ควรที่จะได้รับรู้และเข้าถึงความช่วยเหลือที่มีอยู่ ระบบการแจกจ่ายของภายในศูนย์ควรจะคำนึงถึงกลุ่มคนที่มีความต้องการพิเศษ และลดความเสี่ยงที่จะเกิดความรุนแรง หรือการเอาเปรียบ

5.1

ระดับของการประสานงาน

**การให้ความช่วยเหลือ
อย่างมี
ประสิทธิภาพ**

การให้ความช่วยเหลือที่มีประสิทธิภาพ และป้องกันการเกิดความเหลื่อมล้ำ คือ จุดประสงค์หลักของการประสานงาน ผู้ฝึกฟังในศูนย์ควรที่จะได้รับรู้และเข้าถึงความช่วยเหลือที่มีอยู่ ระบบการแจกจ่ายของภายในศูนย์ควรจะคำนึงถึงกลุ่มคนที่มีความต้องการพิเศษ เพื่อลดความเสี่ยงที่จะเกิดความรุนแรง หรือการเอาเปรียบ ศูนย์ฝึกฟังชั่วคราวที่จะบรรลุผลสำเร็จตามนี้ได้ จำเป็นจะต้องมีความร่วมมือระหว่าง กองอำนวยการกลาง ฝ่ายประสานงานกลาง ผู้จัดการศูนย์ และผู้ฝึกฟัง

1
บทนำ

2
ทั่วไป

3
หน้าที่

4
มีส่วนร่วม

5
ประสานงาน

6
จัดการข้อมูล

7
สิ่งแวดล้อม

8
จัดตั้งศูนย์

9
ปกป้องคุ้มครอง

10
อาหาร

11
สิ่งของเครื่องมือ

12
ที่อยู่อาศัย

13
ผ้า

14
สาธารณสุข

15
การศึกษา

16
ส่งเสริมอาชีพ

ระบบการประสานงาน แนวทางฉบับนี้แบ่งระบบการประสานงานออกเป็น 3 ระดับด้วยกัน ได้แก่ ระดับประเทศหรือจังหวัด ระดับท้องถิ่น และระดับภายในภายในศูนย์ ตามตารางข้างล่างนี้

กลไกการประสานงานที่แนะนำ

ระดับ	ประธาน	ผู้มีส่วนร่วม	งานหลัก	ติดตามผล
ประเทศหรือจังหวัด	ผู้อำนวยการกลางศูนย์หรือผู้ประสานงานกลางศูนย์	<ul style="list-style-type: none"> ตัวแทนรัฐ หัวหน้ากองประสานงานศูนย์ หัวหน้าผู้จัดการ ศูนย์ ตัวแทนผู้พักพิง 	ประสานการให้ความช่วยเหลือและการให้ความปกป้องคุ้มครองระหว่างภาครัฐและเอกชน สนับสนุนการประสานงานระดับท้องถิ่น	บันทึกการประชุมแผนการปฏิบัติงาน
ท้องถิ่น - ตำบล หมู่บ้าน	ตัวแทนผู้จัดการศูนย์พักพิงชั่วคราวหรือผู้ประสานงานศูนย์ในท้องถิ่น	<ul style="list-style-type: none"> เจ้าหน้าที่ท้องถิ่น ผู้ประสานงานศูนย์ ผู้จัดการศูนย์ ตัวแทนผู้พักพิง ตัวแทนอาสาสมัคร ผู้ให้ความสนับสนุนศูนย์ 	ประสานการให้ความช่วยเหลือและการให้ความปกป้องคุ้มครองในกลุ่มศูนย์พักพิงภายในตำบลหรือหมู่บ้าน	บันทึกการประชุมแผนการปฏิบัติงาน
ภายในศูนย์พักพิงชั่วคราว	ผู้จัดการศูนย์พักพิงชั่วคราว	<ul style="list-style-type: none"> ตัวแทนคณะทำงานศูนย์ ตัวแทนผู้พักพิง ตัวแทนอาสาสมัคร ผู้ให้ความสนับสนุน 	ประสานการให้ความช่วยเหลือและการให้ความปกป้องคุ้มครองภายในศูนย์	แผนการปฏิบัติงาน

การประสานงานระดับประเทศหรือจังหวัด

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

หากภาครัฐไม่สามารถรับผิดชอบหน้าที่ประสานงานกลางศูนย์พักพิงได้ องค์กรอื่นเช่น องค์กรสหประชาชาติ หรือองค์กรอิสระทั้งจากในและนอกประเทศสามารถที่จะเข้ามาทำหน้าที่นี้แทนได้ แต่จำเป็นที่จะต้องมีการทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิด การตัดสินใจของฝ่ายประสานงานกลางนั้น ควรจะมีการผลักดันและสนับสนุนจากภาครัฐ

ข้อแนะนำ

การประสานงานระดับประเทศในสำหรับการช่วยเหลือและมาตรฐานต่างๆ อาจใช้เวลานาน แต่เป็นสิ่งสำคัญ

ประเด็นการประสานงานระดับประเทศ การประสานงานระดับประเทศเป็นระดับที่สูงที่สุดและครอบคลุมประเด็นเหล่านี้

- การให้ความช่วยเหลือที่เหมาะสมและเท่าเทียมกัน
- การให้การปกป้องคุ้มครองและความปลอดภัย
- กำหนดมาตรฐานการให้ความช่วยเหลือของประเทศ
- พัฒนาแผนยุทธศาสตร์ระดับประเทศ นำไปปฏิบัติ และตรวจสอบ

การประสานงานระดับจังหวัด การประสานงานระดับจังหวัดมักจะครอบคลุมประเด็นเหล่านี้

- เป็นจุดเชื่อมระหว่างระดับท้องถิ่น และระดับประเทศ
- ให้ความช่วยเหลือไปตามท้องถิ่นที่มีความต้องการ
- ประสานกับระดับประเทศเพื่อขอความช่วยเหลือเมื่อจำเป็น

การประสานงานระดับท้องถิ่น การประสานงานระดับท้องถิ่น - ระดับหมู่บ้านหรือตำบลมักจะครอบคลุมประเด็นเหล่านี้

การจัดกลุ่มพื้นที่ เนื่องจากว่าศูนย์พักพิงโดยมากจะมีจำนวนผู้อยู่อาศัยที่ค่อนข้างน้อย ประกอบกับการที่ผู้จัดการอาจจะดูแลหลายๆ ศูนย์ในเวลาเดียวกัน การรวมกลุ่มของศูนย์พักพิงในพื้นที่เพื่อประสานงานระหว่างศูนย์มักจะเกิดขึ้นจากความจำเป็นในภาคปฏิบัติ การประสานงานในระดับท้องถิ่นจะเน้นไปที่การให้ความช่วยเหลือโดยตรง ในการประชุมอาจจะมีการประกาศวันแจกจ่ายของ รับเรื่องร้องทุกข์หรือมีการแลกเปลี่ยนความคิด คำแนะนำเกี่ยวกับการแจกจ่ายของครั้งล่าสุด เป็นต้น

หน่วยงานในท้องถิ่น การประสานงานในระดับนี้เป็นโอกาสที่องค์กรอิสระต่างๆ จะได้ทำงานร่วมกับหน่วยงานท้องถิ่น แต่ละพื้นที่ก็ต่างมีความต้องการ นิสัยและประเพณีที่ต่างกันไป เพราะฉะนั้นในการวางแผนทำงานขององค์กรหรือภาคเอกชนควรจะคำนึงถึงการประสานงานที่จะเพิ่มขึ้นเท่าตัวเมื่อมีการข้ามเขตการทำงานไปในเขตตำบลหรืออำเภออื่น

การประสานงานภายในศูนย์พักพิง

การประชุมภายใน

การประชุมภายในศูนย์พักพิงชั่วคราวเป็นสิ่งสำคัญ เพราะจะเป็นช่องทางที่สามารถรับรู้ถึงความเป็นไปของศูนย์นั้นได้อย่างเป็นทางการ ทั้งด้านบรรยากาศภายในศูนย์ ความตึงเครียดที่เกิดขึ้น จนรวมไปถึงความรุนแรงที่อาจจะเกิดขึ้นและความเหลื่อมล้ำภายใน และเป็นโอกาสที่จะรวบรวมข้อมูลเหล่านี้เป็นกลาง การประชุมภายในศูนย์จึงเป็นการประชุมที่เปิดให้ผู้พักพิงทุกคนมีสิทธิเข้าร่วม ในบางกรณีอาจจะจำเป็นต้องมีการเชิญคนกลุ่มน้อยเป็นพิเศษมาเข้าร่วม การจัดการประชุมควรจะคำนึงถึงวัฒนธรรม และประเพณีที่เหมาะสมในกลุ่มผู้พักพิง เช่น มีการแยกที่นั่งชาย-หญิง หรือ ความจำเป็นของการมีล่าม การประชุมนี้ยังเป็นพื้นที่ให้คณะทำงานกลุ่มย่อยได้มีโอกาสรายงานความก้าวหน้าของการดำเนินงานในกลุ่มอีกด้วย

ข้อแนะนำ

การประชุมภายในศูนย์เป็นการประชุมที่เปิดให้ผู้พักพิงทุกคนสามารถเข้าร่วมได้

การจัดการตัวเองภายในศูนย์ฯ

การประสานงานภายในศูนย์ควรครอบคลุมถึงระบบบริหารอาสาสมัคร การจัดการตัวเองของผู้พักพิง และการร่วมกันพัฒนากฎระเบียบภายใน เพื่อให้การอยู่ร่วมกันเป็นไปได้อย่างราบรื่น การมีกล่องความคิดเห็นประจำศูนย์อาจจะนำมาซึ่งประเด็นอื่นๆ สำหรับการประชุม การนำเสนอประเด็นโดยไม่ต้องมีกระบวนการซึ่งอาจจะช่วยให้คนกลุ่มน้อยมีส่วนร่วมในการออกความคิดเห็น

เอกสารเพื่อศึกษาเพิ่มเติม

NRC, 2008. The Camp Management Toolkit; Chapter 4: Coordination.
ที่: http://www.nrc.no/arch/_img/9293553.pdf

สาระสำคัญ

- ▶ การจัดการข้อมูลนั้นเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของทุกองค์กรและหน่วยงาน ซึ่งมีส่วนร่วมในการบริหาร จัดการศูนย์พักพิงชั่วคราว หน้าที่นี้ครอบคลุมการจัดเก็บ วิเคราะห์และเผยแพร่ข้อมูล
- ▶ การเก็บข้อมูลในสภาวะฉุกเฉินจะมุ่งเน้นไปที่ข้อมูลของผู้ที่เข้าอาศัยอยู่ในศูนย์พักพิงและข้อมูลของศูนย์พักพิงเอง ทั้งในด้านการเข้าถึงระบบ โครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากรที่มีอยู่
- ▶ เมื่อการพักพิงยาวนานขึ้น การจัดการข้อมูลจะมีส่วนช่วยในกระบวนการที่จะทำให้ศูนย์พักพิงเป็นที่ยอมรับ ด้วยการเผยแพร่ข้อมูลเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจสถานการณ์การใช้ศูนย์พักพิงชั่วคราว
- ▶ ควรพิจารณาวิธีการเก็บข้อมูลทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ
- ▶ ในบางกรณี ผู้พักพิงที่อยู่ในศูนย์ไม่ได้มีความจำเป็นที่จะต้องย้ายถิ่นฐานเหมือนกันทุกคน สร้างความลำบากในการทำงานและตัดสินใจให้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย

6.1 หน้าที่ความรับผิดชอบในการจัดการข้อมูล

ความสำคัญของ การจัดการข้อมูล ข้อมูลที่แม่นยำ ทันเวลาและเชื่อถือได้ กับช่องทางการเผยแพร่ที่ตรงต่อความต้องการ สำคัญอย่างยิ่งต่อการบริหารจัดการศูนย์พักพิงชั่วคราว จำนวนศูนย์พักพิงชั่วคราวที่มากมายและหลากหลายความต้องการล้วนแต่มีผลต่อการบริหารจัดการและเผยแพร่ข้อมูล

1
หน้า

2
ทั่วไป

3
หน้าที่

4
มีส่วนร่วม

5
ประสานงาน

6
จัดการข้อมูล

7
สิ่งแวดล้อม

8
จัดตั้งศูนย์

9
ปกป้องคุ้มครอง

10
อาหาร

11
สิ่งของเครื่องใช้

12
ที่อยู่อาศัย

13
เงิน

14
สาธารณสุข

15
การศึกษา

16
ส่งเสริมอาชีพ

ความสำคัญของ การมีข้อมูลที่ถูกต้องและทันเวลาจะช่วยให้การช่วยเหลือสามารถดำเนินไปได้
การจัดการข้อมูล อย่างเหมาะสมและสามารถมีผลต่อ การวางมาตรฐานและนโยบายได้ การวางมาตรฐานและนโยบายได้ หลักการและวิธีเก็บข้อมูลขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย ทั้งสภาวะและความมั่นคงของสถานการณ์ในพื้นที่ การบริหารจัดการข้อมูลนับเป็นส่วนสำคัญของการบริหารจัดการศูนย์และเป็นหน้าที่ที่รับผิดชอบร่วมของทุกหน่วยงาน

การแบ่งหน้าที่ หน้าที่ความรับผิดชอบในการจัดการข้อมูลของศูนย์พักพิงชั่วคราว ซึ่งรวมถึง
ความรับผิดชอบ การเก็บข้อมูล การอบรมให้ความรู้ในการเก็บข้อมูล การวิเคราะห์และการเผยแพร่ข้อมูลต่างๆ จะแบ่งกันไประหว่างกองอำนวยการกลาง ฝ่ายประสานงานกลางศูนย์พักพิงชั่วคราว ผู้จัดการศูนย์พักพิงชั่วคราว ผู้อยู่อาศัยในศูนย์พักพิงชั่วคราวและอาสาสมัครในชุมชนหรือหน่วยงานให้ความช่วยเหลือ

หน้าที่และความรับผิดชอบในการบริหารจัดการข้อมูลโดยทั่วไป

บุคคล/หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	การจัดเก็บรวบรวม	การวิเคราะห์และการใช้	การเผยแพร่
ผู้อยู่อาศัย อาสาสมัครในชุมชนหรือหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือในศูนย์	<ul style="list-style-type: none"> เก็บข้อมูลภายในศูนย์ 	<ul style="list-style-type: none"> ใช้ข้อมูลจากผู้จัดการศูนย์พักพิงชั่วคราวเพื่อการตัดสินใจวางแผน 	<ul style="list-style-type: none"> ให้ข้อมูลกับผู้จัดการศูนย์พักพิงชั่วคราว แลกเปลี่ยนข้อมูลกับผู้จัดการศูนย์พักพิงชั่วคราว
ผู้จัดการศูนย์พักพิงชั่วคราว	<ul style="list-style-type: none"> เก็บข้อมูลจากผู้อยู่อาศัยในศูนย์พักพิงชั่วคราวและหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือ ประเมินและวิเคราะห์ผลข้อมูล รวบรวมข้อมูลให้ได้มาตรฐานเดียวกัน รวบรวมข้อมูลของศูนย์พักพิงชั่วคราวที่อยู่ในความรับผิดชอบ 	<ul style="list-style-type: none"> ใช้ข้อมูลจากฝ่ายประสานงานกลางในการวิเคราะห์ขั้นพื้นฐาน รวมถึงการวิเคราะห์หาช่องว่างในความช่วยเหลือ ใช้ข้อมูลเพื่อการวางแผนโครงการ 	<ul style="list-style-type: none"> ส่งต่อข้อมูลให้กับฝ่ายประสานงานกลาง แลกเปลี่ยนข้อมูลกับผู้อยู่อาศัยในศูนย์พักพิงชั่วคราว เจ้าหน้าที่ประจำท้องถิ่น และชุมชนรอบศูนย์

ต่อหน้าถัดไป

บุคคล/หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	การจัดเก็บรวบรวม	การวิเคราะห์และการใช้	การเผยแพร่
ฝ่ายประสานงานกลาง ศูนย์พักพิงชั่วคราว	<ul style="list-style-type: none"> สร้างมาตรฐานในการเก็บข้อมูล เมื่อเป็นไปได้ แต่งตั้งผู้รับผิดชอบในการจัดการข้อมูล รวบรวมข้อมูลจากศูนย์ต่างๆ ภายในพื้นที่รับผิดชอบ ปกป้องและเคารพสิทธิส่วนบุคคลในการใช้ข้อมูล 	<ul style="list-style-type: none"> ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลในระดับภาค เสนอ/เรียกร้องความช่วยเหลือในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ข้อมูลในการวางแผน 	<ul style="list-style-type: none"> ส่งต่อข้อมูลให้กับกองอำนาจการกลางและหน่วยงานซึ่งทำหน้าที่ประสานงานในระดับประเทศและหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือต่างๆ แลกเปลี่ยนข้อมูลกับผู้จัดการศูนย์
กองอำนาจการกลาง ศูนย์พักพิงชั่วคราว	<ul style="list-style-type: none"> จัดการลงทะเบียนศูนย์พักพิงชั่วคราวและผู้อยู่อาศัย กำกับดูแลกิจกรรมในการให้ความช่วยเหลือ วิเคราะห์ข้อมูลในระดับประเทศ 	<ul style="list-style-type: none"> ใช้ข้อมูลในการวางแผน 	<ul style="list-style-type: none"> ส่งต่อข้อมูลให้กับเจ้าหน้าที่ในส่วนท้องถิ่นและส่วนภูมิภาค เตรียมการเผยแพร่ข้อมูลต่างๆสู่สาธารณชนอย่างเป็นทางการ

ต่อจากหน้าที่แล้ว

กองอำนาจการกลางศูนย์พักพิงชั่วคราว

หน้าที่ของภาครัฐ ภาครัฐเป็นผู้มีหน้าที่หลักในการรับรองสถานะของผู้พักพิง หากภาครัฐเลือกที่จะใช้ระบบจัดการข้อมูลของตนเองในการลงทะเบียนผู้อยู่อาศัยในศูนย์ ควรจะมีการประสานงานและแลกเปลี่ยนข้อมูลกับฝ่ายประสานงานกลางศูนย์อยู่อย่างต่อเนื่อง (โดยเฉพาะในกรณีที่รัฐไม่ได้ทำหน้าที่ฝ่ายประสานงานกลาง)

การรวบรวมและจัดการข้อมูล ภาครัฐนั้นจะเป็นผู้ดำเนินการหลักในการจัดการฐานข้อมูลซึ่งเกี่ยวข้องกับศูนย์พักพิงชั่วคราวและผู้อยู่อาศัย การที่จะมอบหมายให้หน่วยงานกลางหรือหน่วยงานท้องถิ่นรวมถึงภาคเอกชนต่างๆ เข้ามารับผิดชอบในการเก็บข้อมูลขึ้นอยู่กับศักยภาพของหน่วยงานเหล่านี้ด้วย หากภาครัฐเป็นผู้ดำเนินการเก็บข้อมูล อาจจะมีการขอความช่วยเหลือทางเทคนิคและคำแนะนำจากองค์กรอิสระหรือภาคเอกชนอื่นๆ ที่มีประสบการณ์ ในบางกรณี ฝ่ายประสานงานศูนย์พักพิงชั่วคราว (ถ้าไม่ใช่ภาครัฐ) อาจขึ้นมามีส่วนพัฒนาและปรับปรุงฐานข้อมูล หรือวิธีการเก็บข้อมูลของรัฐได้ โดยเฉพาะในเรื่องการไม่ลำเอียงและการปกป้องเคารพสิทธิส่วนบุคคลในการใช้ข้อมูล

ภาพประกอบ

ในประเทศเอติ ผู้ประสานงานกลางศูนย์พักพิงชั่วคราวผลักดันให้มีการผนวกรวมข้อมูลศูนย์พักพิงชั่วคราวเข้าไปในแผนเผชิญภัยของประเทศ

การตัดสินใจและ ภาครัฐควรใช้ข้อมูลทั้งหมดที่มีอยู่ในการประเมินหาช่องว่างในการให้ความ
เผยแพร่ ช่วยเหลือและร่วมกับฝ่ายประสานงานกลางตัดสินใจวางแผนการทำงาน
ภาครัฐส่วนกลางควรเป็นผู้ส่งต่อข้อมูลไปยังจังหวัดและองค์กรท้องถิ่น โดย
ต้องคำนึงถึงมาตรฐานในการเคารพสิทธิความเป็นส่วนตัวของแต่ละบุคคล ซึ่ง
ฝ่ายประสานงานกลางหรือกองอำนวยการกลาง (ภาครัฐ) ควรเป็นผู้กำหนด

ฝ่ายประสานงานกลางศูนย์พักพิงชั่วคราว

บทบาทของฝ่าย ฝ่ายประสานงานกลางมีหน้าที่กำกับดูแลการจัดการข้อมูล และมักเป็นศูนย์กลาง
ประสานงาน การบริหารจัดการและเผยแพร่ข้อมูล หน้าที่หลักอย่างหนึ่งคือการตั้งมาตรฐานการ
กลาง เก็บข้อมูลร่วมกับหน่วยงานจากทุกภาคส่วน เพื่อให้ข้อมูลที่ได้มามีคุณภาพ
และสามารถนำมาใช้งานได้ง่าย มีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของ
ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายและกำหนดกิจกรรมฝึกอบรมและมาตรการในการตรวจสอบการเก็บและรวบรวมข้อมูล การประสานงานที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องมี
ข้อมูลกลางที่เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย

การกระจาย
ข้อมูล

เมื่อฝ่ายประสานงานกลางเป็น
ศูนย์กลางในการเก็บและเผยแพร่
ข้อมูล จะต้องทำหน้าที่เป็นตัวกลาง
เชื่อมการสื่อสารระหว่างกองอำนวยการ
กลางและผู้จัดการศูนย์ทั้งหมด
และมีหน้าที่เก็บรักษาข้อมูลโดยมีมา
ตการป้องกันสิทธิความเป็นส่วนตัว
ของแต่ละบุคคลในการใช้ข้อมูล ฝ่าย
ประสานงานอาจมอบหมายหน้าที่นี้ให้
ผู้จัดการข้อมูล

ข้อแนะนำ

การมีฐานข้อมูลกลางจะช่วย
อำนวยความสะดวกให้กับการ
วิเคราะห์และจัดการกับข้อมูล
จำนวนมากของศูนย์พักพิง
ชั่วคราว

ผู้จัดการศูนย์พักพิงชั่วคราว

จุดเชื่อมโยงกับ
ผู้อยู่อาศัย

ผู้จัดการศูนย์พักพิงชั่วคราวเป็นส่วนสำคัญในการเก็บข้อมูลเนื่องจากได้ใกล้ชิดกับ
ผู้อยู่อาศัยและชุมชนที่อยู่รอบศูนย์ และเป็นคนแรกที่จะต้องทำตามมาตรฐาน
การเก็บข้อมูลที่ตั้งไว้ ผู้จัดการศูนย์เป็นคนรวบรวมและประเมินข้อมูล (ที่ผู้พักพิง
และอาสาสมัครเป็นคนเก็บ) รวมทั้งสื่อสารข้อสรุปต่างๆไปยังที่ฝ่ายประสานงานกลาง

การกระจายข้อมูล

เมื่อฝ่ายประสานงานกลางเป็นศูนย์กลางในการเก็บและเผยแพร่ข้อมูล จะต้องทำหน้าที่เป็นตัวกลางเชื่อมการสื่อสารระหว่างกองอำนวยการกลางและผู้จัดการศูนย์ทั้งหมด และมีหน้าที่เก็บรักษาข้อมูลโดยมีมาตรการป้องกันสิทธิความเป็นส่วนตัวเป็นส่วนตัวของแต่ละบุคคลในการใช้ข้อมูล ฝ่ายประสานงานอาจมอบหมายหน้าที่นี้ให้ผู้จัดการข้อมูล

การให้ข้อมูลทั่วไป

อีกหน้าที่หนึ่งของผู้จัดการศูนย์คือการให้ข้อมูล ความรู้และข่าวสารในเรื่องทั่วไป เนื่องจากการโยกย้ายที่อยู่อาศัยมักทำให้ผู้พักพิงขาดการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับโลกภายนอก ไม่ว่าจะเป็นภายในจังหวัดหรือนอกประเทศ การได้รับรู้ข่าวสารที่เชื่อถือได้ยังเป็นสัญญาณของการกลับสู่สภาวะปกติ สร้างความรู้สึกที่ดีและลดล้างข่าวลือที่อาจสร้างความตึงเครียดภายในศูนย์และระหว่างผู้พักพิงกับชุมชนรอบๆได้

จากประสบการณ์

ประเทศศรีลังกาใช้แจกจ่ายหนังสือพิมพ์ในหมู่ผู้พักพิงเป็นเครื่องมือเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร และได้รับการตอบรับที่ดีมาก

ผู้พักพิง อาสาสมัครและผู้ให้ความช่วยเหลือ

การรวบรวมและเผยแพร่ข้อมูลภายในศูนย์

ผู้พักพิง อาสาสมัครและผู้ให้ความช่วยเหลือล้วนแต่เป็นส่วนสำคัญในการจัดการข้อมูลภายในศูนย์ มีหน้าที่หลักเป็นผู้เก็บข้อมูลเบื้องต้นและเผยแพร่ข้อมูลในกลุ่มผู้พักพิง ถึงแม้ว่าอาจเป็นการทำงานอย่างไม่เป็นทางการ แต่ก็ต้องทำตามมาตรฐานที่ตั้งเอาไว้ เช่น กรอกเอกสารข้อมูลอย่างละเอียดและถูกต้อง หรืออาจมีการตั้งคณะทำงานขึ้นมาดูแลทางด้านนี้โดยเฉพาะ ซึ่งจะช่วยผ่อนเบาภาระของผู้จัดการศูนย์

การกำกับดูแลข้อมูล

เนื่องจากข้อมูลที่ไว้วางใจและเชื่อถือได้มีผลกับการวางแผนทำงานอย่างมา ผู้จัดการศูนย์จึงมีหน้าที่กำกับดูแลและการเก็บข้อมูลภายในศูนย์ เพื่อให้แน่ใจว่าข้อมูลที่ได้มานั้นถูกต้องและอาจจัดฝึกอบรมให้กับผู้พักพิงและอาสาสมัครเกี่ยวกับมาตรฐานและระเบียบวินัยในการเก็บข้อมูล หากยังไม่มีโครงสร้างหรือคณะทำงานทางด้านนี้ ผู้จัดการศูนย์ก็จำเป็นต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการเก็บข้อมูลมากขึ้น

6.2

การเก็บข้อมูลในภาวะฉุกเฉิน

การประเมินสถานการณ์

การเก็บข้อมูลในสภาวะฉุกเฉินเป็นเรื่องที่ทำหาย หากไม่มีแผนเผชิญภัยหรือเกิดเหตุการณ์ฉุกเฉินอย่างไม่ได้คาดหมาย

การประเมิน สถานการณ์ อย่างเร่งด่วน

สิ่งที่สำคัญที่สุดคือการได้ข้อมูลที่กระชับรัดกุมเพื่อให้มองเห็นภาพรวมของสถานการณ์การโยกย้ายที่อยู่อาศัยอย่างรวดเร็ว ในสถานการณ์เช่นนี้ ควรใช้วิธีในการประเมินสถานการณ์อย่างรวดเร็ว และควรเก็บข้อมูลในระดับหมู่บ้านหรือตำบลแทนที่จะเป็นในระดับครัวเรือนหรือรายบุคคล (เช่น ประเมินความเสียหายของบ้านเรือนเป็นเปอร์เซ็นต์ต่อตำบลหรืออำเภอ)

บทบาทขอ ผู้ประสาน งานกลาง

โดยปกติแล้ว ฝ่ายประสานงานศูนย์กลางจะต้องเป็นรับผิดชอบการเก็บรวบรวมข้อมูลในภาวะฉุกเฉิน เพราะอาจยังไม่มี การแต่งตั้งผู้จัดการศูนย์และระบบการดูแลตัวเองในศูนย์ยังไม่เกิดขึ้น สิ่งสำคัญคือมีการเริ่มต้นการเก็บและจัดการข้อมูลตั้งแต่แรกเกิดการโยกย้ายที่อยู่อาศัย

ข้อมูลผู้โยกย้ายที่อยู่อาศัย

ข้อมูลผู้โยกย้ายที่อยู่อาศัย ในสถานการณ์ฉุกเฉิน ข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์พักพิงชั่วคราว และข้อมูลเกี่ยวกับผู้อยู่อาศัยในศูนย์มักจะถูกเก็บกันคนละครั้ง

ข้อมูลพื้นฐานในภาวะฉุกเฉิน เพื่อให้มองเห็นภาพรวมของสถานการณ์การโยกย้ายที่อยู่อาศัยอย่างรวดเร็ว ข้อมูลพื้นฐานที่ควรมีคือ รูปแบบการโยกย้าย จำนวนของผู้โยกย้ายที่อยู่อาศัย สถานที่พักพิงและข้อมูลทั่วไป รวมทั้งความต้องการเร่งด่วน ข้อมูลเบื้องต้นเหล่านี้ได้สรุปให้เห็นในตารางด้านล่าง

ข้อมูลพื้นฐานในภาวะฉุกเฉิน

ประเภท	ข้อมูล
จำนวนของผู้โยกย้ายที่อยู่อาศัย	<ul style="list-style-type: none">จำนวนของผู้โยกย้ายที่เพิ่มขึ้นทะเบียนไว้หรือได้รับการยืนยันจำนวนของผู้โยกย้ายโดยประมาณจำนวนของผู้โยกย้ายที่จำเป็นต้องความช่วยเหลือ
สถานที่รับรองผู้พักพิง	<ul style="list-style-type: none">เขตและเทศบาลต่างๆที่มีผู้โยกย้ายเข้ามาอยู่อาศัยชื่อและที่ตั้งของศูนย์พักพิงชั่วคราว (ทั้งในและนอกระบบ)ตำแหน่ง GPS
ข้อมูลทั่วไป	<ul style="list-style-type: none">อายุเพศบุคคลที่ต้องได้รับการดูแลเป็นพิเศษ (ต้องการความคุ้มครอง มีความต้องการพิเศษ เช่น ผู้พิการ ผู้ป่วยที่เป็นโรคเรื้อรัง หรือผู้สูงอายุ) สำหรับการจัดการในแต่ละกรณีไปวันเข้าพักพิงความต้องการเร่งด่วนการเข้าถึงความช่วยเหลือขั้นพื้นฐาน (เช่น น้ำ สุขภาพและอนามัย)

การรวบรวมและเผยแพร่ข้อมูล โดยมากข้อมูลพื้นฐานนี้มักได้มาจากการเข้าเยี่ยมเยียนศูนย์พักพิงทั้งหมด รายการข้างบนนี้อาจไม่ครอบคลุมหมดทุกเรื่องและควรปรับการใช้ไปตามบริบทและสภาพแวดล้อมของการโยกย้ายที่อยู่อาศัย ที่มอดอกเก็บข้อมูลควรได้รับการฝึกอบรมมาแล้วและใช้แบบสอบถามตามมาตรฐานที่ตกลงกันไว้ ข้อมูลที่เก็บมาแล้วควรจะถูกรวบรวมด้วยฝ่ายประสานงานกลางเพื่อวิเคราะห์และเผยแพร่ผลสรุปไปสู่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

จากประสบการณ์

เมื่อปี 2551 ในประเทศจอร์เจีย มีการร่วมมือกันของภาครัฐ องค์กรการสหประชาชาติ องค์กรอิสระและเครือข่ายอาสาสมัคร เพื่อจัดทำกรลงทะเบียนอย่างเร่งด่วนให้กับศูนย์พักพิงชั่วคราวและผู้อยู่อาศัยทั้งหมด โดยมีภาครัฐเป็นผู้จัดการฐานข้อมูล

การระบุศูนย์พักพิงชั่วคราว

ความท้าทายอย่างหนึ่งในขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล คือการระบุว่าศูนย์พักพิงชั่วคราวอยู่ที่ไหนบ้าง การค้นหาต้องอาศัยความพยายามอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีของศูนย์พักพิงชั่วคราวนอกระบบ

- การค้นหาและระบุตำแหน่งศูนย์พักพิงชั่วคราวจะค้นหาและระบุตำแหน่งศูนย์พักพิงชั่วคราวให้ได้ครบถ้วนนั้นเป็นข้อท้าทายประการแรก โดยเฉพาะเมื่อมีศูนย์นอกระบบเป็นจำนวนมาก
- มีการประสานงานกับหน่วยงานท้องถิ่นอย่างใกล้ชิด ทั้งจากภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรอิสระ เครือข่ายอาสาสมัคร ฯลฯ ซึ่งมักมีความรู้เกี่ยวกับพื้นที่นั้นเป็นอย่างดี
- กำหนดผู้ประสานงานกับหน่วยกักกันต่างๆ รวมไปถึงทหารและตำรวจที่อาจมีข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์พักพิงในพื้นที่
- ตั้งทีมลงทะเบียนเคลื่อนที่เพื่อออกไปเก็บข้อมูลศูนย์พักพิงชั่วคราวและผู้พักพิง ชาวบ้านในพื้นที่โดยมากจะรู้ว่า มีศูนย์พักพิงอยู่ที่ไหนบ้าง
- ตั้ง “สายด่วน” สำหรับผู้อยู่อาศัยในศูนย์พักพิงชั่วคราว และมีการประกาศทางวิทยุหรือวิธีอื่นๆ
- จัดตั้งศูนย์บริการสำหรับบุคคลที่ตามหาสมาชิกครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับเด็กพลัดหลงกับพ่อแม่

ข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์พักพิงชั่วคราว

ข้อมูลเชิง คุณภาพ

ยิ่งศูนย์พักพิงชั่วคราวมีระยะเวลาการใช้งานที่ยาวนานขึ้นเท่าไร ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับศูนย์พักพิงชั่วคราวก็จะมีค่าเป็นเพิ่มขึ้นตามลำดับ เนื่องจากลักษณะที่หลากหลายของศูนย์พักพิงชั่วคราว ข้อมูลเชิงคุณภาพจึงมีความสำคัญมาก ข้อมูลต่างๆ ที่มีความจำเป็นต่อการให้ความช่วยเหลือมีดังนี้

ข้อมูลสำคัญของศูนย์พักพิงชั่วคราว

ประเภท	ข้อมูล
ที่ตั้ง	<ul style="list-style-type: none">เขตและตำบลหมู่บ้านชื่อ (หรือ คำอธิบายลักษณะ)ตำแหน่ง GPS
การใช้งาน	<ul style="list-style-type: none">การใช้งานก่อนที่จะถูกนำมาใช้เป็นศูนย์พักพิงชั่วคราวใช้งานอยู่ หรือ ไม่ได้ใช้งานแล้วความยุ่งยาก หรือการขัดขวางการให้บริการสำหรับชุมชนในละแวกนั้นวันที่เริ่มจัดตั้งศูนย์
เจ้าของ	<ul style="list-style-type: none">ประเภทของสิทธิครอบครองสัญญาและข้อตกลงต่างๆ สำหรับการใช้สถานที่เป็นศูนย์พักพิงชั่วคราว (เช่น เจ้าของยินยอมให้ใช้เป็นศูนย์พักพิงหรือไม่ หรือมีความเสี่ยงที่จะถูกขับไล่)ระยะเวลาของสัญญาและข้อตกลง
สิ่งแวดล้อม	<ul style="list-style-type: none">ทั่วไป, ท้องถิ่น, ระบบสาธารณสุขโลก หรือการปนเปื้อน
ความมั่นคง	<ul style="list-style-type: none">ระดับของความมั่นคงปลอดภัยโดยทั่วไปของศูนย์
ลักษณะอาคาร	<ul style="list-style-type: none">สามารถเปิดอาคารได้สนิท (มีหน้าต่าง ประตู กำแพง และหลังคาที่ใช้งานได้)มีระบบถ่ายเทอากาศตามธรรมชาติ
ระบบสาธารณสุขโลก	<ul style="list-style-type: none">ระบบสาธารณสุขโลกที่มีอยู่ รวมถึงระบบน้ำและสุขาภิบาล
ข้อคิดเห็นต่างๆ	<ul style="list-style-type: none">ข้อคิดเห็นพิเศษอื่นๆ เกี่ยวกับศูนย์พักพิงชั่วคราวเช่น ความเห็นในเรื่องที่เกี่ยวกับ การให้ความคุ้มครอง ความเป็นส่วนตัว สุขภาพกาย สุขภาพจิต และความปลอดภัย

6.3 การเก็บข้อมูลในระยะกลางและยาว

การควบคุมดูแล เมื่อพันธภาวะฉุกเฉินไป ความต้องการทางข้อมูลก็จะเปลี่ยนมาเน้นการหาช่องว่างของการให้ความช่วยเหลือ การหลีกเลี่ยงการให้ความช่วยเหลือที่ทับซ้อนและการลงทะเบียนศูนย์พักพิงอย่างเป็นทางการ ในกรณีนี้ ผู้จัดการศูนย์ควรที่จะเก็บข้อมูลจากหน่วยงานต่างๆ ที่เข้ามาให้ความช่วยเหลือและการสนับสนุนภายในศูนย์และส่งต่อข้อมูลเหล่านี้ไปยังฝ่ายประสานงานกลาง

จากประสบการณ์

ประเทศศรีลังกาใช้แจกจ่ายหนังสือพิมพ์ในหมู่ผู้พักพิงเป็นเครื่องมือเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร และได้รับการตอบรับที่ดีมาก

การลงทะเบียนของศูนย์พักพิงชั่วคราว เนื่องจากการลงทะเบียนของศูนย์พักพิงชั่วคราวเป็นทางหนึ่งในการสร้างความยอมรับสถานะของศูนย์และจะช่วยให้ผู้อยู่อาศัยได้มีสิทธิในการรับความช่วยเหลือ รัฐจึงควรเป็นผู้ทำการลงทะเบียน โดยฝ่ายประสานงานกลางมีหน้าที่ผลักดันให้เกิดการลงทะเบียนอย่างถูกต้องและให้มีการจำกัดความของศูนย์พักพิงชั่วคราวที่ชัดเจน

การเก็บข้อมูลสายหลัก ในระยะยาว ควรมีการรวมการจัดการข้อมูลศูนย์พักพิงชั่วคราวให้เข้ากับระบบการจัดเก็บข้อมูลสายหลัก และรวมทะเบียนศูนย์เข้ากับทะเบียนผู้อพยพโยกย้ายถิ่นที่อยู่อาศัยโดยรวม (หรือระบบการเก็บข้อมูลประชากรของทางรัฐ) เพื่อให้แน่ใจว่าผู้อยู่อาศัยของศูนย์จะไม่ถูกมองข้ามไปหรือได้รับความช่วยเหลือเป็นพิเศษ การเก็บข้อมูลควรจะใช้มาตรฐานเดียวกันกับที่ใช้กับผู้อพยพโยกย้ายถิ่นที่อยู่อาศัยในรูปแบบอื่น โดยเฉพาะในการเก็บข้อมูลที่มีความละเอียดอ่อนด้านสิทธิความเป็นส่วนตัวของบุคคล เช่น การละเมิดสิทธิมนุษยธรรม และความรุนแรงต่างๆ

6.4 การลงทะเบียนรายบุคคลหรือรายครัวเรือน

การลงทะเบียน ในบางสถานการณ์ การลงทะเบียนครัวเรือนหรือรายบุคคลจำต้องทำเพื่อให้มีบัญชีรายชื่อสำหรับใช้ในการให้ความช่วยเหลือหรือเพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูล

การลงทะเบียนครัวเรือน การลงทะเบียนครัวเรือนเป็นการเก็บข้อมูลชื่อหัวหน้าครอบครัวและรายละเอียดต่างๆ เช่น จำนวนสมาชิกในครอบครัว (แบ่งตามเพศและอายุ) การลงทะเบียนครัวเรือนนั้นสามารถทำได้เร็วกว่ารายบุคคล และอาจเหมาะสมกับในภาวะฉุกเฉิน

การลงทะเบียนรายบุคคล ในการลงทะเบียนรายบุคคลมีการรวบรวม ชื่อ เพศ อายุ และข้อมูลอื่นๆ ของสมาชิกแต่ละคนในครอบครัวเอาไว้ การขึ้นทะเบียนในรูปแบบนี้จึงมักนำมาใช้ในสถานการณ์ที่มีเวลา ศักยภาพและความจำเป็น

การลงทะเบียนต่อเนื่อง ในระยะยาว อาจมีความจำเป็นที่ต้องเปลี่ยนแปลงแก้ไขข้อมูลหรือมีการลงทะเบียนศูนย์ใหม่อยู่ตลอดเวลา (หรือการลงทะเบียนอย่างต่อเนื่อง) ผู้พักพิงในศูนย์มักมีการย้ายที่พักพิงจากศูนย์หนึ่ง ไปยังอีกศูนย์หนึ่งเพื่อให้ได้อยู่กับครอบครัวหรือชุมชนของตน นอกจากนี้การเกิดและตายภายในศูนย์ก็ยังมีผลกับทะเบียนผู้อยู่อาศัยในศูนย์อีกต่างหาก ทำให้มีความจำเป็นในการปรับปรุงข้อมูลอยู่ตลอดเวลา หรือมีการลงทะเบียนใหม่เพื่อยืนยันข้อมูลที่มีอยู่

การสำรวจ ในกรณีที่จำนวนผู้ที่จำเป็นต้องอพยพโยกย้ายถิ่นที่อยู่อาศัยมีมาก ครอบคลุมพื้นที่หลายจังหวัดและมีการย้ายที่พักพิงอย่างต่อเนื่อง การลงทะเบียนรายบุคคลหรือรายครัวเรือนอาจไม่เป็นทางออกที่เหมาะสม ในกรณีเช่นนี้ การสุ่มสำรวจตัวอย่างประชากรอาจถูกนำมาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

6.5 ผู้อยู่อาศัยที่ไม่มีควมจำเป็นต้องอพยพโยกย้ายที่อยู่อาศัย

ผู้อยู่อาศัยที่ไม่มีความจำเป็นต้องอพยพโยกย้ายที่อยู่อาศัย ศูนย์พักพิงชั่วคราวหลายแห่งไม่ได้เป็นที่อยู่อาศัยสำหรับผู้จำเป็นต้องอพยพโยกย้ายถิ่นที่อยู่อาศัยเท่านั้น แต่ยังรับคนที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยงของชุมชนข้างเคียงเข้ามาด้วย ซึ่งในบางกรณีอาจทำให้มีปัญหาในการจัดสรรความช่วยเหลือ และคำถามเรื่องการลงทะเบียน หากให้ร่วมลงทะเบียนรับความช่วยเหลือด้วยก็อาจทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้นมาทั้งภายในและภายนอกศูนย์ได้ แต่การไม่ให้ความช่วยเหลือคนเหล่านี้ก็ขัดต่อหลักการทางมนุษยธรรม ในกรณีเช่นนี้ กองอำนวยการกลาง (รัฐ) และฝ่ายประสานงานกลางควรปรึกษาหารือกันเพื่อที่จะมีมาตรฐานที่นำมาใช้อย่างเท่าเทียมกันในทุกศูนย์

การพิจารณาตามรายกรณี ทางออกที่มักมีการนำมาใช้คือการพิจารณาตามรายกรณีไป โดยกระทำผ่านศูนย์ประสานงานในพื้นที่ที่มีความเข้าใจชุมชนในท้องถิ่นและทราบถึงปัญหาในแต่ละกรณี การตัดสินใจที่จะยอมรับคนกลุ่มนี้เข้ามาในศูนย์พักพิงชั่วคราวอาจเป็นการสร้างความเข้าใจและยอมรับซึ่งกันและกันมากขึ้น ในหลายกรณีศูนย์มีการยอมให้กลุ่มคนที่ไม่ได้จำเป็นต้องโยกย้ายถิ่นที่อยู่อาศัยเข้ามาพักพิงและร่วมรับความช่วยเหลือบางส่วน

สถาบันกวางลัม ความมีการประสานงานกันอย่างใกล้ชิดระหว่างสถาบันเพื่อการพัฒนาทางสังคมต่างๆ ภายในประเทศ และอาจเป็นการเปิดให้ผู้ที่ไม่ได้จำเป็นต้องพลัดถิ่นเข้าร่วมรับความช่วยเหลือจากระบบสวัสดิการทางสังคมได้ มาตรการและกฎระเบียบในประเทศที่เกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือผู้ที่ไม่ได้จำเป็นต้องพลัดถิ่นซึ่งอาศัยอยู่ในศูนย์พักพิงชั่วคราวอาจนำมาใช้ได้ ในกรณีนี้ และใช้เป็นพื้นฐานการตัดสินใจแผนการทำงานต่อไปโดยมีกองอำนวยการกลางศูนย์ฯ เป็นผู้รับรอง

เอกสารเพื่อศึกษาเพิ่มเติม

UNHCR, 2003 (provisional release). Handbook for Registration. Procedures and Standards for Registration, Population Data Management and Registration.

ที่: <http://www.unhcr.org/3f8e93e9a.html>

UNHCR, 2007. Handbook for Emergencies.

ที่: www.reliefweb.int/rw/lib.nsf/db900SID/AMMF-75TFLQ?OpenDocument

NRC, 2008. The Camp Management Toolkit; Chapter 5: Information Management; Chapter 9: Registration and Profiling.

ที่: http://www.nrc.no/arch/_img/9293555.pdf และ http://www.nrc.no/arch/_img/9293563.pdf

บทที่ 7 ความเสี่ยงทางด้านสิ่งแวดล้อม

สาระสำคัญ

- ▶ สิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยสำคัญในการพิจารณาทุกประเด็นของศูนย์พักพิงชั่วคราว
- ▶ ใช้คู่มือสิ่งแวดล้อมเฉพาะด้านอย่างบูรณาการ ด้วยการคำนึงถึงข้อจำกัดและคำแนะนำด้านสิ่งแวดล้อมในด้านอื่นๆ และกฎหมาย นโยบายทางด้านสิ่งแวดล้อมของประเทศ
- ▶ การปนเปื้อนของมลภาวะทางสิ่งแวดล้อมอาจนำมาซึ่งปัญหาสุขภาพที่ร้ายแรงและยืดเยื้อในระยะยาวต่อผู้พักพิงและผู้ที่อยู่อาศัยอยู่ในบริเวณใกล้เคียง
- ▶ ศูนย์พักพิงเองก็สามารถกลายเป็นต้นเหตุของปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมได้ โดยเฉพาะทางด้านน้ำ สุขอนามัยและการกำจัดของเสีย รวมไปถึงของเสียที่เป็นพิษ
- ▶ ศูนย์พักพิงชั่วคราวอาจได้รับผลกระทบจากมลภาวะทั่วไปและการปนเปื้อนที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น

7.1

ความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม

การคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม

ปัญหาสิ่งแวดล้อมมักมาคู่กับการตั้งศูนย์พักพิงชั่วคราวเนื่องจากจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นภายในเวลาอันสั้น หากไม่มีมาตรการป้องกันผลกระทบที่ตามมาอาจเป็นการทำลายสิ่งแวดล้อมในระยะยาว ประเด็นการจัดตั้งระบบน้ำดื่มที่สะอาด สถานที่ตั้งของศูนย์ การแจกจ่ายอาหารให้ผู้อยู่อาศัยและระบบสุขาภิบาลล้วนแต่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทั้งสิ้น

1
บทนำ

2
ทั่วไป

3
หน้าที่

4
มีส่วนร่วม

5
ประสานงาน

6
จัดการข้อมูล

7
สิ่งแวดล้อม

8
จัดตั้งศูนย์

9
ปกป้องคุ้มครอง

10
อาหาร

11
สิ่งของเครื่องใช้

12
ที่อยู่อาศัย

13
เงิน

14
สาธารณสุข

15
การศึกษา

16
ส่งเสริมอาชีพ

การคำนึงถึง สิ่งแวดล้อม

สภาวะของสิ่งแวดล้อมก็มีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของผู้พักพิงและชุมชนโดยรอบเช่นเดียวกัน สิ่งแวดล้อมจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการพิจารณาทุกประเด็นของศูนย์พักพิงชั่วคราว ตั้งแต่การวางแผน เตรียมพร้อมและดำเนินการ

ข้อแนะนำ เฉพาะทาง

เนื่องจากปัญหาสิ่งแวดล้อมเกี่ยวข้องกับหลายภาคส่วน และไม่สามารถแยกมาจัดการแก้ปัญหาต่างหากได้ ดังนั้นข้อแนะนำด้านสิ่งแวดล้อมเฉพาะทางควรใช้ร่วมกับข้อแนะนำของส่วนอื่นๆ ด้วย

7.2 การขาดความตื่นตัวด้านสิ่งแวดล้อม

ภัยคุกคามจาก การปนเปื้อน

ในหลายประเทศความตื่นตัวเรื่องภัยคุกคามด้านสิ่งแวดล้อมยังมีน้อยอยู่ และมักจะละเลยการคำนึงปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมในการจัดตั้งดูแลศูนย์พักพิงชั่วคราว ภัยคุกคามด้านสิ่งแวดล้อมในกรณีนี้ แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

- ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อศูนย์พักพิงชั่วคราว
- ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากศูนย์พักพิงชั่วคราว

การฝึกอบรม

การฝึกอบรมและการสร้างความเข้าใจปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมให้กับผู้อยู่อาศัยในศูนย์ ชุมชนโดยรอบและเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นจะเป็นการช่วยให้ทุกคนร่วมกันวิเคราะห์และหาทางป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้น

7.3 ผลกระทบของสิ่งแวดล้อมกับศูนย์พักพิงชั่วคราว

ผลกระทบของ สิ่งแวดล้อม

ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับศูนย์พักพิงชั่วคราวนั้นมักถูกมองข้ามไป ทั้งในช่วงวางแผน ตลอดอายุการใช้งาน จนถึงเวลาปิดศูนย์ ผลกระทบนี้อาจเรื้อรังและอันตรายต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชนที่อาศัยอยู่โดยรอบ

การสำรวจ สภาวะ สิ่งแวดล้อม

ถึงแม้ศูนย์พักพิงชั่วคราวส่วนมากเป็นอาคารที่มีอยู่เดิม และไม่สามารถเปลี่ยนแปลง สถานที่ที่ตั้งหรือโครงสร้างหลักได้ แต่ยังมีอีกหลายประเด็นที่ควรพิจารณา ดังนั้นการตรวจสอบสภาวะสิ่งแวดล้อมรอบจึงเป็นเรื่องจำเป็น อย่างน้อยที่สุดควรมีการตรวจสอบสภาวะสิ่งแวดล้อมของอาคารที่จะกำหนดให้เป็นศูนย์พักพิงชั่วคราวในแผนเผชิญภัย

ข้อแนะนำ

หากปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมไม่ได้รับการเยียวยาแก้ไขในช่วงวางแผนเผชิญภัย ระหว่างการจัดตั้งและดูแลศูนย์ ปัญหานั้นจะเรื้อรังตลอดอายุการใช้งานและต่อไปในอนาคต

อ่านข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหาเรื่องสิ่งแวดล้อมและสุขภาพในศูนย์พักพิงได้ในบทที่ 14

¹ ภัยคุกคามต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ หน้า 86

การกำหนดที่ ความเสี่ยงทาง สิ่งแวดล้อม

ในการกำหนดเผชิญภัยจังหวัดควรพิจารณาความเป็นไปได้ในการกำหนดที่ ความเสี่ยงทางสิ่งแวดล้อม (ด้วย GIS/remote sensing) เพื่อที่จะสร้างความ เข้าใจปัญหาสิ่งแวดล้อมที่อาจเกิดขึ้น และการใช้ที่ดินรอบๆอาคารที่จะกำหนด ให้เป็นศูนย์พักพิงชั่วคราว หรือใช้เป็นหนึ่งในกระบวนการเลือกและกำหนด พื้นที่ที่เหมาะสมของศูนย์ ประเด็นสำคัญรวมถึงศูนย์ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่กักเก็บน้ำ ตามธรรมชาติ แหล่งมลพิษ ระยะห่างจากป่าและอุทยานต่างๆ ฯลฯ การทำ แผนที่ยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการส่งเสริมความรู้และความตื่นตัวในชุมชนอีกด้วย

การเยียวยา รักษา

หากมีการพบภัยหรือความเสี่ยงทางธรรมชาติ ควรมีแผนการเยียวยาขึ้นมา แก่ไขปัญหาและลดความเสี่ยง

ความเสียหายต่อ สุขภาพ

บางอาคารที่ใช้เป็นศูนย์พักพิงชั่วคราวอาจตั้งอยู่ในพื้นที่ที่เคยมีสารพิษ ปนเปื้อนมาก่อน ที่น่าเป็นห่วงที่สุดคือการปนเปื้อนทางอากาศ แหล่งน้ำและดิน ที่ จะมีผลโดยตรงกับสุขภาพของผู้อยู่อาศัยในศูนย์ ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ผลก ระทบบางอย่างอาจไม่แสดงอาการจนหลังจากที่ปิดศูนย์ไปแล้ว ดังนั้น ปัญหา เหล่านี้ควรมีการสำรวจและตรวจสอบให้อย่างถี่ถ้วน คำแนะนำและความช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญอาจจำเป็นในบางกรณี

จากประสบการณ์

ในประเทศอาเซอร์ไบจาน ศูนย์พักพิงชั่วคราวที่ถูกสร้างในพื้นที่ที่มีการ ปนเปื้อนของน้ำมันเป็นผลให้ผู้อยู่อาศัยมีปัญหาด้านสุขภาพนานกว่าสิบปี

การจัดการขยะ

การจัดการขยะ

เนื่องจากแทบทุกอย่างที่ใช้ในศูนย์จะต้องนำมาจากข้างนอก จะต้องมีการ ดูแลการจัดการขยะเป็นพิเศษ และควรหลีกเลี่ยงการนำเอาบรรจุภัณฑ์ต่างๆ เช่น กล่องโฟมและถุงพลาสติกเข้ามาในศูนย์เพื่อเป็นการลดขยะ ศูนย์พักพิง ชั่วคราวควรที่จะเชื่อมต่อกับระบบเก็บขยะของเมืองเมื่อเป็นไปได้ หากไม่ สามารถทำได้ผู้พักพิงจำต้องหาทางออกการจัดการขยะด้วยตัวเอง ควรมีการ แยกขยะเพื่อนำกลับไปใช้ใหม่หรือรีไซเคิลตามความเหมาะสม ควรสนับสนุน การทำปุ๋ยหมักสำหรับขยะที่ย่อยสลายได้ และจัดที่เผาขยะที่เหลืออย่างเหมาะสม

ปัจจัยตามบริบท

ประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมบางอย่างจำต้องคำนึงถึงบริบทของศูนย์ เช่น การเก็บ พินจะต้องคิดถึงสถานที่ตั้งของศูนย์ จำนวนคน ระยะเวลาของการอยู่ในศูนย์ การ บริการที่มี รวมทั้งปริมาณและประเภทของวัสดุที่มี

ระบบน้ำและสุขาภิบาล

ระบบน้ำและ สุขาภิบาล

ระบบสุขาภิบาลที่ดีเป็นสิ่งสำคัญต่อสภาพแวดล้อมของศูนย์พักพิงชั่วคราว หากไม่มีระบบสุขาภิบาลอยู่เดิม ก็จำเป็นที่จะต้องมีการซ่อมแซม ยกกระต๊อบเพื่อเชื่อมต่อกับระบบของเขตหรือชุดทำบ่อบำบัดขึ้นในศูนย์ แต่การชุดบ่อบำบัดนั้นต้องคำนึงถึงการดูแลรักษาอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งระวังไม่ให้มีการรั่วไหลของบ่อที่จะนำไปสู่การทำลายคุณภาพของน้ำบาดาลในพื้นที่ได้

ประเด็นสำคัญ

ในขณะเดียวกัน การจัดการห้องน้ำและพื้นที่ซักรีดอย่างผิดๆ นั้นมีผลกระทบต่อหลายระดับ สิ่งสำคัญที่ควรระวังคือการมีสารเจือปนเข้าไปในแหล่งน้ำดื่ม น้ำใช้ของศูนย์เอง การรั่วไหลของบ่อบำบัดหากน้ำท่วม การถ่ายในที่แจ้งหากห้องน้ำในศูนย์ไม่เหมาะสมหรือผิดกับวัฒนธรรม

การควบคุม โรครณะบาด

ไม่ควรปล่อยให้เกิต้น้ำขังในบริเวณซักรีด บริเวณที่ทำอาหารและบริเวณรอบอาคารโดยรวม ชยะในครัวเรือนที่ทิ้งเกลื่อนกลาดและน้ำขังจะเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุง หนูและสัตว์ต่างๆที่เป็นพาหะนำโรค

โครงสร้างทาง กายภาพ

ควรคำนึงถึงการใช้แร่ใยหินในฝ้าเพดาน กำแพงและท่อต่างๆ ในศูนย์ เพราะหากอาคารมีความเสียหาย (เช่น จากพายุ) จำเป็นต้องมีการเรียกผู้เชี่ยวชาญเข้ามาช่วยแก้ไขปัญหา

ท่อน้ำ

ท่อน้ำที่มีอยู่ในศูนย์อาจไม่ได้มาตรฐานทำให้เกิดการปนเปื้อนของสารพิษในน้ำได้ ข้อบ่งบอกของการมีสารปนเปื้อนในน้ำคือ น้ำมีสี กลิ่นหรือสาหร่ายที่เจริญพันธุ์ผิดปกติ และอาจทำให้ต้องซ่อมหรือเปลี่ยนระบบท่อน้ำใหม่

การบริหารด้วยการใส่ใจต่อสิ่งแวดล้อม

สุขภาพและ ความปลอดภัย

ผู้จัดการศูนย์มีหน้าที่รับผิดชอบดูแลสุขภาพและความปลอดภัยของผู้พักพิง ซึ่งมีกรวมถึงการดูแลสภาพของสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ให้อยู่ในระดับที่ดีที่สุด ควรฝึกอบรมหน่วยเคลื่อนที่เพื่อออกตรวจสอบสภาพแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง จะช่วยให้ผู้จัดการรู้ถึงสถานการณ์อยู่ตลอดเวลา หรืออาจมีการตั้งคณะทำงานหรือชมรมสิ่งแวดล้อมขึ้นมาดูแลประเด็นนี้ ซึ่งอาจเป็นโอกาสเสริมสร้างความตื่นตัวทางด้านสิ่งแวดล้อมให้กับชุมชนที่อาศัยอยู่รอบศูนย์ด้วยการมีส่วนร่วมของกลุ่มเด็กและกลุ่มแม่บ้านจากในชุมชน

ข้อแนะนำ

ปรึกษาองค์กรท้องถิ่นและชุมชน โดยรอบก่อนที่จะกำหนดศูนย์ในแผนเผชิญภัย เนื่องจากความรู้พื้นถิ่นนั้นมักจะเข้าใจสภาพแวดล้อม และมีความรู้เกี่ยวกับประวัติการใช้ที่ดินในพื้นที่ได้ดีกว่า

แผนปิดศูนย์

ควรมีการวางแผนปิดศูนย์ที่คำนึงถึงสภาพแวดล้อมทันทีที่มีการจัดตั้งศูนย์พักพิงชั่วคราวที่รวมถึงข้อกำหนดในการส่งมอบอาคารคืนให้กับเจ้าของ ในข้อตกลงอาจมีแผนการทำความสะอาดหรือการฟื้นฟูสภาพอาคารในส่วนหนึ่ง แนวทางการปิดศูนย์ที่พัฒนาขึ้นโดยฝ่ายประสานงานกลางควรจะต้องรวมถึงการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม²

เอกสารเพื่อศึกษาเพิ่มเติม

UNHCR, 1998. Refugee Operations and Environmental Management: Key Principles for Decision-making.

ที่: <http://www.unhcr.org/refworld/category,POLICY,UNHCR,THEMGUIDE,,42a01f1b4,0.html>

UNHCR, 2002. Refugee Operations and Environmental Management. Selected Lessons Learned.

ที่: <http://www.unhcr.org/406c38bd4.html>

The Sphere Project, 2011. The Sphere Project. Humanitarian Charter and Minimum Standards in Disaster Response.

ที่: www.sphereproject.org/

UNHCR, 2005. Environmental Guidelines.

ที่: www.unhcr.org/protect/PROTECTION/3b03b2a04.pdf

UNHCR, CARE, 2009. Framework for Assessing, Monitoring and Evaluating the Environment in Refugee-related Operations.

ที่: <http://www.unhcr.org/4a97d1039.html>

² UNHCR และ IOM (ร่างปี 2010) แนวทางการปิดที่พักอาศัยชั่วคราว

บทที่ 8 การตั้งศูนย์พักพิงชั่วคราว

สาระสำคัญ

- ▶ พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติปี 2550 กำหนดรูปแบบการเข้าให้ความช่วยเหลือด้านที่อยู่อาศัยแก่กลุ่มผู้คนที่มีความจำเป็นต้องโยกย้ายที่อยู่อาศัย เนื่องจากเหตุการณ์ความขัดแย้งหรือภัยพิบัติทางธรรมชาติ รวมไปถึงศูนย์พักพิงชั่วคราว
- ▶ การเตรียมแผนเผชิญภัยที่เหมาะสม กำหนดศูนย์พักพิงชั่วคราวที่มีศักยภาพไว้ล่วงหน้า โดยเฉพาะในพื้นที่ที่คาดการณ์ได้ว่าจะมีการย้ายถิ่นฐานเกิดขึ้น
- ▶ หลักการเลือกศูนย์พักพิงที่ดีคือ “อาคารที่เหมาะสม ในพื้นที่ที่เหมาะสม”
- ▶ การเลือกสถานที่ตั้งและการวิเคราะห์โครงสร้างควรทำโดยคณะผู้เชี่ยวชาญ
- ▶ การเลือกศูนย์พักพิงชั่วคราวควรคำนึงเกณฑ์ความต้องการทั้งในระยะสั้นและระยะยาว
- ▶ การปิดศูนย์เป็นสิ่งที่จะต้องคำนึงถึงตั้งแต่ขั้นตอนการตั้งศูนย์พักพิงชั่วคราว

8.1 การให้การสนับสนุนศูนย์พักพิงชั่วคราวตามพระราชบัญญัติ

พระราชบัญญัติ พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติปี 2550 ได้กำหนดรูปแบบการเข้าให้ความช่วยเหลือด้านที่อยู่อาศัยแก่ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความขัดแย้งหรือภัยพิบัติทางธรรมชาติ ซึ่งรวมไปถึงศูนย์พักพิงชั่วคราว

1
บทนำ

2
ทั่วไป

3
หน้าที่

4
มีส่วนรับ

5
ประสานงาน

6
จัดการข้อมูล

7
สิ่งแวดล้อม

8
จัดตั้งศูนย์

9
ปกป้องคุ้มครอง

10
อาหาร

11
สิ่งของเครื่องใช้

12
ที่อยู่อาศัย

13
เงิน

14
สาธารณสุข

15
การศึกษา

16
ส่งเสริมอาชีพ

ยุทธศาสตร์หรือแผนปฏิบัติการรวมการให้ความช่วยเหลือ

แผนปฏิบัติการ การร่างและพัฒนาแผนปฏิบัติการควรเกิดขึ้นด้วยความร่วมมือของรัฐ กอง
ในระดับประเทศ อำนวยการกลางศูนย์พักพิงชั่วคราว ฝ่ายประสานงานกลางศูนย์พักพิงชั่วคราว และตัวแทนผู้จัดการศูนย์พักพิงชั่วคราว การทบทวนและแก้ไขแผนปฏิบัติการ นี้ จำเป็นที่ต้องเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนไปแผนการทำงานนี้ควรระบุมาตรฐาน ตัวชี้วัดและกระบวนการตรวจสอบ เพื่อสนับสนุนให้การบริหารศูนย์พักพิงชั่วคราวบรรลุวัตถุประสงค์ของการให้ความช่วยเหลือโดยรวม

ข้อแนะนำ

คำนึงถึงการแก้ปัญหาที่ยั่งยืน สำหรับผู้อยู่อาศัยในศูนย์พักพิงชั่วคราวตั้งแต่มีการเริ่มจัดตั้งศูนย์

การกำหนด แผนปฏิบัติการควรระบุว่าศูนย์พักพิงชั่วคราวใดที่ควรได้รับการสนับสนุน
ลำดับความ และเป็นระยะเวลาเท่าใด รวมถึงระบุบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบ
สำคัญ และ ของกองอำนวยการกลาง(รัฐ) ฝ่ายประสานงานกลางและผู้จัดการศูนย์พักพิง
ความรับผิดชอบ ชั่วคราว นอกจากนี้ปัจจัยด้านอื่นๆ เช่น การทำมาหากิน ช่วงเวลาของการเก็บเกี่ยวและประเด็นด้านการให้ความคุ้มครอง รวมถึงทางเลือกและการตัดสินใจของผู้พักพิงล้วนแต่เป็นสิ่งที่ต้องคำนึงถึง

ความยืดหยุ่นของ ท้ายที่สุด แผนปฏิบัติการควรมีความยืดหยุ่นในตัว เพื่อสามารถปรับให้เข้า
แผนปฏิบัติการ กับความต้องการที่เปลี่ยนแปลงตามกาลเวลา เมื่อเกิดความจำเป็นในการโยกย้ายถิ่นฐาน ผู้คนส่วนมากมีทางเลือกและตัวแปรในการตัดสินใจหลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็นไปอยู่กัมพูชา ตั้งเพิงอยู่ริมถนน หรือขึ้นไปอยู่บนที่สูงเพื่อหนีน้ำท่วม นอกจากนี้ ตัวแปรและทางเลือกตามยังมีมีการเปลี่ยนแปลงตามเวลาที่ผ่านมาไป บางครอบครัวอาจมีการย้ายจากศูนย์พักพิงชั่วคราวแห่งหนึ่งไปยังอีกแห่งหนึ่ง เช่น ครอบครัวที่มิงงาน ทำอาจย้ายออกไปจากศูนย์ ในขณะที่คนตกงานอาจอยู่ต่อไปเรื่อยๆ ผลที่ตามมาคือบทบาทของศูนย์ก็ควรต้องเปลี่ยนตามการเปลี่ยนแปลงของคนในศูนย์ เช่น จากศูนย์พักพิงระยะสั้นเป็นศูนย์ดูแลผู้สูงอายุ

ข้อแนะนำ

การพิจารณาและวางแผนการปิดศูนย์ตั้งแต่ช่วงเริ่มจัดตั้งเป็นสิ่งที่สำคัญ และถือเป็นหนึ่งในงานที่ควรเริ่มทำอย่างรวดเร็วที่สุด เช่น การทำข้อตกลงกับเจ้าของอาคารและผู้ให้ความสนับสนุนศูนย์อื่นๆ³

8.2 แผนเผชิญภัยจังหวัด

แผนเผชิญภัย มีการทำแผนเผชิญภัยอย่างละเอียดสำหรับแต่ละสถานการณ์ที่อาจทำให้เกิด
จังหวัด การโยกย้ายถิ่นฐาน โดยเฉพาะสำหรับสถานการณ์ภัยพิบัติทางธรรมชาติที่เกิดขึ้นเป็นประจำ (เช่น น้ำท่วม) แผนเผชิญภัยควรจะได้รับพัฒนาและแก้ไขอย่างต่อเนื่อง

**แง่บวกของ
แผนเผชิญภัย
จังหวัด**

ในบริบทของศูนย์พักพิงชั่วคราว แผนเผชิญภัยจังหวัดควรพิจารณาถึงมุมมอง
ด้านต่างๆ เหล่านี้ ประเมินจำนวนของผู้ที่ต้องโยกย้ายที่อยู่อาศัยและกำหนด
กลไกการประสานงานในระดับท้องถิ่น

การประเมินจำนวนของผู้ที่ต้องโยกย้ายที่อยู่อาศัย

การประเมินจำนวนของผู้ที่ต้องโยกย้ายที่อยู่อาศัยสำหรับแผนเผชิญภัย
จังหวัด ในขั้นแรกจะต้องทราบจำนวนของประชากรในพื้นที่เสี่ยงต่อหมู่บ้าน
หรือตำบล ซึ่งสามารถสอบถามได้จากฝ่ายปกครองหรือสาธารณสุขจังหวัด

ระบุพื้นที่ที่บั่นแวนับในการรองรับผู้โยกย้ายที่อยู่อาศัย

มีปัจจัยมากมายที่ควรคำนึงถึงในการระบุพื้นที่ เช่น ชาติพันธุ์ ศาสนา ทาง
เลือกทางการเมืองและชุมชนโดยรอบ และรวมถึงถึงลักษณะภูมิประเทศและ
การวางโครงสร้างพื้นฐานเพื่อบรรเทาสาธารณภัย (เช่น กำแพงกันน้ำท่วม
ชั่วคราว) โดยทั่วไปผู้พลัดถิ่นมีแนวโน้มที่จะอาศัยอยู่ใกล้ถิ่นที่อยู่ดั้งเดิมของ
ตนเอง ดังนั้นพื้นที่ในตำบลหรือเขตข้างเคียงอาจเป็นทางเลือกในลำดับต้นๆ ใน
การโยกย้าย ข้อมูลเหล่านี้ช่วยบอกกับการประเมินจำนวนของผู้ที่ต้อง โยก
ย้ายที่อยู่อาศัย เป็นพื้นฐานในการประเมินจำนวนของผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือ
และผู้ที่ต้องการที่พักอาศัยชั่วคราว

ระบุอาคารสำหรับศูนย์พักพิงชั่วคราว

การดำเนินการในขั้นตอนนี้อาจมีการใช้ทรัพยากรมาก เนื่องจากต้องมีกร
ประเมินภาคสนามโดยผู้เชี่ยวชาญ ดังนั้นจึงควรมีการวางแผนล่วงหน้าไว้อย่าง
ละเอียดก่อนเริ่มดำเนินการสำรวจ

จากประสบการณ์

ในกัวเตมาลา หน่วยการบรรเทาสาธารณภัยของรัฐบาลได้พัฒนาแผน
ฟื้นฟูศูนย์พักพิงชั่วคราว 58 แห่ง ซึ่งสามารถรองรับผู้พลัดถิ่นได้ 7,400
คน เพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ

กำหนดกลไกการประสานงานในระดับท้องถิ่น (ระดับหมู่บ้าน/ตำบล)

การกำหนดโครงสร้างการประสานงานเบื้องต้นในระดับท้องถิ่นก็มีความสำคัญ
เช่นกัน โดยโครงสร้างนี้มุ่งเน้นไปที่การจัดการในท้องถิ่นที่เป็นแนวทางเมื่อเกิด
ความจำเป็นในการโยกย้ายขึ้น โดยผู้ประสบภัยได้รับความช่วยเหลือในการย้าย
เข้าสู่ศูนย์พักพิงชั่วคราวที่ได้รับอนุญาตไว้ล่วงหน้า บ่อยครั้งบทบาทและหน้าที่
การประสานงานนี้มักมีองค์กรท้องถิ่นเป็นผู้รับผิดชอบ

³ UNHCR และ IOM (ร่างปี 2010) แนวทางการปิดที่พักอาศัยชั่วคราว

8.3

การโยกย้ายที่อยู่อาศัยโดยไม่ได้คาดหมาย

ศูนย์พักพิง
ชั่วคราว
อุทกระบบ

เมื่อเกิดการโยกย้ายที่อยู่อาศัยโดยไม่ได้คาดหมายขึ้น การระบุศูนย์อพยพชั่วคราวย่อมมีความซับซ้อนเพิ่มขึ้น ในสถานการณ์เช่นนี้ผู้โยกย้ายที่อยู่อาศัยมักมีการริเริ่มเข้าครอบครองอาคารเพื่อใช้เป็นที่อยู่อาศัยชั่วคราวโดยอาศัยความสะดวกเป็นหลัก ศูนย์พักพิงชั่วคราวนอกระบบเหล่านี้มักไม่ได้มาตรฐานไม่ว่าของไทยหรือสากล และอาจไม่ได้รับอนุญาตการใช้อาคารเป็นที่อยู่อาศัยจากเจ้าของ ข้อผิดพลาดในการเลือกอาคารสำหรับศูนย์พักพิงในขั้นตอนนี้มีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของผู้พักพิงอย่างมาก และอาจทำให้เกิดการโยกย้ายที่อยู่อาศัยเป็นครั้งที่ 2 หรือทนอาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ทรุดโทรมและเป็นอันตรายต่อสุขภาพ ความเสี่ยงเหล่านี้สามารถป้องกันได้ด้วยการสร้างแผนเผชิญภัยอย่างรอบคอบ

จากประสบการณ์

ในปี 2551 ประเทศนิการากัวได้วางแผนการเผชิญอุทกภัยแห่งชาติที่แจ่มแจ้ง หน่วยงานบริหารจัดการศูนย์พักพิงชั่วคราวในระดับท้องถิ่น ภูมิภาคและประเทศที่ขึ้นอยู่ก็ปรับระดับความปลอดภัยของประเทศ

8.4

สถานที่ตั้ง และอาคารสิ่งก่อสร้าง

การเลือก
กำหนดอาคารที่
เหมาะสม

ถึงแม้ว่าศูนย์พักพิงชั่วคราวจะไม่ใช้ทางออกที่ดีที่สุด แต่การเลือกอาคารและสถานที่ตั้งที่เหมาะสมจะมีส่วนช่วยในการลดปริมาณปัญหาที่จะตามมาในภายหลังได้ การกำหนดศูนย์พักพิงที่เหมาะสมหมายถึงการเลือกทั้งอาคารและบริเวณโดยรอบที่เหมาะสมและควรให้ความสำคัญกับทั้ง 2 เกณฑ์นี้เท่ากันทุกศูนย์พักพิงชั่วคราวมีลักษณะเฉพาะ มีข้อดีและข้อเสียที่ต่างกันไป ดังนั้นการกำหนดศูนย์อพยพชั่วคราวมักต้องมีการยอมรับข้อเสียบางส่วน

ระยะเวลา
ในการใช้งาน

เกณฑ์ในการคัดเลือกศูนย์ระยะสั้นกับศูนย์ระยะยาวนั้นไม่ได้ต่างกันมากนัก เพราะควรนำมาตรฐานขั้นต้นมาใช้เป็นพื้นฐานในทั้งสองกรณี แต่ระยะเวลาการใช้งานอาจมีผลกับความคาดหวังของผู้อยู่อาศัยซึ่งอาจเพิ่มขึ้นเมื่อระยะเวลาการพักพิงยาวนานขึ้น โดยทั่วไปศูนย์พักพิงชั่วคราวมักถูกใช้งานนานกว่าที่คาดการณ์ไว้ในเบื้องต้น

ข้อแนะนำ

โดยทั่วไป ควรวางแผนว่าศูนย์อพยพชั่วคราวจะถูกใช้การนานกว่าที่คาดการณ์ไว้ในเบื้องต้น

การเลือกกำหนดสถานที่ตั้ง

การเลือกกำหนดสถานที่ตั้ง สถานที่ตั้งของศูนย์พักพิงชั่วคราวหมายถึงพื้นที่บริเวณโดยรอบอาคารและสภาพแวดล้อมในวงกว้าง การเลือกสถานที่ตั้งไม่ได้เป็นการพิจารณาลักษณะทางกายภาพเท่านั้น แต่เป็นการคำนึงถึงลักษณะทางสังคมและการเมืองด้วย

ข้อพิจารณาในการเลือกทำเลที่ตั้ง

ประเด็น	ข้อพิจารณาสำหรับทำเลที่ตั้ง
ความปลอดภัย	<ul style="list-style-type: none">• ปลอดภัยจากภัยคุกคามในขณะนั้น ไม่ว่าจะเป็นความรุนแรงหรือภัยทางธรรมชาติ• ปลอดภัยจากความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น (เช่น ดินถล่ม) ต่อผู้อาศัยในศูนย์อพยพชั่วคราว
การเข้าถึง	<ul style="list-style-type: none">• ง่ายต่อการเข้าถึงเพื่อให้ความช่วยเหลือในช่วงวิกฤต• คำนึงถึงฤดูและผลกระทบ (เช่น รถเก๋งอาจจะเข้าไม่ได้ในหน้าฝน)
สิ่งแวดล้อม	<ul style="list-style-type: none">• พิจารณาถึงภัยจากการปนเปื้อนสารพิษทั้งจากภายในและนอกพื้นที่ เช่น
สาธารณูปโภค	<ul style="list-style-type: none">• ความเป็นไปได้ในการใช้โครงสร้างพื้นฐานของภาครัฐที่มีอยู่เดิม ทั้งการประปา สุขาภิบาล และการจัดการขยะ• ระบบไฟฟ้าเป็นสิ่งสำคัญที่สุด เนื่องจากระบบน้ำ และสุขาภิบาล ยังสามารถหาทางเลือกอื่นที่ไม่พึ่งพาโครงสร้างพื้นฐานของเมืองได้
ปัจจัยดึงดูด	<ul style="list-style-type: none">• ในบริบทของเมือง อาจเกิดปัจจัยดึงดูดให้มีการย้ายเข้าศูนย์พักพิงชั่วคราวโดยไม่จำเป็น
อาชีพ	<ul style="list-style-type: none">• การเข้าถึงตลาดในท้องถิ่น• การเข้าถึงที่ทำงาน• ทางเลือกและการเข้าถึงระบบขนส่ง
สวัสดิการขั้นพื้นฐาน	<ul style="list-style-type: none">• ต้องมีบริการด้านการศึกษาและสุขอนามัย• มีการสำรวจ และวัดผลศักยภาพระบบสวัสดิการทั่วไปในพื้นที่
เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม	<ul style="list-style-type: none">• ผู้อาศัยในศูนย์อพยพชั่วคราวมีสิทธิที่จะยึดถือประเพณีและวัฒนธรรมทางสังคมและศาสนาในศูนย์อพยพชั่วคราว• ตรวจสอบทัศนคติขององค์กรท้องถิ่น และชุมชนโดยรอบ ต่อกลุ่มผู้อยู่อาศัยในศูนย์พักพิงชั่วคราว
สิทธิพลเมือง	<ul style="list-style-type: none">• มีการเข้าถึงสังคม สื่อและข่าวสาร รวมถึงมีโอกาสใช้สิทธิของพลเมือง
การบูรณาการ	<ul style="list-style-type: none">• คำนึงถึงความเป็นไปได้ในการแก้ปัญหาที่ยั่งยืนสำหรับผู้พลัดถิ่นในศูนย์พักพิงชั่วคราว

**คณะทำงาน
คัดเลือก
สถานที่ตั้ง**

เกณฑ์การคัดเลือกสถานที่ตั้งนั้นรวมไปถึงมุมมองและความคิดเห็นส่วนบุคคล ดังนั้นควรมีการตั้งคณะทำงานขึ้นเพื่อให้การคัดเลือกเป็นไปอย่างไม่ลำเอียง มีเจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญแต่ละทางอยู่ในคณะ และถ้าเป็นไปได้ผลักดันให้ชุมชนที่อยู่ในพื้นที่เสี่ยงเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการคัดเลือก

การคัดเลือกอาคารสิ่งก่อสร้าง

**การคัดเลือก
อาคาร
สิ่งก่อสร้าง**

การคัดเลือกอาคารสิ่งก่อสร้างหมายถึงการสำรวจและประเมินอาคารที่จะใช้เป็นศูนย์พักพิงชั่วคราว การตัดสินใจอันนี้มีผลกระทบโดยตรงกับคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของผู้พักพิง หลายครั้งอาคารที่นำมาใช้เป็นศูนย์พักพิงมักไม่ได้ถูกออกแบบมาเพื่อเป็นที่อยู่อาศัย แต่บางที่อาคารที่นำมาใช้ก็เป็นที่อยู่อาศัยอยู่ก่อนแล้วและตั้งอยู่ในสถานที่ที่เหมาะสมกับการดำรงชีวิตประจำวันของผู้พักพิง อย่างไรก็ตาม การปรับเปลี่ยนอาคารเพื่อให้ได้ที่พักอาศัยที่ต้องการเป็นเรื่องยาก เนื่องจากมีส่วนที่ปรับปรุงหรือเพิ่มเติมได้น้อย

ข้อแนะนำ

การคัดเลือกศูนย์อพยพชั่วคราวที่เหมาะสมเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลกระทบโดยตรงกับคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของผู้พักพิง

**การวิเคราะห์
โครงสร้างอาคาร**

การวิเคราะห์โครงสร้างอาคารมักมีความเป็นกลางมากกว่าการเลือกทำเลที่ตั้ง และสามารถทำได้โดยผู้เชี่ยวชาญทางโครงสร้าง

ข้อพิจารณาในการเลือกอาคารสิ่งก่อสร้าง

ประเด็น ข้อพิจารณาสำหรับอาคารสิ่งก่อสร้าง

สภาพอาคาร	<ul style="list-style-type: none">• โครงสร้างอาคารอยู่ในสภาพที่ปลอดภัย ก่อสร้างถูกต้องตามกฎหมายอาคาร• โครงสร้างอาคารสามารถต้านทานแรงที่เกิดจากภัยพิบัติต่างๆ ได้• อาคารมีหน้าต่าง ประตู หลังคาที่สามารถเปิด-ปิดได้และอยู่ในสภาพที่ดี• มีการถ่ายเทอากาศที่ดี• มีโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสม (หากเป็นไปได้)• สายไฟและพิวส์อยู่ในสภาพที่ดี• มีอุปกรณ์ทำความร้อนและประกอบอาหาร (ระบายควัน)
ลักษณะอาคาร	<ul style="list-style-type: none">• อาคารต้องเอื้อต่อการแบ่งพื้นที่ให้เป็นสัดส่วนสำหรับอยู่อาศัยและมีพื้นที่ส่วนกลาง รวมถึง• พิจารณาความเหมาะสมด้านประเพณี วัฒนธรรมและศาสนา• พื้นที่ปิดได้จะต้องมีขนาดที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์การใช้พื้นที่• ต้องมีองค์ประกอบของอาคารที่เหมาะสมกับการดำรงชีวิต (เช่น ทุกยูนิตที่พักต้องมีหน้าต่าง)
การใช้งาน	<ul style="list-style-type: none">• ในอาคารที่มีการใช้งานอยู่ (เช่น โรงเรียน คสณิก ฯลฯ)<ul style="list-style-type: none">- คำนึงถึงผลกระทบต่อการใช้งานในปัจจุบัน- ควรหลีกเลี่ยงการสร้างความยุ่งเหยิง ลดการใช้งานหรือยกเลิกการให้บริการ- การใช้งานศูนย์ควบคู่กันไปกับการศึกษาอาจทำให้เกิดความเสี่ยงด้านการคุ้มครองเด็กและเยาวชนซึ่งเป็นสิ่งที่ควรหลีกเลี่ยง• ในอาคารที่ไม่ได้มีการใช้งานอยู่ (เช่น โรงแรม โกดังหรือโรงงานที่ร้างอยู่)<ul style="list-style-type: none">- ผลกระทบในการใช้เป็นศูนย์อพยพชั่วคราวน้อย แต่อาคารมักอยู่ในสภาพที่เสื่อมโทรม
เจ้าของอาคาร	<ul style="list-style-type: none">• อาคารของเอกชน<ul style="list-style-type: none">- เสี่ยงต่อการถูกฟ้องร้อง ชักไล่และผลักดันไปสู่การโยกย้ายครั้งที่สอง- การตกลงกับเจ้าของอาคารโดยตรงสามารถแก้ปัญหาได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ• อาคารของรัฐหรือสาธารณะ<ul style="list-style-type: none">- มีอยู่ทั่วไปและเป็นการแก้ปัญหาที่เหมาะสมในข้อจำกัด- การเห็นชอบจากรัฐอาจใช้เวลานาน• อาคารของสหกรณ์ชุมชน<ul style="list-style-type: none">- มักเกิดปัญหา- โครงสร้างการจัดการอาจเป็นอุปสรรค- ขาดการตรวจสอบดูแล

ต่อหน้าถัดไป

ประเด็น ข้อพิจารณาสำหรับอาคารสิ่งก่อสร้าง

ขนาดอาคาร	<ul style="list-style-type: none"> • ศูนย์พักพิงชั่วคราวขนาดเล็ก (ไม่เกิน 100 คน) <ul style="list-style-type: none"> - ในกรณีที่มีศูนย์อพยพชั่วคราวขนาดเล็กจำนวนมาก อาจทำให้เกิดปัญหาด้านการลำเลียงและกระจายความช่วยเหลือ - วางกลไกการประสานงานภายในได้ง่าย - มีความผูกพันทางสังคมและสามัคคีกันระหว่างผู้พักพิงสูง - ลดความเสี่ยงต่อความรุนแรงที่เกิดขึ้นบนฐานของเพศภาวะภายในศูนย์ และมีเพิ่มความสามารถในการปกป้องคุ้มครองผู้พักพิง • ศูนย์อพยพชั่วคราวขนาดใหญ่ (มากกว่า 100 คน) <ul style="list-style-type: none"> - เป็นการแก้ปัญหาที่รวดเร็วในกรณีฉุกเฉิน - ช่วยในการเข้าถึงคนจำนวนมาก แต่วางกลไกการประสานงานภายในได้ยากกว่า - ลดความผูกพันทางสังคมและความสามัคคีระหว่างผู้พักพิง - เพิ่มความเสี่ยงต่อความรุนแรงที่เกิดขึ้นบนฐานของเพศภาวะภายในศูนย์ และลดความสามารถในการปกป้องคุ้มครองผู้พักพิง
ระยะเวลาการใช้งาน	<ul style="list-style-type: none"> • ควรคำนึงถึงความเป็นไปได้ในการเพิ่มพื้นที่อาศัยและคุณภาพการดำรงชีวิต ในกรณีที่จำเป็นต้องใช้การศูนย์เป็นเวลานาน

ต่อจากหน้าที่แล้ว

8.5 ประเภทของอาคาร

ประเภทของอาคาร

นอกจากการพิจารณาการเลือกและกำหนดสถานที่ตั้งและอาคารสำหรับศูนย์พักพิงชั่วคราวแล้ว ประเภทการใช้งานของอาคารก็เป็นปัจจัยสำคัญ ดังนั้นข้อควรพิจารณา ข้อดีและข้อเสียของตึกแต่ละประเภทที่ได้พบเป็นมาจากการประสบการณ์ได้ถูกนำมารวมกันอยู่ในตารางต่างๆนี้ อาคารทั้งหมดนี้สามารถเป็นได้ทั้งศูนย์ทั้งในและนอกระบบ และอาจมีผลกระทบกับการใช้งานทั้งในระยะสั้นและยาวที่ต่างกันไป

ประเภทอาคาร: สนามกีฬา

ข้อดี

ข้อเสีย

ระยะสั้น

- สิ่งอำนวยความสะดวกถูกเตรียมไว้ สำหรับรองรับคนจำนวนมาก (รวมทั้งระบบสุขาภิบาล)
- เข้าถึงง่าย ส่งของง่าย เป็นที่รู้จัก

- มักไม่มีหลังคาที่เหมาะสมและไม่สามารถปิดให้แน่นอนหนาได้
- ทางเลือกที่พื้ส่วนมากเป็นเต็นท์

ระยะยาว

- สิ่งอำนวยความสะดวกถูกเตรียมไว้ สำหรับรองรับคนจำนวนมาก (รวมทั้งระบบสุขาภิบาล)
- มีความเป็นไปได้น้อยมากที่จะปรับให้เหมาะสมกับการใช้เป็นที่พักอาศัย

- อาจสร้างความไม่พอใจในชุมชน

ประเภทอาคาร: โรงงาน (ทั้งที่ทิ้งร้างและยังคงใช้งานอยู่) โกดัง

ข้อดี

ข้อเสีย

ระยะสั้น

- มีพื้นที่กว้างขวาง

- ไม่ได้ถูกเตรียมสำหรับการอยู่อาศัย
- ไม่มีระบบน้ำและสุขาภิบาล
- อาจไม่ได้มาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อม
- อาจตกเป็นเป้าโจมตี
- มักตั้งอยู่ในที่ไม่รู้จัก

ระยะยาว

- มีพื้นที่กว้างขวาง

- ไม่ได้ถูกเตรียมสำหรับการอยู่อาศัย
- ไม่มีระบบน้ำและสุขาภิบาล
- อาจไม่ได้มาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อม

ข้อดี

ข้อเสีย

ระยะสั้น

- มีจำนวนมาก
- ตั้งอยู่ใกล้กับชุมชนดั้งเดิมของผู้พักพิง
- มีโครงสร้างพื้นฐานรองรับ
- มีโครงสร้างบริหารจัดการที่ชัดเจน

- มักจะเป็นอุปสรรคในการเรียนของเด็ก
- เพิ่มปัญหาความเสี่ยงต่อเด็กและเยาวชน ในกรณีที่โรงเรียนและศูนย์พักพิงชั่วคราวต้องใช้พื้นที่ร่วมกัน
- อาจสร้างความเสียหายแก่ทรัพย์สินของโรงเรียน
- มักสร้างความไม่พอใจระหว่างชุมชนโดยรอบกับผู้พักพิง อุปถัมภ์กับชุมชนผู้พลัดถิ่น
- สร้างความยุ่งเหยิงในชีวิตประจำวันของเด็ก ผู้พักพิงอาจถูกขับไล่

ระยะยาว

- มีโครงสร้างพื้นฐานรองรับ
- มีโครงสร้างบริหารจัดการที่ชัดเจน

- มักจะเป็นอุปสรรคในการเรียนของเด็ก
- เพิ่มปัญหาความเสี่ยงต่อเด็กและเยาวชน ในกรณีที่โรงเรียนและศูนย์พักพิงชั่วคราวต้องใช้พื้นที่ร่วมกัน
- อาจสร้างความเสียหายแก่ทรัพย์สินของโรงเรียน
- มักสร้างความไม่พอใจระหว่างชุมชนโดยรอบกับผู้พักพิง อุปถัมภ์กับชุมชนผู้พลัดถิ่น
- สร้างความยุ่งเหยิงในชีวิตประจำวันของเด็ก ผู้พักพิงอาจถูกขับไล่

ประเภทอาคาร: ศาลากลาง

ข้อดี

ข้อเสีย

ระยะสั้น	<ul style="list-style-type: none"> • มีสิ่งอำนวยความสะดวกทางกายภาพและโครงสร้างพื้นฐานที่ดี • มีโครงสร้างบริหารจัดการที่ชัดเจน • รัฐเข้ามามีส่วนร่วมโดยตรง • เข้าถึงง่าย ส่งของง่าย เป็นที่รู้จัก 	<ul style="list-style-type: none"> • มักจะเป็นการขัดขวางหรือลดทอน คุณภาพและปริมาณการให้บริการที่สำคัญต่อพื้นที่ • อาจสร้างความไม่พอใจในชุมชน • เป็นทำเลที่ไม่ปลอดภัยเมื่อเกิดความขัดแย้ง • ผู้พักพึงอาจถูกขับไล่
ระยะยาว	<ul style="list-style-type: none"> • มีสิ่งอำนวยความสะดวกทางกายภาพและโครงสร้างพื้นฐานที่ดี 	<ul style="list-style-type: none"> • มักจะเป็นการขัดขวางหรือลดทอนหน้าที่การบริหารชุมชน • ผู้พักพึงอาจถูกขับไล่ • ไม่มีความเป็นส่วนตัว

ประเภทอาคาร: ศูนย์ชุมชน ศูนย์กีฬา

ข้อดี

ข้อเสีย

ระยะสั้น	<ul style="list-style-type: none"> • มีจำนวนมากพอสมควร • ตั้งอยู่ใกล้กับชุมชนดั้งเดิมของผู้พักพึง • มีความพร้อมในการรองรับคนจำนวนมาก • มีโครงสร้างพื้นฐานรองรับ • มีโครงสร้างบริหารจัดการที่ชัดเจน 	<ul style="list-style-type: none"> • ไม่ได้ถูกเตรียมไว้สำหรับการอยู่อาศัยในระยะยาว • ทางออกแก้ปัญหาด้านที่พักมีจำกัด • ไม่มีความเป็นส่วนตัว
ระยะยาว	<ul style="list-style-type: none"> • ตั้งอยู่ใกล้กับชุมชนดั้งเดิมของผู้พักพึง • มีความพร้อมในการรองรับคนจำนวนมาก 	<ul style="list-style-type: none"> • อาจสร้างความไม่พอใจในชุมชน

ข้อดี

ข้อเสีย

ระยะสั้น

- มีจำนวนมากพอสมควร
- ตั้งอยู่ใกล้กับชุมชนดั้งเดิมของผู้พักพิง
- มีความพร้อมในการรองรับคนจำนวนมาก
- มีโครงสร้างบริหารจัดการที่ชัดเจน
- มักมีความสัมพันธ์พื้นฐานกับผู้พักพิงอยู่แล้ว
- ตั้งอยู่กลางชุมชน เข้าถึงได้ง่าย เป็นที่รู้จัก

- มักจะไม่มีระบบโครงสร้างพื้นฐาน ที่ดีหรือเพียงพอ (เช่น ระบบน้ำและสุขาภิบาล)
- ทางออกการแก้ปัญหาด้านที่พักมีจำกัด
- อาจตกเป็นเป้าโจมตีเมื่อเกิดความขัดแย้ง
- อาจตั้งอยู่ในที่ห่างไกลซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการทำมาหากิน

ระยะยาว

- มีโครงสร้างบริหารจัดการที่ชัดเจน
- มักมีความสัมพันธ์พื้นฐานกับผู้พักพิงอยู่แล้ว

- มักจะไม่มีระบบโครงสร้างพื้นฐาน ที่ดีหรือเพียงพอ (เช่น ระบบน้ำและสุขาภิบาล)
- ทางออกการแก้ปัญหาด้านที่พักมีจำกัด
- อาจตั้งอยู่ในที่ห่างไกลซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการทำมาหากิน

ประเภทอาคาร: โรงแรม

ข้อดี

ข้อเสีย

ระยะสั้น

- มีสิ่งอำนวยความสะดวกทางกายภาพและโครงสร้างพื้นฐานที่ดี
- มีความพร้อมสำหรับการเข้าพักในระยะสั้น
- ผู้พักพึงมีความเป็นส่วนตัว
- มีโครงสร้างบริหารจัดการที่ชัดเจน

- ถ้าตั้งอยู่ใจกลางเมืองทำให้เกิดการขับไล่ผู้พักพึงได้
- หรืออาจตั้งอยู่ในที่ห่างไกล ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการเข้าถึง

ระยะยาว

- มีสิ่งอำนวยความสะดวกทางกายภาพและโครงสร้างพื้นฐานที่ดี
- มีความพร้อมสำหรับการเข้าพักในระยะยาว
- ผู้พักพึงมีความเป็นส่วนตัว
- มีโครงสร้างบริหารจัดการที่ชัดเจน

- ถ้าตั้งอยู่ใจกลางเมืองทำให้เกิดการขับไล่ผู้พักพึงได้
- หรืออาจตั้งอยู่ในที่ห่างไกล ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินชีวิต
- การใช้เป็นศูนย์พักพิงอาจเป็นอุปสรรคต่อการฟื้นฟูและพัฒนาเศรษฐกิจ

ประเภทอาคาร: อาคารที่ออกแบบขึ้นสำหรับหลบภัยโดยเฉพาะ

ข้อดี

ข้อเสีย

ระยะสั้น

- มีการระบุใช้อย่างชัดเจน
- มีความพร้อมในการรองรับคนจำนวนมาก
- ถูกสร้างมาให้ทนต่อแรงลม พายุ น้ำท่วม
- เป็นอาคารสาธารณะในชุมชน

- รับผู้พักพึงได้ในจำนวนจำกัด
- ขาดความเป็นส่วนตัว

ระยะยาว

- อาคารถูกสร้างมาให้ทนต่อแรงลม ดินถล่ม น้ำท่วมและพายุ

- ไม่ได้ถูกเตรียมไว้สำหรับการใช้งานระยะยาว
- ไม่มีความเป็นส่วนตัว
- อาจสร้างความไม่พอใจในชุมชน

ประเภทอาคาร: โรงพยาบาล

	ข้อดี	ข้อเสีย
ระยะสั้น	<ul style="list-style-type: none"> พร้อมให้ความช่วยเหลือผู้ที่ได้รับบาดเจ็บ และดูแลผู้ที่ร่างกายอ่อนแอ ได้เป็นอย่างดี มีโครงสร้างบริหารจัดการที่ชัดเจน เข้าถึงง่าย ส่งของง่าย เป็นที่รู้จัก มักอยู่ในทำเลที่ปลอดภัย 	<ul style="list-style-type: none"> มักจะเป็นการขัดขวางหรือลดทอน คุณภาพ และปริมาณการให้บริการในช่วงเวลาที่ความต้องการเพิ่มขึ้น อาจสร้างความไม่พอใจในชุมชน ผู้พักพิงอาจถูกขับไล่
ระยะยาว	<ul style="list-style-type: none"> มีสิ่งอำนวยความสะดวกโครงสร้างพื้นฐานที่ดี ผู้พักพิงมีความเป็นส่วนตัว 	<ul style="list-style-type: none"> มักจะเป็นการขัดขวางหรือลดทอน คุณภาพ และปริมาณการให้บริการในช่วงเวลาที่ความต้องการเพิ่มขึ้น อาจสร้างความไม่พอใจในชุมชน ผู้พักพิงอาจถูกขับไล่

ประเภทอาคาร: ค่ายทหาร

	ข้อดี	ข้อเสีย
ระยะสั้น	<ul style="list-style-type: none"> มีสิ่งอำนวยความสะดวกทางกายภาพที่ค่อนข้างดี มีโครงสร้างบริหารจัดการที่ชัดเจน เข้าถึงง่าย ส่งของง่าย เป็นที่รู้จัก 	<ul style="list-style-type: none"> ความแตกต่างระหว่างอาคารของทหารและพลเรือนมีความไม่ชัดเจน การเข้า-ออกของผู้พักพิงอาจถูกจำกัด อาจตกเป็นเป้าโจมตีเมื่อเกิดความขัดแย้ง องค์กรอิสระบางองค์กรอาจปฏิเสธการเข้ามาเพื่อให้ความช่วยเหลือ เสี่ยงต่อการถูกขับไล่ (ยกเว้นจะได้รับการอนุมัติจากรัฐบาล)
ระยะยาว	<ul style="list-style-type: none"> มีสิ่งอำนวยความสะดวกทางกายภาพที่ค่อนข้างดี มีโครงสร้างบริหารจัดการที่ชัดเจน 	<ul style="list-style-type: none"> ความแตกต่างระหว่างอาคารของทหารและพลเรือนมีความไม่ชัดเจน มักไม่พาไปสู่การแก้ปัญหาที่อยู่อาศัยอย่างยั่งยืน

8.6

ศูนย์พักพิงชั่วคราวนอกระบบ

ไพล่เลย

ศูนย์นอกระบบ

บางครั้งศูนย์พักพิงชั่วคราวนอกระบบรวมไปถึงเต็นท์ที่อยู่ด้านหน้าศูนย์อาจถูกทะเลาะ ไม่ได้รับความสนใจหรือความช่วยเหลือเท่าที่จำเป็น เนื่องจากศูนย์เหล่านี้ไม่เป็นที่รู้จักของหน่วยงาน หรือผู้ให้ความช่วยเหลืออาจไม่รู้ว่ามีศูนย์เหล่านี้อยู่ ดังนั้น จึงควรมีการเข้าแทรกแซงในเบื้องต้น 2 รูปแบบ

- ลงทะเบียน: มีการจัดเก็บข้อมูลทั่วไปของศูนย์พักพิงชั่วคราวนอกระบบ เช่น สถานที่ตั้ง จำนวนผู้อยู่อาศัย ความช่วยเหลือที่ต้องการและสถานการณ์โดยรวม การยอมรับอย่างเป็นทางการ:
- ขึ้นต่อไปคือการทำให้ศูนย์พักพิงชั่วคราวเป็นที่ยอมรับอย่างเป็นทางการ ซึ่งอาจต้องมีการร่างข้อตกลงร่วมกับเจ้าของ อาคารหรือองค์กรท้องถิ่น ฝ่ายประสานงานกลางอาจต้องทำหน้าที่เรียกร้องให้มีการรวมศูนย์นอกระบบเข้าไปอยู่ในแผนการให้ความช่วยเหลือ หากไม่สามารถที่จะทำให้ศูนย์เข้ามาอยู่ในระบบหรือปรับปรุงคุณภาพความเป็นอยู่ภายในศูนย์ได้ อาจจำเป็นต้องย้ายผู้อยู่อาศัยไปยังศูนย์ในระบบที่ใกล้เคียง

การให้ความ คุ้มครอง ผู้พักพิง นอกระบบ

ควรมีการเรียกร้องเพื่อให้ความสำคัญต่อความเสี่ยงที่จะตามมา ในศูนย์นอกระบบ การจัดสรรที่พักอาศัยมักลำเอียงและเข้าข้างกลุ่มคนที่มีอำนาจในสังคม เบียดเบียนคนที่อ่อนแอและไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้หรือต้องการความช่วยเหลือพิเศษ รวมถึงผู้หญิง แม่หม้าย คนชรา และคนพิการ

ข้อแนะนำ

ศูนย์พักพิงชั่วคราวนอกระบบอาจมีปัญหาเยอะ และต้องการการดูแลพิเศษในด้านการให้ความช่วยเหลือและคุ้มครอง

8.7

สิทธิการครอบครอง

รัฐบาลเป็น เจ้าของ

องค์กรปกครองท้องถิ่นอาจเสนอเอาอาคารหรือสถานที่ต่างๆของทางภาครัฐมาใช้เป็นศูนย์พักพิงชั่วคราว สิ่งสำคัญที่ควรพิจารณาในกรณีนี้คือ

- อาคารหรือสถานที่เหมาะสมกับการใช้งานหรือไม่
- จะสามารถใช้งานได้นานเท่าไร?
- ผู้ใดคือเจ้าของที่แท้จริง ใครเป็นเจ้าของที่ดินและใครเป็นเจ้าของอาคาร
- การเข้าถึงและระบบสวัสดิการสะดวกหรือไม่
- ปัจจัยที่จะทำให้เกิดการปิดศูนย์คืออะไร

ระเบียบการและข้อตกลง

ระเบียบการและข้อตกลง ควรมีการร่างสัญญาที่ระบุถึงข้อตกลงต่างๆ ร่วมกับองค์กรท้องถิ่นและเจ้าของสถานที่เพื่อใช้ในภาวะฉุกเฉิน สัญญาที่ใช้ควรกำหนดประเด็นต่างๆ เหล่านี้

- แนวทางการตัดแปลงอาคารที่จำเป็นต้องทำ
- อำนาจการดำเนินการตัดแปลง
- มีประมวลกฎหมายอาคารในท้องถิ่นหรือระดับประเทศ มาตรการด้านความปลอดภัย ด้านสิ่งแวดล้อมและด้านผังเมืองใดบ้างที่ต้องปฏิบัติตาม เสนอการใช้อาคารอย่างเต็มอัตรา
- กำหนดเวลา(ถ้ามี) สำหรับวันเริ่มต้นและสิ้นสุดการใช้อาคาร
- กำหนดขั้นตอนการยกเลิกใช้สัญญา
- อาคารจะถูกส่งคืนอย่างไรและในสภาพใด
- ระบุผู้รับผิดชอบ (และผู้ที่ไม่ต้องรับผิดชอบ) ในกรณีที่มีการส่งคืนอาคาร ให้อยู่ในสภาพที่ตกลงเอาไว้
- กระบวนการแก้ไขความขัดแย้ง
- สิทธิและหน้าที่ของแต่ละฝ่าย
- มาตรฐานตามที่กำหนดโดยกองอำนาจการกลางหรือฝ่ายประสานงานกลาง (เช่น สิทธิพิเศษและความคุ้มกัน)

ระเบียบการและข้อตกลง ควรมีการตรวจสอบการอ้างกรรมสิทธิ์ครอบครองเสมอเนื่องจากมีความเสี่ยงต่อการฉ้อโกง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่เอกสารสิทธิ์ถูกทำลาย ไม่สมบูรณ์หรือสูญหาย

การดัดแปลงอาคาร

**การปรับปรุง
ดัดแปลงและ
ซ่อมแซม**

ถ้าจำเป็นต้องมีการการปรับปรุง ดัดแปลงหรือซ่อมแซมก่อนการใช้งาน ควรรวมอยู่ในการขั้นตอนเจรจากับเจ้าของเรื่องการใช้สอยอาคารและพื้นที่โดยรวม และคำนึงถึงผลกระทบต่อลักษณะใช้สอยหลักของอาคารหลังส่งคืน

การบำรุงรักษาอาคาร

การบำรุงรักษา การบำรุงรักษาศูนย์พักพิงชั่วคราวให้อยู่ในสภาพดีจะช่วยบำรุงขวัญกำลังใจให้กับผู้พักพิง การว่าจ้างผู้พักพิงหรือชุมชนโดยรอบเข้ามาทำหน้าที่นี้ นอกจากจะเป็นการเสริมสร้างรายได้แล้ว ยังอาจทำให้ศูนย์พักพิงชั่วคราวได้รับการยอมรับจากชุมชนมากขึ้น การบำรุงรักษาอาคารเป็นการลงทุนที่คุ้มค่าที่สุดที่จะทำให้มั่นใจได้ว่าศูนย์จะสามารถส่งคืนให้กับเจ้าของในสภาพสมบูรณ์

ข้อกำหนดในการส่งคืนอาคาร

การตกลงเงื่อนไขในการส่งคืน ข้อกำหนดและเงื่อนไขในการส่งคืนอาคารควรต้องได้รับการตกลงก่อนที่จะเริ่มจัดตั้งศูนย์พักพิงชั่วคราว มีการสำรวจและการประเมินผลกระทบของการใช้ศูนย์ต่อกลุ่มต่างๆในพื้นที่หลังการส่งคืน เนื่องจากสถานการณ์อาจมีความเปลี่ยนแปลงและผลกระทบที่คาดไม่ถึง การเจรจาตกลงเรื่องค่าชดเชยหรือการทำกิจกรรมใดๆ เพื่อชดเชยควรอยู่ภายใต้การรับรู้ของทุกฝ่าย

เอกสารเพื่อศึกษาเพิ่มเติม

NRC, 2008. The Camp Management Toolkit; Chapter 7: Camp Set-up and Closure.

ที่: http://www.nrc.no/arch/_img/9293559.pdf

บทที่ 9 การปกป้องคุ้มครองสิทธิของผู้พิการ

สาระสำคัญ

- ▶ กฎหมายเป็นเครื่องมือสำคัญในการกำหนดให้รัฐมีหน้าที่รับผิดชอบต่อการป้องกันคุ้มครองประชาชน
- ▶ สภาพแวดล้อมทางสังคมในศูนย์พักพิงและบริเวณใกล้เคียงอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อการคุ้มครองสิทธิของกลุ่มผู้พิการ
- ▶ การเฝ้าสังเกตและให้ความคุ้มครองต่อผู้พิการในศูนย์พักพิงอย่างต่อเนื่องเป็นงานที่ต้องใช้บุคลากรและทรัพยากร โดยเฉพาะเมื่อมีจำนวนศูนย์พักพิงหลายแห่ง
- ▶ ศูนย์พักพิงมีหลายปัจจัยที่เชื่อมโยงกับความรุนแรงบนฐานของเพศภาวะ (Gender-Based Violence) การปลูกจิตสำนึกและสร้างเครือข่ายทางสังคมที่แน่นแฟ้นในหมู่ผู้พิการเป็นมาตรการการป้องกันที่มีประสิทธิภาพ
- ▶ พื้นที่พักอาศัยสำหรับกลุ่มบุคคลที่มีความต้องการพิเศษควรตั้งอยู่ในบริเวณที่เข้าถึงได้ง่าย
- ▶ การให้ความช่วยเหลือสำหรับกลุ่มบุคคลที่มีความต้องการพิเศษควรพิจารณาเป็นรายกรณีโดยหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทางจากภาค รัฐ ภาคเอกชนหรือหน่วยงานอื่นๆ

9.1 ประเด็นสำคัญด้านการคุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพ

ความรับผิดชอบของรัฐ รัฐมีหน้าที่ทั้งทางนิติบัญญัติและพหุติบัญญัติในการเป็นผู้มีหน้าที่หลักต่อผู้พลัดถิ่น รวมถึงผู้ที่อาศัยอยู่ในศูนย์พักพิงชั่วคราวที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความขัดแย้งหรือภัยพิบัติทางธรรมชาติ

9.2

ประเด็นเรื่องความคุ้มครองเฉพาะด้าน

ปัจจัยเสี่ยงต่อการให้ความคุ้มครอง

ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อการละเมิดสิทธิในศูนย์พักพิงชั่วคราวรวมถึงโครงสร้างศูนย์ที่ไม่เหมาะสมหรือจำนวนประชากรที่หนาแน่นจนเกินไป เป็นผลให้เกิดความความรุนแรงในครอบครัว ปัญหาสุขภาพจิตและการใช้ความรุนแรงทางเพศ หรือการเอาเปรียบโดยกลุ่มคนที่ขึ้นมา มีอิทธิพลภายในศูนย์ ผู้จัดการศูนย์ฯ มีหน้าที่รับผิดชอบในการแก้ปัญหาเหล่านี้ เพื่อลดปัจจัยเสี่ยงและสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย

ข้อแนะนำ

กฎหมายของประเทศที่เหมาะสมจะเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการรักษาความปลอดภัยการป้องกันคุ้มครองสิทธิสำหรับผู้พักอาศัยที่ศูนย์พักพิงชั่วคราว

ปัจจัยเสี่ยงต่อการละเมิดสิทธิ

ปัจจัยเสี่ยงต่อการละเมิดสิทธิ

- ความหนาแน่น - เมื่อมีประชากรเพิ่มมากขึ้น ปัญหาความตึงเครียดทางสังคม และโอกาสที่จะเกิดการเอาเปรียบคนกลุ่มน้อยและผู้ที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยงในศูนย์พักพิงมักเพิ่มขึ้นตามมา
- ขนาด - เมื่อศูนย์พักพิงมีขนาดใหญ่และจำนวนของผู้อยู่อาศัยสูง ความสามารถในการปกครองตนเองจะลดน้อยลง ขาดเครือข่ายทางสังคมและความสามัคคีปรองดองระหว่างผู้อยู่อาศัย สภาพะของ ความแตกแยกหรือการใช้ความรุนแรงกับผู้ที่อ่อนแอกว่าเริ่มมีแนวโน้มที่เพิ่มมากขึ้น
- ความเป็นส่วนตัว: โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระยะแรกของการตั้งศูนย์พักพิงหรือในศูนย์ที่ชาวบ้านจัดตั้งขึ้นเอง การขาดความเป็นส่วนตัวมักส่งผลให้เกิดความตึงเครียดมากขึ้น ตามแต่ลักษณะประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น ในสถานการณ์ที่ต้องทำอย่างใกล้ชิด (เช่น ซักผ้าและการใช้ห้องสุขา) ความเข้าใจกันและเคารพต่อบรรทัดฐานทางสังคมและวัฒนธรรมจึงเป็นสิ่งจำเป็น
- ลักษณะอาคาร: ศูนย์พักพิงบางแห่งมีพื้นที่เสี่ยง เช่น ห้องใต้ดิน พื้นที่มีดินหรือที่ไม่มีแสงสว่างในเวลาากลางคืน หรือ ทางเข้าออกที่เปลี่ยว ซึ่งอาจเพิ่มภัยความเสี่ยงต่อผู้ที่อาศัยอยู่ที่ศูนย์พักพิงโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้หญิง เด็ก คนพิการและผู้สูงอายุได้

ข้อแนะนำ

ศูนย์พักพิงขนาดเล็กที่มีความแออัดน้อย เหมาะสมกับวัฒนธรรมท้องถิ่น และผู้พักพิงสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างถ้อยทีถ้อยอาศัย จะช่วยลดภัยความเสี่ยงด้านการละเมิดสิทธิ

ปัจจัยเสี่ยงต่อ การละเมิดสิทธิ

- องค์ประกอบของประชากรในศูนย์พักพิง - การย้ายถิ่นฐานทำให้เกิดความไม่สะดวกในสังคม ภายในศูนย์พักพิง ชนกลุ่มน้อยหรือกลุ่มที่มีการเลือกปฏิบัติยังคงมีอยู่ นอกจากนี้องค์ประกอบในเรื่องเชื้อชาติศาสนาและสถานะทางสังคมของประชากรที่ศูนย์พักพิงเมื่อเทียบกับเจ้าของชุมชนควรได้รับพิจารณา นอกจากนี้เด็กที่เผชิญความเสี่ยงต่อกัญคุกคาม เช่นการใช้ความรุนแรงและการแสวงหาผลประโยชน์

จากประสบการณ์

ที่ประเทศอัลเบเนีย ศูนย์พักพิงชั่วคราวไม่ได้มีแต่คนอัลเบเนียจากโคซาโว เท่านั้น แต่ยังมีชุมชนโรมา(กลุ่มคนเร่ร่อน)อาศัยอยู่ด้วย ทำให้สถานการณ์ความความตึงเครียดในศูนย์เพิ่มขึ้น

- การขาดความช่วยเหลือหรือการช่วยเหลือที่ไม่เท่าเทียมกัน - การขาดความช่วยเหลือหรือการให้ความช่วยเหลือที่ไม่เท่าเทียมกันในศูนย์พักพิงอาจก่อให้เกิดความตึงเครียดและเพิ่มสถานการณ์การละเมิดสิทธิ ปรากฏการณ์ในสังคมเช่น “อำนาจคือความถูกต้อง” ก่อให้เกิด กัญร้ายแรงต่อความมั่นคงภายในของศูนย์พักพิงโดยเฉพาะสำหรับผู้ที่ยากจนกว่า
- ความเครียด - นอกเหนือจากผู้ที่เป็โรคทางจิตมาก่อนหน้านี้แล้ว คนจำนวนมากโดยจะแสดงสัญญาณบางอย่างของความเครียดในระยะแรกของการโยกย้ายที่เกิดขึ้นในภาวะฉุกเฉิน และอาจได้รับผลกระทบเพิ่มขึ้นหากตกอยู่ในสภาวะความเป็นอยู่ที่ย่ำแย่และไม่เหมาะสม
- ขาดความสนับสนุนหน่วยงานของรัฐหรือความเป็นผู้นำ - หน่วยงานภาครัฐควรจะมีส่วนในการรักษากฎระเบียบและให้ความมั่นใจถึงความปลอดภัยจากภายนอก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระยะแรกของการโยกย้ายที่อยู่และในศูนย์พักพิงขนาดใหญ่ที่มีผู้อยู่อาศัยอยู่จำนวนมาก
- ขาดข้อมูลข่าวสารที่แน่นอน - หากผู้ที่อาศัยอยู่ในศูนย์พักพิงที่ไม่ได้รับการแจ้งข้อมูลข่าวสารหรือได้รับแจ้งข้อมูลที่ไม่ถูกต้องครบถ้วนเกี่ยวกับสถานการณ์ แผนให้ความช่วยเหลือและสิทธิของตน แนวโน้มที่จะเกิดความกดดันก็จะเพิ่มขึ้น และอาจก่อให้เกิดการกระทำที่ไร้เหตุผล วางตัวเป็นภัยคุกคามต่อตัวเองหรือผู้อื่น

9.3

ข้อควรระวังป้องกัน

ข้อควรระวัง ป้องกัน

ข้อควรปฏิบัติเพื่อลดความเสี่ยงในการละเมิดสิทธิของผู้พักพิงภายในศูนย์:

- การใช้งานของศูนย์พักพิงที่มีขนาดเล็ก (ไม่เกิน 100 คน) มักเอื้อต่อการปกครองดูแลและตนเอง เสริมสร้างความสัมพันธ์ภายในและการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
- จัดสรรพื้นที่สำหรับผู้พักพิงไม่ให้แออัดจนเกินไป การใช้มาตรฐานขั้นต่ำ (เช่น Sphere หรือมาตรฐานขั้นต่ำแห่งชาติ) อาจไม่เพียงพอเมื่อมีการพักพิงที่ยืดเยื้อเป็นเวลานาน
- พื้นที่ส่วนรวมต้องได้รับแสงสว่าง พื้นที่ที่ไม่มีแสงสว่างหรือไม่ได้ใช้งานควรปิดและป้องกันไม่ให้คนเข้าไป
- การมีส่วนร่วมเป็นการช่วยลดปัญหาการคุ้มครองดูแลจากภายใน ดังนั้นการจัดตั้งรูปแบบการปกครองตนเองและโครงสร้างของการมีส่วนร่วมที่เหมาะสมชัดเจน ควรจะเริ่มต้นขึ้นโดยเร็วที่สุด และคำนึงถึงผู้อาศัยเป็นหลัก ไม่ว่าจะเป็นคนกลุ่มน้อย คนต่างเชื้อชาติ หรือคนที่มีความต้องการพิเศษ การประสานและเชื่อมโยงที่เหมาะสมและทันการกับเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลยังเพิ่มประสิทธิภาพในเชิงบวกมากยิ่งขึ้น
- การให้ความรู้และเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับประเด็นทางด้านสิทธิและสวัสดิภาพกับผู้อาศัย ตัวแทนผู้อาศัย อาสาสมัคร ชุมชนโดยรอบศูนย์ และเจ้าหน้าที่ภาครัฐ เป็นเครื่องมือสำคัญในการปกป้องคุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพของผู้พักพิง ซึ่งเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้จัดการและมีฝ่ายประสานงานกลางเป็นผู้สนับสนุน
- การจัดตั้งศูนย์พักพิงชั่วคราวในชุมชนที่มีทัศนคติในเชิงบวกกับผู้อาศัยมักเป็นผลดีต่อการให้ความคุ้มครองคนในศูนย์ ถึงแม้ว่าความตึงเครียดในสถานการณ์อาจยังมีอยู่บ้าง การพูดคุยอย่างตรงไปตรงมาระหว่างผู้นำชุมชนโดยรอบกับสมาชิกในศูนย์พักพิงอย่างสม่ำเสมอจะช่วยลดความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น
- ผู้ดูแลศูนย์พักพิงต้องมั่นใจว่าการให้ความช่วยเหลือในทุกรูปแบบแก่ผู้พักพิงเป็นไปอย่างเท่าเทียมกัน

ข้อแนะนำ

การมีส่วนร่วมเป็นการช่วยลดปัญหาการคุ้มครองดูแลจากภายในและช่วยทำให้สภาพความเป็นอยู่ในศูนย์ดีขึ้น

ข้อควรระวัง ป้องกัน

- การเข้าถึงระบบสาธารณสุขควรเป็นไปอย่างเหมาะสมและทันการ รวมถึง การดูแลรักษาผู้ป่วยทางจิต และการเยียวยาในเบื้องต้นแก่ผู้ที่ได้รับความ กระทบกระเทือนทางจิตใจ มีการให้คำปรึกษาและมีการจัดกิจกรรมที่ช่วย ฟื้นฟูสภาพจิตใจตลอดระยะเวลาที่อยู่ในศูนย์พักพิงชั่วคราว

ความรับผิดชอบ ร่วมกัน

การให้ความคุ้มครองดูแลผู้ที่อาศัยอยู่ในศูนย์พักพิงชั่วคราวจะต้องใช้ความ ร่วมมือระหว่างผู้ดูแลศูนย์พักพิงชั่วคราวกับฝ่ายประสานงานกลางและรวมถึง ภาครัฐเมื่อเป็นไปได้ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรตระหนักถึงหน้าที่และความรับผิดชอบ ต่อการปกป้องคุ้มครองดูแลผู้ที่อาศัยอยู่ในศูนย์พักพิงชั่วคราว

9.4 ความรุนแรงบนฐานของเพศภาวะ (Gender-Based Violence)

ความรุนแรง บนฐานของ เพศภาวะ

ความรุนแรงบนรากฐานของเพศภาวะเป็นอีกความเสี่ยงหนึ่งที่มีความสำคัญ และต้องเฝ้าระวัง เพื่อให้มั่นใจว่าได้มีการตอบรับและมีมาตรการป้องกันที่เพียงพอ ศูนย์พักพิงระยะสั้นมักมีความเสี่ยงที่สูงกว่าศูนย์พักพิงระยะยาว เนื่องจาก ศูนย์ที่จัดตั้งขึ้นมาในระยะยาวจะมีมาตรการและโครงสร้างทางสังคมที่ช่วย ป้องกันความรุนแรงบนฐานของเพศภาวะได้ในระดับหนึ่ง

ความเสี่ยงและ การป้องกัน

ความเสี่ยงจากความรุนแรงบนรากฐานของเพศภาวะและมาตรการป้องกันใน ศูนย์พักพิงชั่วคราว อาจมีเพิ่มเติมจากประเด็นการปกป้องคุ้มครองโดยทั่วไป ดังนี้

9.5 การป้องกันความรุนแรงบนรากฐานของเพศภาวะ

สร้างเครือข่าย

มาตรการที่อาจมีประสิทธิภาพในการป้องกันความรุนแรงบนฐานของเพศภาวะ บางส่วน คือการสร้างและส่งเสริมเครือข่ายทางสังคมในศูนย์ที่ครอบคลุมไปถึง คนกลุ่มน้อย เพื่อให้ผู้พักพิงได้มีการดูแลความปลอดภัยซึ่งกันและกันแทนที่จะ เป็นภัยคุกคามต่อคนที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยง

แผนการป้องกัน

มาตรการเพิ่มเติมที่ผู้ดูแลศูนย์พักพิงอาจนำมาใช้โดยมีเป้าหมายเพื่อป้องกัน การใช้ความรุนแรงมีดังนี้

- หลีกเลี่ยงการอยู่อย่างตัวใครตัวมัน การขาดความสัมพันธ์ในครอบครัวอาจ ก่อให้เกิดความเสี่ยงที่ตามมาโดยเฉพาะสำหรับเด็กที่อยู่ตามลำพัง ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนควรได้รับการส่งเสริมและมีการจัดกิจกรรมร่วม (เช่นการร่วมกันทำอาหาร) โดยมุ่งเน้นไปที่กลุ่มคนที่อาจตกเป็นเป้าหมาย ได้ง่าย
- พื้นที่ปลอดภัยสำหรับเด็กและผู้หญิงอาจไม่เพียงพอแต่ให้ความปลอดภัย แต่ ยังเปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบเรื่องความรุนแรงบนฐานของเพศ ภาวะได้เข้าถึงและติดตามข้อมูลดังกล่าวด้วย

- ควรมีการสร้างความตื่นตัวเกี่ยวกับปัญหาทางด้านสุราและยาเสพติดให้กับผู้พักพิง พร้อมทั้งมีการบำบัดรักษาผู้ที่ติดยาหรือสุราโดยการประสานงานกับหน่วยงานที่มีความชำนาญด้านนี้ และมีการกำหนดระเบียบวินัยที่ทุกคนยึดถือปฏิบัติตาม
- ผู้จัดการศูนย์พักพิงหรือผู้ประสานงานกลางศูนย์พักพิงชั่วคราวควรเสนอให้มีการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มความตื่นตัวและความเข้าใจถึงปัญหาความรุนแรงบนฐานของเพศภาวะตามที่เห็นสมควรกับสถานการณ์ การฝึกอบรมควรกำหนดมุ่งเน้นถึงผู้ที่เป็นตัวแทนศูนย์พักพิงและผู้อยู่อาศัยที่ศูนย์รวมถึงผู้นำและสมาชิกในชุมชนโดยรอบพื้นที่ พร้อมทั้งริเริ่มกระบวนการจัดทำแผนที่ความเสี่ยงภายในศูนย์ อธิบายมาตรการลดความเสี่ยงให้ทุกคนได้รับรู้และทำความเข้าใจ พร้อมกับระบุคนที่มีความรับผิดชอบในการดำเนินการ

ข้อแนะนำ

การสร้างเครือข่ายภายในศูนย์เป็นองค์ประกอบสำคัญที่อาจป้องกันไม่ให้เกิดความรุนแรงบนรากฐานของเพศภาวะ

จากประสบการณ์

ในศูนย์พักพิงชั่วคราวของประเทศเซอร์เบีย มีพื้นที่ปลอดภัยสำหรับผู้หญิงและเด็กถูกสร้างขึ้นและจัดการโดยกลุ่มแม่บ้าน

- ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่รัฐเช่นตำรวจและหน่วยงานท้องถิ่นเป็นสิ่งสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีความเสี่ยงของความรุนแรงบนฐานของเพศภาวะจากภายนอกศูนย์พักพิงชั่วคราว เช่น กลุ่มอาชญากรในชุมชน ความร่วมมือนี้ก็เป็นสิ่งสำคัญเมื่อเกิดความเสี่ยงเกิดจากภายในศูนย์พักพิง เช่น เมื่อภัยดังกล่าวมาจากคนใกล้ชิดและสมาชิกในครอบครัว
- ผู้ประสานงานศูนย์พักพิงชั่วคราวควรสนับสนุนให้มีการประกาศใช้หรือมีการบังคับใช้กฎหมายแห่งชาติที่กำหนดและห้ามการใช้ความรุนแรงบนฐานของเพศภาวะที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากลในด้านสิทธิมนุษยชน กฎหมายไทยฉบับนี้ต้องสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับผู้พลัดถิ่นและผู้อาศัยที่ศูนย์พักพิงและมีกลไกเข้มแข็งที่จะสามารถนำมาบังคับใช้ได้
- ควรระวังและให้ความสนใจกับการเอาเปรียบทางเพศและการละเมิดสิทธิจากเจ้าหน้าที่ อาสาสมัคร ผู้ให้ความช่วยเหลือ ผู้รับเหมาและคนอื่นๆ ที่ทำงานร่วมกันกับศูนย์พักพิง

9.6

การให้ความสำคัญกับผู้ที่มีความต้องการพิเศษ

ผู้ที่มีความต้องการพิเศษ

โครงสร้างของศูนย์พักพิงชั่วคราวเป็นปัจจัยสำคัญที่ต้องพิจารณาเมื่อต้องดูแลผู้ที่มีความต้องการพิเศษ โครงสร้างอาคารมักเป็นข้อจำกัดในการปรับจัดที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมในศูนย์พักพิงชั่วคราว การปรับอาคารเป็นที่อยู่อาศัยเพื่อรองรับคนที่มีความต้องการพิเศษนั้นยิ่งมีความท้าทายเพิ่มมากขึ้นไปอีกบุคคลเหล่านี้ควรได้รับการจัดสรรสถานที่ที่สามารถเข้าถึงได้ง่ายและเหมาะสมเท่าที่เป็นไปได้ และควรหลีกเลี่ยงชั้นสองของอาคารหรือพื้นที่ที่มีการเข้าถึงที่ยากลำบาก ความต้องการที่ซับซ้อนควรได้รับการพิจารณาเป็นรายกรณี เนื่องจากความต้องการของบุคคลอาจมีการเปลี่ยนแปลงตามระยะเวลาของการเข้าพัก

ความรับผิดชอบของผู้จัดการศูนย์พักพิงชั่วคราว

ผู้จัดการศูนย์พักพิงชั่วคราวมีหน้าที่ในการตอบสนองความต้องการของบุคคลเหล่านี้ การประสานงานอย่างใกล้ชิดระหว่างผู้จัดการศูนย์พักพิงและสาธารณสุขท้องถิ่นหรือหน่วยงานบริการสังคมนับว่าเป็นสิ่งที่จำเป็น เมื่อมีการแจ้งเหตุอย่างเป็นทางการ กลไกการคุ้มครองทางสังคมควรจะสามารถเข้าสนับสนุนตอบสนองความต้องการพิเศษของผู้อยู่อาศัยที่ศูนย์พักพิงได้ ความช่วยเหลือเพิ่มเติมอาจถูกนำเสนอโดยหน่วยงานระดับชาติโดยเฉพาะองค์กรอิสระทั้งในและระหว่างประเทศ หากการเรียกร้องความสนับสนุนไม่ได้ให้ผลลัพธ์ที่ต้องการ ผู้ประสานงานกลางของศูนย์พักพิงอาจถูกจำเป็นต้องเป็นผู้เรียกร้องความสนับสนุนในระดับที่เหมาะสมภายในโครงสร้างของรัฐบาล

เอกสารเพื่อศึกษาเพิ่มเติม

ICRC, 2004. Inter-Agency Guiding Principles on Unaccompanied and Separated Children.

ที่: [http://www.icrc.org/Web/Eng/siteeng0.nsf/htmlall/p1101/\\$File/ICRC_002_1011.PDF](http://www.icrc.org/Web/Eng/siteeng0.nsf/htmlall/p1101/$File/ICRC_002_1011.PDF)

IASC, 2004 (Under revision). Sphere. Humanitarian Charter and Minimum Standards in Disaster Response.

ที่: www.sphereproject.org/component/option,com_docman/task,cat_view/gid,17/Itemid,203/lang,English/

IASC, 2005. Guidelines for Gender-based Violence Interventions in Humanitarian Settings: Focusing on Prevention of and Response to Sexual Violence in Emergencies.

ที่: http://www.humanitarianinfo.org/iasc/pageloader.aspx?page=content-subsidi-tf_gender-gbv

IASC, 2005. IASC Guidelines for Gender-based Violence Interventions in Humanitarian Settings.

UNHCR, 2006. Standard Operating Procedures for Prevention of and Response to Gender-based Violence.

IASC, December 2006. Women, Girls, Boys and Men: Different Needs - Equal Opportunities. IASC Gender Handbook in Humanitarian Action.

NRC, 2008. The Camp Management Toolkit; Chapter 8: Protection in Camp Setting; Chapter 10: Prevention of and Response to Gender-Based Violence; Chapter 11: Protection of Persons with Specific Needs.

ที่: http://www.nrc.no/arch/_img/9293561.pdf; และ http://www.nrc.no/arch/_img/9293565.pdf and http://www.nrc.no/arch/_img/9293567.pdf

IASC, March 2010. Handbook for the Protection of Internally Displaced Persons. Global Protection Cluster Working Group.

ที่: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4790cbc02.html>

Oneresponse website:

<http://oneresponse.info/GlobalClusters/Pages/default.aspx>

บทที่ 10 การแจกจ่ายอาหาร

สาระสำคัญ

- ▶ การแจกจ่ายอาหารในศูนย์ควรจะเริ่มต้นด้วยการสำรวจความต้องการจำนวน ถึงฐานผู้พักพิง ฯลฯ เพื่อว่าประเภทและจำนวนของอาหารหรือวัสดุการทำอาหารที่นำมาแจกจ่ายจะเหมาะสมกับความต้องการจริง
- ▶ ข้อควรระวังคือศูนย์ที่อยู่นอกระบบอาจจะไม่ได้รับความสนใจและความช่วยเหลือเท่าที่ควร
- ▶ ความต้องการเรื่องอาหารของผู้พักพิงจะเปลี่ยนแปลงไปตามระยะเวลาการอาศัยอยู่ในศูนย์
- ▶ การแจกจ่ายอาหารในศูนย์พักพิงชั่วคราวอาจโดนนำไปใช้เป็นผลประโยชน์ส่วนบุคคล หรือเป็นเครื่องมือทางการเมือง
- ▶ ปัญหาเรื่องการละเมิดสิทธิเสรีภาพและความไม่เท่าเทียมกันของผู้พักพิง เป็นเรื่องที่ต้องมีการจับตาดูอย่างต่อเนื่อง

10.1 การแจกจ่ายอาหาร

การประสานงานในการแจกจ่ายอาหาร

การเข้าถึงศูนย์พักพิงชั่วคราวทุกศูนย์และให้ความช่วยเหลือได้อย่างเหมาะสมและทันห่วงที่เป็นความท้าทายหลัก เพื่อให้บรรลุเป้าหมายนี้ การลงทะเบียนและการจัดการข้อมูลควรจะเน้นไปที่การให้ข้อมูลที่แม่นยำภายในระยะเวลาอันสั้น กลไกการทำงานควรจะได้รับกรออกแบบเพื่อให้ครอบคลุมพื้นที่ต่างๆได้อย่างทั่วถึง โดยเฉพาะศูนย์พักพิงนอกระบบที่อาจไม่ได้มีการลงทะเบียน

1
หน้า

2
ทั่วไป

3
หน้าที่

4
มีส่วนร่วม

5
ประสานงาน

6
จัดการข้อมูล

7
สิ่งแวดล้อม

8
จัดตั้งศูนย์

9
ปกป้องคุ้มครอง

10
อาหาร

11
สิ่งของเครื่องใช้

12
ที่อยู่อาศัย

13
เงิน

14
สาธารณสุข

15
การศึกษา

16
ส่งเสริมอาชีพ

การประสานงาน ศูนย์ที่ไม่ได้รับความช่วยเหลืออาจทำให้เกิดการโยกย้ายที่อยู่อาศัยซ้ำสอง ซึ่ง
ในการแจกจ่าย จะมีผลกระทบอย่างแรงกับผู้ที่อ่อนแอกว่าหรือไม่สามารถช่วยเหลือตัวเอง
อาหาร ได้ และการลงทะเบียนอย่างเดียวย่อมไม่เพียงพอ ควรจะต้องการสำรวจความ
ต้องการอย่างรอบคอบควบคู่ไปกับการให้ความช่วยเหลือ

การสำรวจความ การสำรวจความต้องการจำเป็นต่อการกำหนดสิ่งเหล่านี้
ต้องการ

- ข้อมูลผู้ที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยงและความสามารถในการช่วยเหลือตัวเอง (อาจขึ้นอยู่กับบริบทของเมืองหรือชนบท และเสรีภาพในการเคลื่อนที่)
- ปริมาณของการแจกจ่าย
- ความถี่ในการแจกจ่ายอาหาร (ขึ้นอยู่กับว่ามีสถานที่เก็บอาหารได้มากแค่ไหน)
- ประเภทและรูปแบบของการแจกจ่ายอาหาร (อาหารหรืออุปโภค เมืองหรือชนบท)
- ความต้องการพิเศษ (ผู้ตั้งครุฑ เด็กเล็ก ฯลฯ)
- ความสามารถในการเดินทางและศักยภาพของชุมชนโดยรอบ เมื่อเสรีภาพในการเคลื่อนที่ลดลงความจำเป็นในการอาศัยพึ่งพาของบริจาคก็เพิ่มขึ้น
- องค์กรที่ทำการแจกจ่ายอาหารและสิ่งของเครื่องใช้ควรอ้างอิงแนวทางการสำรวจความต้องการอาหาร⁴

ข้อควรพิจารณา ประเด็นที่ควรจะต้องนำมาพิจารณาในการแจกจ่ายอาหารในศูนย์พักพิง
ในการแจกจ่าย ชั่วคราว

- อาหาร**
- การเข้ามามีส่วนร่วมอย่างโปร่งใสของอาสาสมัครและผู้อยู่อาศัยในศูนย์พักพิงชั่วคราวเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยลดความเสี่ยงต่อการลำเอียงและเอาเปรียบ
 - มีระบบตรวจสอบและต่อว่าอย่างเปิดเผยเพื่อรายงานต่อคณะทำงานด้านการแจกจ่ายในศูนย์
 - ติดตามดูแลภาวะการขาดแคลนสารอาหาร และส่งต่อให้กับสาธารณสุขจังหวัดเพื่อการรักษา

⁴ <http://www.wfp.org/content/emergency-food-security-assessment-handbook>
<http://www.wfp.org/content/unhcrwfp-joint-assessment-missions-jam-guidelines>

10.2 การประกอบอาหาร

พื้นที่ประกอบอาหาร

พื้นที่ประกอบอาหารเป็นได้ทั้งภายในและภายนอกอาคาร หรืออาจจะจัดขึ้นในอาคารใกล้เคียง ในหลายกรณีชุมชนที่อาศัยอยู่โดยรอบให้การช่วยเหลือสนับสนุนศูนย์พักพิงชั่วคราวด้วยการนำอาหาร วัสดุดิบหรืออุปกรณ์การประกอบอาหารมาบริจาค

ข้อแนะนำ

การประกอบอาหารในศูนย์พักพิงชั่วคราวเป็นประเด็นซึ่งมีหลายปัจจัยและต้องให้ความสนใจเป็นพิเศษ

ปัญหาที่อาจเกิดขึ้น

การเตรียมอาหารแยกกันมักเป็นการสิ้นเปลืองทั้งทรัพยากรพลังงานและพื้นที่ ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อสภาพสิ่งแวดล้อมของศูนย์ ควรเลือกใช้เตาและเชื้อเพลิงที่เหมาะสมกับประเพณีและวัฒนธรรมของคนในศูนย์ และคำนึงถึงความเสี่ยงในทางเลือกต่างๆ เช่น ความไม่คุ้นเคยกับการใช้เตาแก๊สอาจทำให้เกิดอุบัติเหตุทำให้ไฟไหม้ได้ ควรให้ความสนใจกับประเด็นต่อไปนี้เป็นพิเศษ

- เตาดูไฟฟ้าจะต้องมีการใช้สายไฟและฟิวส์ที่เหมาะสม
- เตาด่านบางประเภทจะต้องมีปล่องควันไฟที่ใช้การได้และมีการถ่ายเทอากาศที่เพียงพอ การเก็บฟืนไม้แห้งไว้ด้วยกันในจำนวนมากอาจทำให้เกิดไฟไหม้ขึ้นได้
- ส่วนต่างๆ ของเตาแก๊สจะต้องเชื่อมต่อกันอย่างสนิท ถึงแก๊สอาจจะมีความเสี่ยงที่จะติดไฟหรือระเบิดได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากเก็บไว้ในตัวอาคาร

ใส่ใจกับสถานการณ์ที่แตกต่าง

ศูนย์ที่ไม่ได้รับความช่วยเหลืออาจทำให้เกิดการโยกย้ายที่อยู่อาศัยซ้ำสอง ซึ่งจะมีผลกระทบอย่างแรงกับผู้ที่ย้ายถิ่นที่อ่อนแอกว่าหรือไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ และการลงทะเบียนอย่างเดียวยังไม่เพียงพอ ควรจะต้องการสำรวจความต้องการอย่างรอบคอบควบคู่ไปกับการให้ความช่วยเหลือ

เอกสารเพื่อศึกษาเพิ่มเติม

UNHCR, 2003 (provisional release). Handbook for Registration. Procedures and Standards for Registration, Population Data Management and Registration.

ที่: <http://www.unhcr.org/3f8e93e9a.html>

UNHCR, 2007. Handbook for Emergencies.

ที่: www.reliefweb.int/rw/lib.nsf/db900SID/AMMF-75TFLQ?OpenDocument

NRC, 2008. The Camp Management Toolkit; Chapter 5: Information Management; Chapter 9: Registration and Profiling.

ที่: http://www.nrc.no/arch/_img/9293555.pdf และ http://www.nrc.no/arch/_img/9293563.pdf

บทที่ 11 การแจกจ่ายสิ่งของเครื่องใช้ทั่วไป

สาระสำคัญ

- ▶ มาตรฐานในการแจกจ่ายสิ่งของเครื่องใช้ทั่วไปควรคำนึงถึงความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไปตามระยะเวลาการอยู่พักพิง
- ▶ ในศูนย์พักพิงที่มีผู้คนจากหลายถิ่นฐาน การแจกจ่ายสิ่งของเครื่องใช้ควรให้ เป็นไปตามกระบวนการที่โปร่งใส ปราศจากประเด็นแอบแฝง และมีข้อมูล การวางแผนงานที่ชัดเจน เพื่อหลีกเลี่ยงการเข้าใจผิดที่จะนำไปสู่ความตึงเครียดระหว่างกลุ่ม
- ▶ มีการตกลงร่วมกันถึงจำนวน และประเภทสิ่งของที่จะสนับสนุน โดยเฉพาะ ในบริบทของสังคมเมืองที่ผู้ประสบภัยสามารถเข้าถึงศูนย์พักพิงหลายแห่ง ความเหลื่อมล้ำทางด้านความสนับสนุนอาจทำให้เกิดการโยกย้ายระหว่าง ศูนย์โดยไม่จำเป็น

11.1 การแจกจ่ายสิ่งของเครื่องใช้

การเลือกสิ่งของเครื่องใช้

โดยทั่วไป กองอำนวยการกลาง ฝ่ายประสานงานกลางจะร่วมกับหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเพื่อกำหนดรายการแนะนำสิ่งของเครื่องใช้จำเป็นสำหรับผู้อยู่อาศัยในศูนย์พักพิงชั่วคราว การเลือกสิ่งของที่จะนำมาแจกจ่ายควรมีการปรึกษากับผู้อยู่อาศัย รวมทั้งกลุ่มเด็ก คนสูงอายุ และคนที่มีความต้องการพิเศษ เพื่อให้มั่นใจว่าของที่จะนำมาแจกจ่ายนั้นตรงกับความต้องการและไม่ขัดแย้งต่อประเพณีของกลุ่มคน

ข้อแนะนำ

ในศูนย์พักพิงระยะยาว อาจจำเป็นต้องมีการแจกจ่ายเฟอร์นิเจอร์

1
บทนำ

2
ทั่วไป

3
หน้าที่

4
มีส่วนรับ

5
ประสานงาน

6
จัดการข้อมูล

7
สิ่งแวดล้อม

8
จัดตั้งศูนย์

9
ปกป้องคุ้มครอง

10
อาหาร

11
สิ่งของเครื่องใช้

12
ที่อยู่อาศัย

13
กีฬา

14
สาธารณสุข

15
การศึกษา

16
ส่งเสริมอาชีพ

การเลือกสิ่งของเครื่องใช้ ทั้งนี้อาจไม่สามารถควบคุมและกำหนดรายการสิ่งของได้ในกรณีที่มีของส่วนมากมาจากการบริจาค แต่คนส่วนมากจะเคารพความต้องการ และศูนย์ควรแจกจ่ายสิ่งของที่ต้องการในการขอความช่วยเหลือ

การแจกจ่ายถุงยังชีพ การแจกจ่ายสิ่งของในรูปแบบของถุงยังชีพควรคำนึงถึงสิ่งต่างๆ ที่มีผลต่อลักษณะของความต้องการ เช่น สถานที่แจกจ่าย รูปแบบการแจกจ่ายอาหาร และการย้ายกลับบ้านของผู้พักพิงในศูนย์

หลักเกณฑ์การพิจารณาแจกจ่ายถุงยังชีพ

สถานการณ์ หลักเกณฑ์การพิจารณา

ฤดูกาล ในฤดูหนาวอาจมีความต้องการผ้าห่มเพิ่ม

การแจกจ่ายอาหาร ประเภทของอาหารที่แจกในศูนย์ก็มีผลกระทบต่อทางเลือกของผู้ใช้สำหรับถุงยังชีพ เช่น ถ้าเป็นอาหารสำเร็จรูปความต้องการของอุปกรณ์ประกอบอาหารก็จะลดน้อยลงหรือไม่มีเลย

สถานที่ ในพื้นที่แถบชนบทและในตัวเมืองอาจมีความต้องการสิ่งของเครื่องใช้ที่ไม่เหมือนกัน เช่น การแจกคูโปงในบริบทเมืองเพื่อให้ไปรับของที่ห้างสรรพสินค้า

การย้ายกลับบ้าน เมื่อผู้พักพิงเริ่มย้ายออกจากศูนย์เพื่อกลับบ้าน ควรพิจารณาว่าผู้พักพิงจะกลับไปมีความเป็นอยู่อย่างไร จะต้องการของใช้อะไร จะแจกจ่ายอย่างไร และเอาไปเก็บไว้ที่ไหน

มาตรฐานถุงยังชีพ ควรตรวจสอบว่าทุกหน่วยงาน (รวมถึงผู้บริจาคทั้งจากภาคประชาชนและภาคเอกชน) ได้มีการใช้มาตรฐานถุงยังชีพเดียวกันตามที่ตกลงไว้ เพื่อให้การช่วยเหลือผู้พักพิงเป็นไปอย่างมีคุณภาพและเท่าเทียมกัน ซึ่งจะช่วยลดปัญหาความเหลื่อมล้ำระหว่างศูนย์พักพิงและลดปัจจัยที่จะมาผลักดันหรือดึงดูดคนให้โยกย้ายที่อยู่อาศัยเป็นครั้งที่สอง

การติดตามผล สุดท้ายนี้ ควรพิจารณาการแจกจ่ายสิ่งของเครื่องใช้ที่โปร่งใสและเที่ยงธรรม โดยเฉพาะในกรณีที่บรรยากาตในศูนย์ตั้งเครียด เจ้าหน้าที่แจกจ่ายอาจถูกกล่าวหาได้ว่าลำเอียงต่อผู้พักพิงกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง

เอกสารเพื่อศึกษาเพิ่มเติม

The Sphere Project, 2011. The Sphere Project. Humanitarian Charter and Minimum Standards in Disaster Response; Chapter 4: Minimum Standards in Shelter, Settlement and Non-Food Items.
ที่: <http://www.sphereproject.org/>

IASC Emergency Shelter Cluster, 2009. Selecting NFIs for Shelter.
ที่: <http://www.sheltercentre.org/library/Selecting+NFIs+Shelter>

สาระสำคัญ

- ▶ มาตรฐานด้านที่อยู่อาศัยควรจะครอบคลุมถึงพื้นที่ส่วนตัว และพื้นที่ส่วนกลางเช่น คิว และห้องน้ำ สำหรับแต่ละครอบครัว
- ▶ การจัดสรรพื้นที่พักพิงในศูนย์เป็นงานที่ท้าทาย เนื่องจากมีข้อจำกัดที่มาพร้อมกับอาคารที่ไม่ได้ถูก ออกแบบมาเพื่อเป็นที่อยู่อาศัย
- ▶ การดูแลรักษาศูนย์พักพิง โดยเฉพาะในพื้นที่ส่วนร่วม และบริเวณโดยรอบนั้น จำเป็นที่ต้องกระทำ ด้วยความร่วมมือของทั้งผู้พักพิง และอาจจะรวมไปถึงชุมชนที่อาศัยอยู่โดยรอบ
- ▶ หลักการจัดสรรพื้นที่ห้องในศูนย์ควรจะกระทำด้วยการมีส่วนร่วมและเห็นชอบของผู้พักพิง
- ▶ มาตรฐานสากล และมาตรฐานภายในประเทศอาจมีความแตกต่าง

12.1

ที่พักอาศัย: 5 ขั้นตอนการสำรวจและปรับปรุง

ที่พักอาศัย ที่เพียงพอ

การจัดสรรที่พักอาศัยให้เพียงพอต่อความต้องการในศูนย์พักพิงชั่วคราวโดยการยึดติดกับมาตรฐานขั้นต่ำ เพื่อให้ผู้เข้าอยู่อาศัยสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีศักดิ์ศรีนั้นเป็นงานท้าทาย

1
บทนำ

2
ทั่วไป

3
หน้าที่

4
มีส่วนร่วม

5
ประสานงาน

6
จัดการข้อมูล

7
สิ่งแวดล้อม

8
จัดตั้งศูนย์

9
ปกป้องคุ้มครอง

10
อาหาร

11
สิ่งของเครื่องใช้

12
ที่อยู่อาศัย

13
น้ำ

14
สาธารณสุข

15
การศึกษา

16
ส่งเสริมอาชีพ

กระบวนการ สำรวจ และ ปรับปรุง

ถึงแม้ว่าศูนย์พักพิงทั่วโลกจะมีลักษณะที่หลากหลายแตกต่างกันออกไป สำหรับในด้านที่พักอาศัยแล้ว การสำรวจ ประเมินสภาพและปรับปรุงสามารถทำได้ใน 5 ขั้นตอน ดังนี้

ความมั่นคง

โครงสร้างอาคารต้องอยู่ในสภาพที่ปลอดภัย ก่อนสร้างถูกต้องตามกฎหมายอาคารและสามารถต้านทานแรงที่เกิดจากภัยพิบัติต่างๆ ได้ เช่น น้ำท่วม แผ่นดินไหว พายุ ฯลฯ

การปรับปรุง ดัดแปลงและซ่อมแซมโครงสร้างอาคารมักจะใช้เวลา และมีค่าใช้จ่ายสูง ในกรณีที่เป็น ครัวพิจารณาว่าการซ่อมแซมอาคารเป็นทางเลือกที่เหมาะสมหรือไม่ หรือควรร้ายผู้พักพิงไปยังศูนย์อื่น หรือมีทางออกอื่นๆ ที่จะปลอดภัยต่อผู้พักพิงมากกว่านี้

การปิดอาคารและการระบายอากาศ

เมื่อตรวจพบว่าโครงสร้างอาคารที่ใช้เป็นศูนย์พักพิงมั่นคงแข็งแรงดี สิ่งที่ต้องปฏิบัติต่อไปก็คือ สำรวจว่าการปิดอาคารสามารถทำได้เพื่อปกป้องผู้อยู่อาศัยจากสภาพอากาศต่างๆ หลังคาที่ไม่รั่วและหน้าต่างที่แข็งแรงเป็นส่วนสำคัญในทุกสภาพภูมิอากาศ ในเขตพื้นที่หนาวเย็นอาคารต้องปิดได้สนิทรอบด้าน ส่วนในเขตพื้นที่ร้อนอาคารต้องมีอากาศถ่ายเทสะดวก ในทั้งสองกรณี อาคารควรมีฉนวนป้องกันที่ดี โดยเน้นวัสดุและหลักปฏิบัติประจำท้องถิ่น มาตรการป้องกันวัสดุภายนอกของอาคารมีส่วนสำคัญในการช่วยป้องกันการสึกกร่อนและเสื่อมสภาพ

การปรับปรุง ดัดแปลงและซ่อมแซม

ในขณะเดียวกันก็มีการปรับปรุงอาคารให้เหมาะและทนทานกับสภาพอากาศงานซ่อมแซมอาคารที่จำเป็นก็ควรเริ่มดำเนินการไปพร้อมกัน ตัวอาคารควรมีมาตรการป้องกันไฟไหม้ที่ดี และในกรณีที่ศูนย์เป็นตึกหลายชั้นอาจต้องมีการทำทางลาดเพื่อให้คนพิการสามารถเข้าถึงได้สะดวก

การดูแลบำรุงรักษา

กระบวนการ สำรวจ และ ปรับปรุง

การซ่อมบำรุงอาคารศูนย์พักพิงชั่วคราวเป็นปัจจัยสำคัญในการรักษามาตรฐานด้านความปลอดภัย สุขภาพ และคุณภาพชีวิตของผู้พักพิง รวมทั้งยังเป็นการป้องกันการเสื่อมโทรมและเสียหายของอาคาร แม้ว่าการซ่อมบำรุงอาคารศูนย์พักพิงชั่วคราวเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบหลักของผู้จัดการศูนย์ฯ ผู้พักพิงในศูนย์ย่อมสามารถมีส่วนช่วยบำรุงรักษาอาคารศูนย์พักพิงตามความเหมาะสม ระบบการประสานงานภายในศูนย์และการสร้างแรงจูงใจอาจกระตุ้นให้ผู้พักพิงหันมาบำรุงรักษาอาคารที่ตนเองอาศัยอยู่

ความปลอดภัยระหว่างการซ่อมแซม

การคำนึงถึงความปลอดภัยระหว่างการซ่อมแซมโครงสร้างอาคารจัดเป็นความสำคัญอันดับแรก และไม่ควรใช้อาคารในระหว่างการซ่อมแซมหรือต่อเติม เนื่องจากอาจเป็นอันตรายต่อชีวิตของผู้อยู่อาศัย (มีคนเคยเสียชีวิตมาแล้วจากการไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดดังกล่าว)

12.2 มาตรฐานที่พักอาศัย

มาตรฐานที่พักอาศัย

ยังไม่มีมาตรฐานการจัดตั้งศูนย์พักพิงชั่วคราวที่เป็นที่ยอมรับในระดับสากล เนื่องจากศูนย์พักพิงแต่ละแห่งมักมีมาตรฐานที่ต่างกันอย่างเห็นได้ชัดขึ้นอยู่กับบรรทัดฐานทางวัฒนธรรม ระยะเวลาการใช้งานของศูนย์พักพิง และมาตรฐานของประเทศ

มาตรฐานขั้นต่ำ

มาตรฐานขั้นต่ำสากล เช่น Sphere หรือคู่มือของ UNHCR เป็นหลักที่นิยมปฏิบัติในช่วงภาวะฉุกเฉิน เมื่อเวลาผ่านไป ศูนย์พักพิงชั่วคราวมักพยายามยกระดับปรับระดับตัวเองให้สูงขึ้นเพื่อรองรับความต้องการที่เปลี่ยนไปของผู้อยู่อาศัย และสร้างสภาพความเป็นอยู่ที่เป็นปกติมากขึ้น ความซับซ้อนในการเปลี่ยนแปลงระดับมาตรฐานนี้อาจนำไปสู่ความไม่แน่ชัด หรือการละเลยมาตรฐานของบางหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

จากประสบการณ์

ในประเทศจอร์เจีย หน่วยงานที่รับผิดชอบการปรับปรุงซ่อมแซมศูนย์ต้องประสบปัญหาเกี่ยวกับมาตรฐานพื้นที่ส่วนบุคคลที่ต่างกันไป Sphere กำหนดไว้ที่ 3.5-4.5 ตารางเมตร ในขณะที่ UNHCR กำหนดไว้ที่ 4.5-5.5 ตารางเมตร และหน่วยงานภาครัฐกำหนดไว้ที่ 8-10 ตารางเมตร

การกำหนดและดำเนินการตามมาตรฐาน

กองอำนาจการกลางและฝ่ายประสานงานกลางมีหน้าที่หลักในการกำหนดมาตรฐานการจัดตั้งศูนย์ที่เหมาะสมในขณะที่ผู้จัดการศูนย์มีหน้าที่ตรวจสอบว่ามีการดำเนินการตามมาตรฐานตลอดระยะเวลาการใช้งานศูนย์พักพิงชั่วคราว และควรมีการเฝ้าดูการเปลี่ยนแปลงในความต้องการด้านที่พักอาศัยในระยะยาว รวมถึงผลกระทบต่อผู้จัดการศูนย์และผู้พักพิงจากการใช้ข้อกำหนดด้านมาตรฐานศูนย์พักพิงที่ไม่คงเส้นคงวา

**การดูแล
บำรุงรักษา**

มาตรฐานที่กำหนดขึ้นควรครอบคลุมถึงการดูแลบำรุงรักษาศูนย์พักพิงชั่วคราวด้วย และไม่เพียงเฉพาะด้านพื้นที่อยู่อาศัยต่อคนหรือต่อครอบครัว แต่ควรให้แนวทางในหลายๆ ด้าน เช่น ความเป็นส่วนตัว ศักดิ์ศรีในการดำรงชีวิต ความปลอดภัย หลักปฏิบัติในการอยู่ร่วมกัน รวมถึงข้อกำหนดและการบำรุงรักษาทรัพยากรส่วนรวม อันได้แก่ น้ำ ระบบสุขาภิบาล ของข้าวของเครื่องใช้ การประกอบอาหาร การแจกจ่ายอาหาร และอื่นๆ ทั้งนี้ ควรให้ผู้พักพิงมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเรื่องต่างๆ เท่าที่จะเป็นไปได้

**ความสำคัญขอ
การบำรุงรักษา
และซ่อมแซม**

การขาดการบำรุงรักษาหรือซ่อมแซมอย่างสม่ำเสมอมักทำให้สภาพชีวิตความเป็นอยู่ถดถอยลง อีกทั้งยังค่อยๆสร้างความเสียหายให้สิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างอาคาร ดังนั้น การบำรุงรักษาและซ่อมแซมอย่างสม่ำเสมอเป็นสิ่งจำเป็น

**หน้าที่ความรั
บผิดชอบ**

ถึงแม้ว่าผู้จัดการศูนย์จะเป็นผู้รับผิดชอบหลักในการบำรุงรักษาและซ่อมแซมศูนย์พักพิงชั่วคราว ผู้พักพิงในศูนย์และกลุ่มอาสาสมัครย่อมมีบทบาทสำคัญในการทำงานด้านนี้ด้วย ระบบการประสานงานภายในศูนย์ควรสร้างแรงจูงใจและกระตุ้นให้ผู้พักพิงหันมาบำรุงรักษาที่อยู่อาศัยของตนเอง ในศูนย์พักพิงชั่วคราวที่มีระยะเวลาดำเนินการที่ยาว ควรมีการจัดตั้งคณะทำงานบำรุงรักษาศูนย์พักพิง

จากประสบการณ์

ในประเทศอาร์มีเนีย ผู้พักพิงได้รับการฝึกอบรมและอุปกรณ์เพื่อการซ่อมแซมเล็กๆ น้อยๆ ในศูนย์พักพิง

เอกสารเพื่อศึกษาเพิ่มเติม

UNDRO, 1982. Shelter after disaster.

The Sphere Project, 2011. The Sphere Project. Humanitarian Charter and Minimum Standards in Disaster Response; Chapter 4: Minimum Standards in Shelter, Settlement and Non-Food Items.

ที่: <http://www.sphereproject.org/>

UNOCHA, 2008. Transitional Settlement and Reconstruction after natural disasters.

ที่: <http://www.sheltercentre.org/library/Transitional+settlement+and+reconstruction+after+natural+disasters>

NRC, 2008. The Camp Management Toolkit; Chapter 15: Shelter.

ที่: http://www.nrc.no/arch/_img/9293575.pdf

IASC Emergency Shelter Cluster, 2009. Selecting NFIs for Shelter.

ที่: <http://www.sheltercentre.org/library/Selecting+NFIs+Shelter>

Oneresponse website: <http://oneresponse.info/GlobalClusters/Pages/default.aspx>

สาระสำคัญ

- ▶ โครงสร้างการจัดการน้ำ สุขาภิบาล และสุขอนามัยที่อยู่ในศูนย์มักจะไม่เพียงพอต่อความต้องการ ทางออกที่ยั่งยืนมักจะแพงและอยู่ยาก แต่อาจจำเป็นขึ้นอยู่กับการคาดคะเนระยะเวลาการใช้งานของศูนย์
- ▶ มาตรฐานของปริมาณและคุณภาพของน้ำ ระบบสุขาภิบาลและการรองรับด้านสุขอนามัย ควรจะคำนึง ถึงความต้องการ ที่ต่างกันทางวัฒนธรรมและรวมแผนการดูแลอยู่ด้วย (เช่น กรณีที่ใช้ห้องน้ำเคลื่อนที่)
- ▶ การมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้ใช้งานที่หลากหลายกว้างขวาง เป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการที่นำไปสู่การ จัดการน้ำและระบบสุขาภิบาลที่พอเพียงปลอดภัย และเหมาะสม

การใช้น้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภค

เงื่อนไขระบบน้ำ สุขาภิบาลและสุขอนามัยของแต่ละศูนย์นั้นมีความหลากหลายมากมาย ในพื้นที่ในเมือง น้ำที่ใช้ในศูนย์พักพิงชั่วคราวอาจมาจากการประปา นครหลวง หากศูนย์ดังกล่าวได้มีการติดตั้งท่อประปาแล้ว แต่ยังขาดน้ำเพื่อใช้ในการอุปโภคและบริโภคเนื่องจากท่อประปาที่แตกควรมีการซ่อมแซม แต่หากปัญหาการขาดแคลนน้ำเกิดจากการประปาควรมีการหาทางออกอื่นมาทดแทน และควรมีร่วมมือจากการประปาและจังหวัดเพื่อแก้ไขปัญหา (การแก้ปัญหาดังกล่าวยังอาจช่วยลดความตึงเครียดในหมู่เจ้าหน้าที่และชุมชนข้างเคียงต่อผู้พักพิง)

การเก็บรักษา

ที่ศูนย์พักพิงชั่วคราวต้องมีสถานที่จัดเก็บน้ำเพื่อรับมือกับภาวะการขาดแคลนน้ำที่อาจเกิดขึ้น นอกจากนี้ควรมีการแจกจ่ายอุปกรณ์เครื่องใช้ในครัวเรือนและภาชนะที่ใช้บรรจุน้ำเป็นส่วนหนึ่งของชุดสิ่งของเครื่องใช้ที่จำเป็น

1
สนทนา

2
ทั่วไป

3
หน้าที่

4
มีส่วนร่วม

5
ประสานงาน

6
จัดการข้อมูล

7
สิ่งแวดล้อม

8
จัดตั้งศูนย์

9
ปกป้องคุ้มครอง

10
อาหาร

11
สิ่งของเครื่องใช้

12
ที่อยู่อาศัย

13
กีฬา

14
สาธารณสุข

15
การศึกษา

16
ส่งเสริมอาชีพ

มาตรฐาน น้ำดื่ม

น้ำดื่มควรได้รับการทดสอบอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้มั่นใจว่าเป็นไปตามมาตรฐานกระทรวงสาธารณสุข โดยกระทรวงสาธารณสุขและผู้จัดการศูนย์พักพิงต้องแน่ใจว่าได้มีการทดสอบและเฝ้าระวังเมื่อจำเป็น

การใช้

มาตรฐานที่ Sphere ได้กำหนดไว้ระบุการใช้น้ำเฉลี่ยคนละ 15 ลิตรต่อวันซึ่งเป็นค่าขั้นต่ำที่ต่ำเกินไปสำหรับบริบทของศูนย์พักพิงชั่วคราว เนื่องจากศูนย์พักพิงจำนวนมากมีท่อประปาและห้องน้ำที่ใช้ชักโครกทำให้ปริมาณการใช้น้ำเพิ่มขึ้น ปัจจัยความหลากหลายทางวัฒนธรรม มาตรฐานของแต่ละประเทศ และปริมาณการใช้น้ำจริงเป็นปัจจัยให้ยังไม่สามารถระบุมาตรฐานได้ในที่นี้

ข้อแนะนำ

จัดตั้งคณะทำงานน้ำ สุขาภิบาล และสุขอนามัยขึ้นมากายในศูนย์ ขึ้นมาดูแลเรื่องดังกล่าว

ระบบสุขาภิบาล

การแก้ไขปัญหาสุขาภิบาลต้องเป็นไปตามบรรทัดฐานทางวัฒนธรรมและมาตรฐานด้านสุขอนามัย แม้จะมีข้อจำกัดทางโครงสร้างของศูนย์พักพิงชั่วคราว นอกจากนี้การให้ความคุ้มครองดูแล ด้วยการแบ่งสิ่งอำนวยความสะดวกชาย-หญิงตามสัดส่วนผู้อยู่อาศัยเป็นสิ่งที่ไม่ควรถูกมองข้ามไป ศูนย์พักพิงส่วนมากมักจะไม่ได้มีการออกแบบมาเพื่อเป็นที่อยู่อาศัย และบ่อยครั้งมักไม่มีระบบสุขาภิบาลที่เหมาะสมหรือถูกสุขลักษณะ การแก้ปัญหาด้วยการติดตั้งระบบที่ถูกสุขลักษณะนอกจากยากและมีราคาแพงแล้วยังต้องใช้ความชำนาญทางเทคนิคระดับสูง การสร้างห้องน้ำและพื้นที่ชะล้างภายนอกอาจเป็นอีกทางเลือกหนึ่งสำหรับผู้อยู่อาศัย ในกรณีเช่นนี้ควรคำนึงถึงการเข้าถึง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับเด็ก ผู้หญิงและบุคคลที่มีความต้องการพิเศษ

ระบบบำบัด น้ำเสีย

หากไม่สามารถเชื่อมระบบบำบัดน้ำเสียเข้ากับระบบของเขตหรือเมืองได้ ควรมีการสร้างถังบำบัดน้ำเสียที่อยู่ภายนอกศูนย์ในระยะที่ปลอดภัย ถังบำบัดน้ำเสียจำเป็นต้องมีการสูบบอกอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งควรประสานงานกับหน่วยงานสาธารณสุขเพื่อจัดการดำเนินการเนื่องจากผู้อยู่อาศัยมักไม่มีความรู้และความชำนาญทางด้านนี้

เอกสารเพื่อศึกษาเพิ่มเติม

NRC, 2008. The Camp Management Toolkit; Chapter 14: Water, Sanitation and Hygiene.
ที่: http://www.nrc.no/arch/_img/9293573.pdf

Oneresponse website:

<http://oneresponse.info/GlobalClusters/Pages/default.aspx>

บทที่ 14 การเข้าถึงระบบบริการสุขภาพ

สาระสำคัญ

- ▶ การพัฒนายุทธศาสตร์การบริการสุขภาพในภาวะฉุกเฉินควรเกิดขึ้นจากความร่วมมือระหว่าง กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และกระทรวงสาธารณสุข
- ▶ มาตรฐานการบริการสุขภาพควรจะอ้างอิงนโยบายและข้อแนะนำจากกระทรวงสาธารณสุข
- ▶ ประเด็นสุขภาพที่เกิดขึ้นในศูนย์พักพิงมีได้ตั้งแต่การป้องกันโรคระบาด สุขภาพจิตของผู้พักพิง ปัญหาสุขภาพทางเพศ และการเจริญพันธุ์ของวัยรุ่น (Adolescent Sexual and Reproductive Health)

14.1 การให้บริการทางด้านสุขภาพ

ยุทธศาสตร์ด้านสุขภาพ ในด้านสุขภาพ กิจกรรมหลักคือการร่างยุทธศาสตร์และแผนงานเพื่อการเข้าถึงระบบบริการสุขภาพ แผนงานนี้ควรมาจากการศึกษาปัญหาและปัจจัยเสี่ยงต่อสุขภาพ บริบทและทรัพยากรที่มี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อลดอัตราการตาย การป่วยและพิการ และฟื้นฟูระบบบริการด้านสาธารณสุขพื้นฐานให้ได้อย่างยั่งยืนและรวดเร็ว

1
บทนำ

2
ทั่วไป

3
หน้าที่

4
มีส่วนร่วม

5
ประสานงาน

6
จัดการข้อมูล

7
สิ่งแวดล้อม

8
จัดตั้งศูนย์

9
ปกป้องคุ้มครอง

10
อาหาร

11
สิ่งของเครื่องใช้

12
ที่อยู่อาศัย

13
กีฬา

14
สาธารณสุข

15
การศึกษา

16
ส่งเสริมอาชีพ

ยุทธศาสตร์ด้านสุขภาพ การให้บริการด้านสุขภาพขั้นพื้นฐานแก่กลุ่มผู้อยู่อาศัยในศูนย์พักพิงชั่วคราวไม่ควรส่งผลกระทบต่อระบบการบริการสุขภาพของชุมชนโดยรอบศูนย์ เมื่อจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นความต้องการเข้าถึงบริการสุขภาพก็มักเพิ่มขึ้นตามมา จึงควรการประสานงานและผลักดันให้เกิดการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง โดยอาจจะรวมถึงการจัดตั้งคลินิกชั่วคราวเพื่อสุขภาพและบริการหน่วยแพทย์เคลื่อนที่

ข้อแนะนำ

หมั่นติดตามแผนกลยุทธ์เพื่อการเข้าถึงบริการด้านสุขภาพ และแจ้งให้ผู้พักพิงในศูนย์พักพิงชั่วคราวทราบเมื่อมีการเปลี่ยนแปลง

มาตรฐานด้านสุขภาพ การตรวจสอบมาตรฐานบริการด้านสุขภาพเป็นหลักสำคัญของการดำเนินงาน โดยควรอ้างอิงมาตรฐานด้านสุขภาพแห่งชาติ หรือ ในกรณีที่ไม่สามารถใช้มาตรฐานจากกลุ่มประสานงานด้านสุขภาพสากล⁵ หรือ Sphere เป็นพื้นฐานได้

14.2 ปัญหาต่างๆ

ภัยคุกคามต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ

ความเสี่ยงในสภาพความเป็นอยู่ที่แออัด ผู้จัดการศูนย์ฯ ควรหาแนวทางป้องกันและลดปัจจัยเสี่ยงอันเนื่องมาจากสภาพความเป็นอยู่ที่แออัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรคติดต่อ ควรตรวจสอบว่าปริมาณน้ำใช้มีเพียงพอและชำระของเครื่องใช้ถูกสุขลักษณะ รวมถึงการส่งเสริมสุขนิสัยการป้องกันพาหะนำโรค และการจัดการสิ่งปฏิกูลอย่างปลอดภัย

มีการเตรียมการเครื่องมือและช่องทางสื่อสารระบบเตือนภัยล่วงหน้า ในกรณีที่เกิดโรคระบาด

วัคซีน หากจำเป็นควรจัดการฉีดวัคซีนโรคหัด โดยเฉพาะถ้าไม่มีการฉีดมาก่อนในเด็กอายุ 1 ถึง 15 ปี วัคซีนสำหรับโรคอื่น เช่น โรคไข้เหลือง (yellow fever) โรคเยื่อหุ้มสมองอักเสบ (meningitis) อาจจำเป็น ขึ้นอยู่กับว่าผู้พักพิงส่วนมากมีการฉีดวัคซีนมาก่อนหรือไม่

⁵ http://www.who.int/hac/global_health_cluster/guide/en/index.html

สุขอนามัยทางเพศและการเจริญพันธุ์

สุขอนามัยทางเพศและการเจริญพันธุ์ การจัดการปัญหาด้านสุขอนามัยทางเพศและการเจริญพันธุ์ของคนที่ย้ายในศูนย์พักพิงเป็นหลักสำคัญด้านมนุษยธรรมและสาธารณสุข โดยจำเป็นต้องมีการป้องกันการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ การทำแท้งที่ไม่ปลอดภัย ปัญหาการตายของแม่และเด็ก รวมถึงโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์

สุขอนามัยทางเพศและการเจริญพันธุ์ ปัญหาด้านสุขอนามัยทางเพศและการเจริญพันธุ์ (Sexual and reproductive health) มีแนวโน้มที่จะถูกมองข้ามในสภาวะฉุกเฉิน ผู้พักพิงควรได้เข้าถึงบริการด้านสุขอนามัยทางเพศและการเจริญพันธุ์ (การป้องกันโรคเอดส์ สุขภาพของมารดาและทารกแรกเกิด การป้องกันและรับมือปัญหาความรุนแรงทางเพศ) ตามที่ได้รับไว้ในบริการสุขภาพพื้นฐาน (Minimum Initial Services Packages-MISP) หรือนโยบายด้านสุขภาพแห่งชาติที่เทียบเท่า รวมถึงให้บริการวางแผนครอบครัว เพื่อป้องกันปัญหาการทำแท้งที่ไม่ปลอดภัยซึ่งเป็นสาเหตุหลักในการเสียชีวิตหรือพิการของผู้มีครรภ์ การคุมกำเนิดก็เป็นเรื่องสำคัญ และควรมีบริการที่เข้าถึงได้ง่ายโดยไม่คำนึงถึงสถานภาพการสมรส เช่น มีถุงยางอนามัยจัดวางไว้ในที่ที่เหมาะสม เช่น บริเวณพื้นที่ซักล้างหรือห้องน้ำ ในขณะเดียวกัน ผู้จัดการศูนย์มีหน้าที่ให้ส่งต่อข้อมูลเรื่องบริการการวางแผนครอบครัวทั้งในระยะสั้นและระยะยาว เพื่อป้องกันปัญหาการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์

การตั้งครรภ์ ในกลุ่มประชากรที่จำเป็นต้องอพยพโยกย้ายถิ่นที่อยู่อาศัย ประมาณร้อยละ 4 เป็นหญิงมีครรภ์ และร้อยละ 15 ของกลุ่มหญิงมีครรภ์นี้ มักเกิดอันตรายแทรกซ้อนระหว่างตั้งครรภ์ที่เป็นอันตรายถึงชีวิตและต้องการการพยาบาลครรภ์ฉุกเฉิน ผู้จัดการศูนย์มีหน้าที่ประสานงานกับหน่วยงานบริการสุขภาพของภาครัฐเพื่อให้หญิงที่มีครรภ์ได้เข้าถึงการให้คำแนะนำและความช่วยเหลือ และมีขั้นตอนการส่งต่อเพื่อการคลอดบุตรที่ปลอดภัยหรือจัดการปัญหาภาวะแทรกซ้อนระหว่างตั้งครรภ์

ความปลอดภัยของผู้หญิงและเด็กผู้หญิง ความต้องการด้านสุขอนามัยทางเพศและการเจริญพันธุ์ เช่น ผ้าอนามัย และสถานที่ชำระล้างร่างกายและเปลี่ยนเสื้อผ้าที่มิดชิด เป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมสภาพชีวิตที่มีศักดิ์ศรี สุขอนามัยการเจริญพันธุ์และความปลอดภัยของผู้หญิงและเด็กผู้หญิง อันจะเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยผลักดันให้พวกเขามีส่วนร่วมในชุมชนและกระบวนการพัฒนา

ความปลอดภัยของผู้หญิงและเด็กผู้หญิง ความต้องการด้านสุขอนามัยทางเพศและการเจริญพันธุ์ เช่น ผ้าอนามัย และสถานที่ชำระล้างร่างกายและเปลี่ยนเสื้อผ้าที่มิดชิด เป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมสภาพชีวิตที่มีศักดิ์ศรี สุขอนามัยการเจริญพันธุ์และความปลอดภัยของผู้หญิงและเด็กผู้หญิง อันจะเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยผลักดันให้พวกเขามีส่วนร่วมในชุมชนและกระบวนการพัฒนา

การควบคุมโรคติดต่อ

การควบคุมโรคติดต่อ

โรคติดต่อที่เกิดขึ้นในศูนย์พักพิงชั่วคราวมักจะเป็นโรคติดต่อที่มีแมลงหรือแมลงปรสิต (เห็บ เหา และอื่นๆ) เป็นพาหะ ผู้จัดการศูนย์ควรตื่นตัวต่อภัยคุกคามเหล่านี้ และดำเนินการป้องกันโดย

- ตรวจสอบว่ามีน้ำที่เพียงพอต่อการซักล้างทำความสะอาด รวมทั้งสำหรับสิ่งของเครื่องใช้ เสื้อผ้า ผ้าปูที่นอน
- ส่งเสริมสุขลักษณะนิสัยที่ดี และ
- ควบคุมแมลงที่เป็นพาหะนำโรค

บริการ

สาธารณสุข

ยังมีโรคติดต่ออื่นๆ อีกที่สามารถแพร่กระจายได้อย่างรวดเร็ว ดังนั้นจึงควรมีการประสานงานกับหน่วยงานสาธารณสุขของภาครัฐเพื่อให้ผู้พักพิงได้รับบริการวัคซีนตามนโยบายของรัฐ

สุขภาพจิตและการให้ความช่วยเหลือทางจิตใจ

สวัสดิภาพและความปลอดภัย

ความเป็นอยู่ที่ดีสามารถเกิดขึ้นได้ด้วยการมีหน่วยงานที่ให้ความปกป้องคุ้มครองและการเข้าถึงสวัสดิการขั้นพื้นฐานที่ตอบสนองความต้องการของผู้พักพิง

ผู้ช่วยทางจิต

ผู้พักพิงที่ป่วยด้วยอาการทางจิตควรได้รับการติดตามการรักษาพยาบาลอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการให้ความช่วยเหลือทางจิตเวชในรูปแบบอื่น เช่น การจัดอบรมและให้คำปรึกษาเชิงสร้างสรรค์ หรือการจัดอบรมและให้คำปรึกษาด้านวิชาชีพ ทั้งนี้ ผู้พักพิงทุกคนในศูนย์ควรได้รับความรู้ด้านสุขภาพจิตเพื่อหลีกเลี่ยงมิให้เกิดเหตุการณ์ที่เป็นการซ้ำเติมผู้ป่วย

ภาวะเสี่ยงต่ออาการทางจิต

ผู้จำต้องอพยพโยกย้ายถิ่นที่อยู่อาศัยหลายรายต้องทุกข์ทนกับสภาวะตึงเครียดในช่วงสถานการณ์วิกฤต และบางทีก็ต้องทนกับสภาพความเป็นอยู่ในศูนย์พักพิงที่ขัดสน ซึ่งล้วนแต่มีผลกับภาวะเสี่ยงต่ออาการทางจิตของผู้พักพิงซึ่งอาจจะกระทบกับทั้งครอบครัวหรือเป็นรายบุคคล ดังนั้น การสร้างสภาวะความเป็นปกติจึงเป็นเรื่องสำคัญที่พึงปฏิบัติ เพื่อให้ผู้ป่วยสามารถได้รับการสนับสนุนดูแลจากครอบครัวและสังคมโดยรวม

กิจกรรม

ควรมีการเยียวยาสุขภาพจิตใจเบื้องต้นเมื่อผู้พักพิงเดินทางถึงศูนย์พักพิงชั่วคราว ขั้นตอนต่อมา คือ ควรจัดให้ผู้พักพิงทุกคนได้เข้าร่วมการพบปะสังสรรค์ มีกิจกรรมนันทนาการ และกิจกรรมพัฒนาอาชีพ ควรจัดให้เด็ก ๆ ได้เล่นผ่อนคลายสนุกสนาน ซึ่งกิจกรรมต่างๆ เหล่านี้ควรพัฒนามาเป็นกิจกรรมที่ทำร่วมกันระหว่างศูนย์พักพิงและชุมชนข้างเคียง

กลุ่มสนับสนุนเยียวยา

ควรมีกิจกรรมสนับสนุนเยียวยาที่เป็นพื้นที่ให้คนที่มีความคล้ายคลึงกันมาแลกเปลี่ยนประสบการณ์และความรู้สึกและการให้คำปรึกษารายบุคคล หรือรายกลุ่ม ตลอดระยะเวลาดำเนินการของศูนย์พักพิง

การให้ความ สนับสนุนกลุ่ม ผู้ชาย

โดยส่วนมาก การให้ความช่วยเหลือมักจะมุ่งเป้าไปที่กลุ่มผู้หญิงและเด็ก แต่ความเครียดที่เกิดจากการสูญเสียคุณค่าความเป็นผู้นำครอบครัวของผู้ชายก็ไม่ควรถูกมองข้าม เพราะหากไม่ได้รับการแก้ไขอาจนำไปสู่ความรุนแรงในครอบครัว ผู้ชายมักอยากไม่ยอมรับว่าตนเองมีความอ่อนแอหรือมีปัญหาทางอารมณ์ ดังนั้น การให้ความสนับสนุนกลุ่มผู้ชายควรมีทั้งในรูปแบบการพูดคุยในกลุ่ม และกิจกรรมที่ผสมผสานระหว่างการส่งเสริมอาชีพและการให้คำปรึกษา

การให้ความ ช่วยเหลือใน ระยะยาว

ระยะเวลาที่ผู้อยู่อาศัยและครอบครัวต้องพักอยู่ในศูนย์พักพิงชั่วคราวมักมีผลกระทบต่อสภาวะทางจิตใจ ยกเว้นว่าผู้พักพิงได้รับความเป็นส่วนตัวและมีอิสระจริงๆ การอยู่ในศูนย์พักพิงเป็นเวลานานมักก่อให้เกิดความเครียด ซึ่งสามารถนำไปสู่โรคซึมเศร้า หรือปัญหาทางจิตอื่นๆ ได้ ความช่วยเหลือทางจิตสังคมมักจะมีไม่ทั่วถึง และผู้จัดการศูนย์ควรต้องเรียกร้องให้มีการให้บริการทางด้านนี้ ความช่วยเหลือด้านสภาวะทางจิตใจจำเป็นต่อศูนย์พักพิงทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ปัญหาอาจจะแตกต่างกันไปในศูนย์พักพิงแต่ละประเภท และจำเป็นต้องมีการรับมืออย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสม

ศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่

The Sphere Project, 2011. The Sphere Project: Humanitarian Charter and Minimum Standards in Disaster Response; Chapter 5: Minimum Standards in Health Services.

ที่: <http://www.sphereproject.org/>

NRC, 2008. The Camp Management Toolkit; Chapter 16: Health Care and Health Education.

ที่: http://www.nrc.no/arch/_img/9293577.pdf

IASC, Provisional version June 2009. Health Cluster: Global Health Cluster Guide.

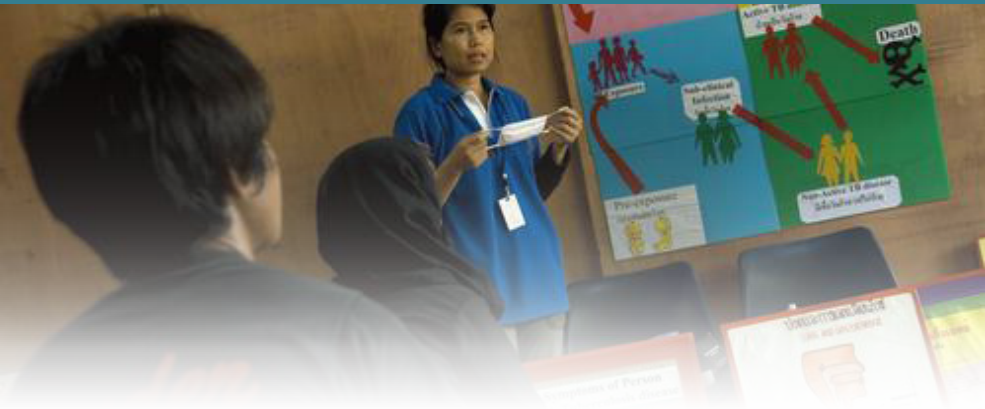
ที่: <http://www.crid.or.cr/digitalizacion/pdf/eng/doc17912/doc17912-a.pdf>

Inter-agency Working Group on Reproductive Health in Crises, 2010. Inter-agency Field Manual on Reproductive Health in Humanitarian Settings.

ที่: <http://www.iawg.net/IAFM 2010.pdf>

Oneresponse website:

<http://oneresponse.info/GlobalClusters/Pages/default.aspx>

สาระสำคัญ

- ▶ การศึกษาเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน และสามารถเป็นเครื่องมือการเผชิญหน้าเหตุการณ์วิกฤตได้ในภายภาคหน้า
- ▶ ควรหลีกเลี่ยงการใช้สถานศึกษาเพื่อเป็นศูนย์พักพิงชั่วคราว ในกรณีที่มีความจำเป็นสูง ควรจะมีมาตรการบรรเทาผลกระทบที่จะตามมา

การดำรงไว้ซึ่งสิทธิทางการศึกษา

การเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพของผู้ที่จำต้องอพยพโยกย้ายถิ่นที่อยู่อาศัยเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานและเป็นมาตรการการคุ้มครองสิทธิที่สำคัญ ผู้จัดการศูนย์ ควรประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐที่ดูแลด้านการศึกษา และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สิทธิทางการศึกษาแก่ผู้พักพิงและชุมชนรอบศูนย์พักพิง หากมีการใช้โรงเรียนหรือสถานศึกษาเป็นศูนย์พักพิงชั่วคราว ควรวางมาตรการบรรเทาผลกระทบที่ตามมา จากการขาดความต่อเนื่องของระบบการเรียนรู้นี้ในทั้งระยะสั้นและระยะยาว

จากประสบการณ์

ในประเทศฟิลิปปินส์ การใช้โรงเรียนเป็นศูนย์พักพิงชั่วคราว นำไปสู่การโต้แย้งเปรียบเทียบความสำคัญระหว่างสิทธิในการอยู่อาศัยกับสิทธิในการศึกษา

1
หน้า

2
ทั่วไป

3
หน้าที่

4
มีส่วนร่วม

5
ประสานงาน

6
จัดการข้อมูล

7
สิ่งแวดล้อม

8
จัดตั้งศูนย์

9
ปกป้องคุ้มครอง

10
อาสาร

11
สิ่งของเครื่องใช้

12
ที่อยู่อาศัย

13
เงิน

14
สาธารณสุข

15
การศึกษา

16
ส่งเสริมอาชีพ

15.1 การใช้สถานศึกษาเป็นศูนย์พักพิงชั่วคราว

อาคารเรียน

โดยหลักการแล้ว ไม่ควรนำอาคารเรียนมาเป็นศูนย์พักพิง ทั้งนี้ และในการสำรวจสถานที่ควรให้สถานศึกษาเป็นทางเลือกสุดท้าย ในกรณีที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ผู้จัดการศูนย์ ควรประสานงานกับหน่วยงานด้านการศึกษาท้องถิ่นเพื่อลดผลกระทบจากการใช้พื้นที่โรงเรียนหรือสถานศึกษาเป็นศูนย์พักพิง โดยปฏิบัติตามยุทธศาสตร์ ดังต่อไปนี้

- หลีกเลี่ยงการใช้อาคารเป็นสถานศึกษาและที่อยู่อาศัยไปพร้อมๆ กัน หากใช้พื้นที่สถานศึกษาจัดตั้งเป็นศูนย์พักพิงชั่วคราว ควรเร่งหาสถานที่อื่นเพื่อใช้เป็นโรงเรียน หรือปรับขยายภาคเวลาการศึกษา และไม่ควรทำให้ต้องลดเวลาเรียนหรือยกเลิกการเรียนการสอน
- หากจำเป็นต้องใช้สถานศึกษาเป็นทั้งอาคารเรียนและศูนย์พักพิงชั่วคราว ควรแบ่งแยกพื้นที่สำหรับการเรียนการสอนและพื้นที่ศูนย์พักพิงให้ชัดเจน รวมทั้งแบ่งแยกพื้นที่ห้องน้ำและที่ซักรีด
- การใช้อาคารเป็นสถานศึกษาและศูนย์พักพิงในเวลาเดียวกันอาจมีความเสี่ยงด้านความปลอดภัยต่อเด็กและเยาวชนจึงควรมีมาตรการจัดการความเสี่ยงนี้ เช่น ตัดโอกาสไม่ให้คนที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่โรงเรียนติดต่อกับเด็กได้
- ไม่ควรมีการบังคับผลักดันไล่ผู้พักพิงให้ออกจากพื้นที่⁶
- ดูแลรักษาทรัพย์สินของสถานศึกษาไม่ให้เกิดความเสียหายระหว่างการใช้พื้นที่เป็นศูนย์พักพิงชั่วคราว ควรย้ายห้องสมุด เอกสาร อุปกรณ์ห้องทดลอง โต๊ะและเก้าอี้ไปเก็บในที่ที่เหมาะสมเพื่อป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น

▶▶ อ่านข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับการปิดศูนย์พักพิงชั่วคราวได้ในบทที่ 17

จากประสบการณ์

ในประเทศศรีลังกา กลุ่มผู้พักพิงในโรงเรียนนำโต๊ะเรียนมาเป็นเชื้อเพลิง อุปกรณ์การเรียนถูกทำลาย และใช้เวลานานหลายปีกว่าจะได้อุปกรณ์การเรียนชุดใหม่มาทดแทน ส่งผลเสียระยะยาวต่อการเรียนการสอน

⁶ 'การไล่ที่' หน้า 102

หลีกเลี่ยง ความขัดแย้ง กับชุมชน

การใช้สถานศึกษาเป็นศูนย์พักพิงอาจสร้างความขัดแย้งและความไม่พอใจให้แก่ชุมชนข้างเคียงได้ เพื่อมิให้เกิดปัญหาดังกล่าว ควรปฏิบัติตามวิธีการดังต่อไปนี้

- หากมีการใช้อาคารสถานศึกษาเป็นศูนย์พักพิงชั่วคราว ควรรับรองว่าจะจัดหาพื้นที่อื่นเพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอน และรับรองว่าอาคารสถานศึกษาหลังการปิดศูนย์พักพิงชั่วคราวจะมีสภาพคงเดิม หากเป็นไปได้ ควรหาโอกาสปรับปรุงสภาพอาคารและพื้นที่รอบตัวอาคาร เช่น รักษาความสะอาด ปรับปรุงโครงสร้างอาคาร และปรับปรุงสนามเด็กเล่น
- หาแนวทางชดเชยให้กับชุมชนที่อนุญาตให้ใช้สถานศึกษาเป็นศูนย์พักพิงชั่วคราว เพื่อลดความรู้สึกด้านลบและความขัดแย้ง
- กำหนดเวลาการส่งคืนพื้นที่สถานศึกษา นับตั้งแต่เริ่มดำเนินการศูนย์พักพิง และพยายามทำให้ได้ตามที่กำหนด
- หากเป็นไปได้ หน่วยงานด้านการศึกษ ควรเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการพื้นที่สถานศึกษาที่ใช้เป็นศูนย์พักพิง โดยประสานงานกับผู้จัดการศูนย์ เพื่อจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้พักพิงซึ่งเป็นประโยชน์ต่อสภาพจิตใจของชุมชนรอบศูนย์พักพิงและกลุ่มผู้อยู่อาศัย

จากประสบการณ์

กลุ่มเด็กและเยาวชนของโรงเรียนซึ่งใช้เป็นที่ศูนย์พักพิงทำหน้าที่เป็นอาสาสมัครด้านวัฒนธรรมและนันทนาการ โดยร่วมจัดกิจกรรมกับกลุ่มผู้พักพิงและเป็นส่วนหนึ่งของการฟื้นฟูเยียวยา

15.2 หลักปฏิบัติในการให้การศึกษา

การให้การศึกษา ในสถานการณณ์ฉุกเฉิน การให้การศึกษาอย่างต่อเนื่องเป็นสิ่งสำคัญ เพราะเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานที่มีบทบาทสำคัญในการให้ความคุ้มครองต่อสภาพร่างกายและสภาพจิตใจ การให้ที่พักพิงในสถานศึกษาจะต้องไม่ใช่อุปสรรคต่อการให้การศึกษาในชุมชนที่รับรองผู้พักพิง โดยหลักการแล้ว การให้การศึกษาต่อกลุ่มผู้พักพิงและกลุ่มนักเรียนในชุมชนควรกระทำโดยโรงเรียนอื่นในพื้นที่ หากไม่สามารถดำเนินการเช่นนั้นได้ ก็ควรจัดตั้งพื้นที่การเรียนรู้และหาแนวทางแก้ไขปัญหาในระยะยาว นอกจากแนวทางการรับมือที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว ผู้จัดการศูนย์ยังควรประสานงานกับหน่วยงานด้านการศึกษาท้องถิ่นในประเด็นต่างๆ ดังนี้

ข้อสังเกตทั่วไปเกี่ยวกับการศึกษา

การศึกษา ประเด็นหลักในการพิจารณา

ประเมินการ

- มีการสำรวจจำนวนเด็กและเยาวชนที่ไม่ได้เรียนหนังสือทั้งในชุมชนรอบศูนย์และกลุ่มผู้พักพิง โดยอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องจากทั้งสองฝ่าย ข้อมูลที่รวบรวมได้ควรแยกออกโดยแบ่งเพศ และ อายุ
- วิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการให้การศึกษา เช่น เด็กและเยาวชนในศูนย์พักพิงสามารถจะไปเรียนที่โรงเรียนในท้องถิ่นได้หรือไม่ จำเป็นหรือไม่ที่จะต้องจัดตั้งพื้นที่การเรียนรู้ภายในหรือใกล้ศูนย์พักพิง เด็กและเยาวชนจากชุมชนรอบศูนย์จะเข้ามาเรียนที่ศูนย์การเรียนรู้ชั่วคราวหรือไม่

การมีส่วนร่วมของชุมชน

- กลุ่มผู้พักพิงและชุมชนรอบศูนย์ควรมีส่วนในการรวบรวมสถิติจำนวนเด็กที่ไม่ได้เรียนหนังสือ และร่วมหาพื้นที่สำหรับใช้จัดการเรียนการสอน
- วิเคราะห์การพัฒนาองค์ความรู้และการเรียนรู้ของชุมชนรอบศูนย์ที่มีอยู่เดิม แล้วพิจารณาว่าจะสามารถร่วมเสริมสิ่งเหล่านี้ได้อย่างไร
- พิจารณาถึงทรัพยากรที่จะช่วยในการเรียนการสอนในชุมชน เช่น ครู นักสังคมสงเคราะห์ หรือบุคคลที่ทรงคุณวุฒิ แล้วพิจารณาว่าจะให้บุคคลกลุ่มนี้เข้ามามีส่วนร่วมช่วยในกิจกรรมการเรียนรู้และสนับสนุนการสำหรับเด็กและเยาวชนได้อย่างไร

สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้

- ในกรณีที่ผู้พักพิงสามารถเข้าเรียนได้ที่สถานศึกษาในท้องถิ่น ควรตรวจสอบว่ามีเอกสารที่จำเป็นครบ (เอกสารแสดงตน แบบรายงานผลจากสถานศึกษา) ถนนหนทางปลอดภัย และใช้สัญจรได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งควรคำนึงถึงกลุ่มเสี่ยง เช่น เด็กผู้หญิงและคนพิการ รวมทั้งไม่ควรปล่อยให้ค่าเล่าเรียนเป็นอุปสรรคต่อการเข้าศึกษา
- ในกรณีที่มีการจัดตั้งพื้นที่การเรียนรู้ชั่วคราว ควรเลือกสถานที่ที่ปลอดภัย มีอุปกรณ์เครื่องใช้ที่ถูกละเลยและมีน้ำสะอาดในปริมาณที่เพียงพอต่อการรักษาสุขอนามัยพร้อมกันนี้ ควรพิจารณาถึงการให้บริการด้านอื่นๆ เช่น สุขอนามัยในโรงเรียน และบริการอาหารกลางวัน
- สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ปลอดภัยสามารถตอบสนองความต้องการทางด้านกายและจิตใจได้ ควรมีการอบรมครูหรือผู้สอนให้มีทักษะในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และช่วยเสริมสร้างกิจวัตรประจำวัน

ต่อหน้าถัดไป

การศึกษา ประเด็นหลักในการพิจารณา

การเรียนรู้และการสอน	<ul style="list-style-type: none"> • การศึกษายังเป็นโอกาสเรียนรู้เรื่องความปลอดภัยและการเอาตัวรอดจากสถานการณ์ต่างๆ เช่น หลีกเลี่ยงของมีคม หรือการปฏิบัติตัวตามป้ายเตือนภัยอันตรายต่างๆ • ในกรณีที่มีการจัดตั้งพื้นที่การเรียนรู้ชั่วคราว ควรเลือกใช้ภาษา หลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนที่เป็นที่คุ้นเคยของผู้พักพิง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงระยะเริ่มต้น • ประสานงานกับสถานศึกษาในท้องถิ่นเพื่อจัดหลักสูตรเร่งรัด หรือจัดชั้นเรียนชดเชย
ครูหรือผู้สอน	<ul style="list-style-type: none"> • พยายามหาครูผู้มีประสบการณ์ในกลุ่มผู้พักพิง หรืออาจให้ผู้ใหญ่ที่มีความรับผิดชอบและเป็นที่เคารพในกลุ่มผู้พักพิงมาสอน และร่วมพัฒนาจรรยาบรรณในการสอน (Code of Conduct) ด้วยกัน • ครูผู้สอนควรได้รับความช่วยเหลือทางจิตสังคม เช่น ให้พื้นที่และเวลาแก่กลุ่มครูผู้สอนเพื่อพบปะพูดคุยและช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน • เงินชดเชยที่ให้กับครูผู้สอนในศูนย์การเรียนรู้ชั่วคราวของคุณย์พักพิงต้องมีอัตราเทียบเท่ากับในท้องถิ่น
นโยบายด้านการศึกษาและประสานงาน	<ul style="list-style-type: none"> • ในกรณีที่เป็น ควรมีการประสานงานกับหน่วยงานด้านการศึกษาส่วนท้องถิ่น เพื่อย้ายโอนนักเรียนจากศูนย์การเรียนรู้ชั่วคราวไปยังสถานศึกษาในท้องถิ่น ซึ่งนโยบายควรมีความยืดหยุ่นในการสนับสนุนด้านการศึกษา • ประสานกับหน่วยงานด้านการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนได้รับประกาศนียบัตรรับรอง หลังเรียนจบในระหว่างที่อยู่ในศูนย์พักพิง

ต่อจากหน้าที่แล้ว

ศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่

UNESCO, 2006. Guidebook for Planning Education in Emergencies and Reconstruction; Chapter 10: Learning Spaces and School Facilities.
ที่: www.ineesite.org/toolkit/docs/Chapter10.pdf

Women's Refugee Commission, 2006. Right to Education During Displacement: A resource for organisations working with refugees and internally displaced persons.
ที่: www.ineesite.org/toolkit/docs/right_to_ed.pdf

UNHCR, 2007. Safe Schools and Learning Environment, How to Prevent and Respond to Violence in Refugee Schools, A Guide.

NRC, 2008. The Camp Management Toolkit; Chapter 17 : Education.
ที่: http://www.nrc.no/arch/_img/9293579.pdf

UNICEF, 2009. A Practical Guide for Developing Child Friendly Space.

INEE, 2010. INEE Minimum Standards for Education: Preparedness, Response, Recovery.
ที่: http://www.unicef.org/eapro/Minimum_Standards_English_2010.pdf

Oneresponse website: <http://oneresponse.info/GlobalClusters/Pages/default.aspx>

สาระสำคัญ

- ▶ การจัดฝึกและส่งเสริมอาชีพมีความสำคัญเป็นพิเศษสำหรับผู้พักพิงที่ต้องอาศัยอยู่ในศูนย์เป็นเวลายาว
- ▶ ในการวางแผนโครงการ ควรคำนึงถึง สถานที่ เพศและความรู้พื้นฐานของผู้ที่สนใจ ผนวกกับบริบทและสาเหตุของการโยกย้ายที่อยู่อาศัย
- ▶ สร้างความเข้าใจถึงแนวคิด และความสำคัญของการส่งเสริมอาชีพ

16.1

หลักพิจารณาทั่วไปในการส่งเสริมอาชีพ

การส่งเสริมอาชีพ

การส่งเสริมอาชีพในศูนย์พักพิงชั่วคราวสามารถนำจะสำคัญเป็นพิเศษสำหรับผู้พักพิงที่ต้องอาศัยอยู่ในศูนย์เป็นเวลายาวนาน เมื่อสถานการณ์เริ่มคลี่คลาย ตัวลง ความช่วยเหลือจากภายนอกก็จะลดลงตามไป ทำให้ต้องมีการหาแนวทางให้ผู้พักพิงสามารถพึ่งพาตนเองได้มากขึ้น โครงการส่งเสริมอาชีพที่จะสำเร็จได้ต้องมีการวางแผนและปูพื้นก่อนที่ความช่วยเหลือจากภายนอกจะหมดไป

ข้อคว พิจารณา

ปัจจัยสำคัญต่อการพิจารณาโครงการส่งเสริมอาชีพของผู้พักพิง มีดังนี้

- ที่ตั้งของศูนย์พักพิงชั่วคราว – ที่ตั้งของศูนย์พักพิงมีผลโดยตรงกับการเลือกแนวทางการส่งเสริมอาชีพ การที่ศูนย์พักพิงตั้งอยู่ในตัวเมืองหรืออยู่แถบชานเมืองมีผลทำให้แนวทางต่างกันออกไปจากศูนย์พักพิงที่ตั้งอยู่ในชนบท

1
บทนำ

2
ทั่วไป

3
หน้าที่

4
มีส่วนร่วม

5
ประสานงาน

6
จัดการข้อมูล

7
สิ่งแวดล้อม

8
จัดตั้งศูนย์

9
ปกป้องคุ้มครอง

10
อาหาร

11
สิ่งของเครื่องใช้

12
ที่อยู่อาศัย

13
น้ำ

14
สาธารณสุข

15
การศึกษา

16
ส่งเสริมอาชีพ

**ข้อคว
พิจารณา**

- การกลับสู่สภาวะก่อนการโยกย้าย - ตามปกติแล้ว ผู้พักพิงมักอยากกลับไปดำเนินชีวิตเหมือนเดิม พื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนในเขตเมืองหรือเขตชานเมืองมีอิทธิพลสำคัญต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจของผู้พักพิง ดังนั้น การเลือกการฝึกอบรมอาชีพที่เหมาะสมกับบริบทอาจเป็นแนวทางการพัฒนาวิชาชีพและการแก้ปัญหาอย่างยั่งยืน

ข้อแนะนำ

การส่งเสริมอาชีพมีปัจจัยภายนอกที่หลากหลาย ซึ่งบางอย่างอาจไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้

- ศูนย์พักพิงชั่วคราวในเขตชานเมืองมักตั้งอยู่ใกล้กับถิ่นที่อยู่อาศัยของผู้พักพิง ในกรณีนี้ ครอบครัวผู้ประสบภัยที่พักพิงในศูนย์ยังสามารถใช้ที่ดินทำกิน มีอุปกรณ์เพื่อทำมาหาเลี้ยงชีพ และมีตลาดเพื่อค้าขาย (เฉพาะในกรณีที่ไม่มีปัญหาด้านความปลอดภัย) ทำให้ผู้พักพิงสามารถดำเนินชีวิตได้ตามปกติ
- การศึกษา - การเพิ่มระดับความรู้ของผู้พักพิงอาจเป็นการเปิดโอกาสทางเลือกทางเศรษฐกิจขึ้น ดังนั้นการจัดฝึกอบรมความรู้วิชาชีพจึงมีความสำคัญต่อกิจกรรมส่งเสริมการสร้างอาชีพ
- เพศ - บทบาทของผู้หญิงมักเปลี่ยนไประหว่างการใช้ชีวิตในศูนย์พักพิง ผู้หญิงมักมีบทบาทหน้าที่มากขึ้นในการอยู่รอดของครอบครัว และด้วยความมุ่งมั่นที่จะผดุงครอบครัวให้คงอยู่ด้วยกัน ผู้หญิงจึงมักมีความคิดสร้างสรรค์ในการหาช่องทางการเลี้ยงชีพมากกว่าผู้ชาย
- การจัดฝึกอบรมทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมอาชีพหรือเพิ่มช่องทางการเพิ่มรายได้ที่มุ่งเป้าไปที่ผู้หญิงจึงมักประสบผลสำเร็จ และไม่เพียงแต่เป็นการเพิ่มรายได้ให้กลุ่มผู้พักพิง แต่ยังสามารถส่งผลให้บทบาทหน้าที่ของผู้หญิงเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น อย่างไรก็ตาม ควรพิจารณาด้วยว่าวิธีการดังกล่าวไม่ได้เป็นการลดบทบาทความสำคัญของกลุ่มผู้ชาย และควรมีการวิเคราะห์บทบาทความสัมพันธ์ของผู้หญิงและชายเพื่อให้แน่ใจได้ว่าการเสริมสร้างอำนาจและบทบาทของผู้หญิง (Empowerment of women) ไม่ได้ทำให้ระดับความรุนแรงในครอบครัวหรือความรุนแรงบนฐานเพศสภาวะเพิ่มขึ้น

16.2 แนวทางการส่งเสริมอาชีพ

วัตถุประสงค์ โครงการส่งเสริมอาชีพควรมีวัตถุประสงค์และขั้นตอนการดำเนินงานที่ชัดเจน
และขั้นตอนการ ความสำเร็จของโครงการส่งเสริมอาชีพขึ้นอยู่กับความวางแผนทางที่ชัดเจน การ
ดำเนินโครงการ วิเคราะห์จัดสรรทรัพยากรที่เหมาะสมและความเข้าใจในศักยภาพของผู้ฝึกหัด

รูปแบบการส่งเสริมอาชีพแก่ผู้ฝึกหัด

ประเภท	วัตถุประสงค์	ข้อกำหนด	ข้อแนะนำ
ความมั่นคงทางอาหารการกิน หรือ การพึ่งพาตนเอง	<ul style="list-style-type: none"> ลดปัญหาของผู้ฝึกหัดในการจัดหาอาหาร 	<ul style="list-style-type: none"> ต้องมีทักษะพื้นฐานทางการเกษตร 	<ul style="list-style-type: none"> เหมาะสำหรับศูนย์ฝึกหัดในพื้นที่เพื่อการเพาะปลูก เหมาะสำหรับคนในกลุ่มเสี่ยงที่ไม่มีศักยภาพในการออกไปหางานข้างนอก
การฝึกวิชาชีพ	<ul style="list-style-type: none"> ส่งเสริมอาชีพใหม่ที่ยั่งยืน 	<ul style="list-style-type: none"> แรงจูงใจ ความตื่นตัว 	<ul style="list-style-type: none"> เน้นการตอบโต้ความต้องการแรงงานในตลาดแรงงานท้องถิ่น
การสร้างรายได้	<ul style="list-style-type: none"> เริ่มดำเนิน หรือขยายกิจการห้างร้านที่ให้ผลกำไร เพื่อหารายได้เข้าครอบครัว 	<ul style="list-style-type: none"> ความรู้เฉพาะด้าน ความรู้เรื่องการตลาด ความรู้บัญชีขั้นพื้นฐาน มีความเป็นนักลงทุน 	<ul style="list-style-type: none"> เหมาะสำหรับศูนย์ฝึกหัดที่อยู่ในเขตชุมชนเมืองหรือชานเมือง เหมาะสำหรับบุคคลที่มีความรู้และทักษะ ไม่เหมาะสำหรับบุคคลในกลุ่มเสี่ยง
การหางาน การสร้างงาน	<ul style="list-style-type: none"> จัดหางาน 	<ul style="list-style-type: none"> ความรู้เฉพาะด้าน แรงจูงใจ 	<ul style="list-style-type: none"> เหมาะสำหรับศูนย์ฝึกหัดที่อยู่ในเขตชุมชนเมืองหรือชานเมือง เหมาะสำหรับบุคคลที่มีความรู้และทักษะ อาจมุ่งไปที่กลุ่มคนอายุน้อย ไม่เหมาะสำหรับบุคคลในกลุ่มเสี่ยง

โครงการส่งเสริมอาชีพร่วม ศูนย์ฝึกหัดควรมักตั้งอยู่ในพื้นที่ที่ค่อนข้างจะยากจน และมีชุมชนข้างเคียงที่ที่ต้องการโอกาสความเจริญทางเศรษฐกิจ โครงการส่งเสริมอาชีพร่วมซึ่งเป็นโครงการที่มุ่งช่วยเหลือสมาชิกในชุมชนและกลุ่มผู้ฝึกหัด สามารถช่วยสร้างความสมดุลและลดความตึงเครียดในพื้นที่

เอกสารเพื่อศึกษาเพิ่มเติม

NRC, 2008. The Camp Management Toolkit; Chapter 18: Livelihoods.
ที่: http://www.nrc.no/arch/_img/9293581.pdf

บทที่ 17 การปิดศูนย์พักพิงชั่วคราว

สาระสำคัญ

- ▶ การหาทางออกที่ยั่งยืนเพื่อผู้พักพิงควรเริ่มต้นขึ้นตั้งแต่มีการจัดตั้งศูนย์พักพิงชั่วคราวจนถึงการปิดศูนย์พักพิง
- ▶ วิธีการแก้ปัญหาที่ยั่งยืนของการอพยพโยกย้ายที่อยู่อาศัยหลังจากปิดศูนย์พักพิงชั่วคราว มีอยู่ 3 แบบ โดยรวม จำหน่ายค่าเช่าเพื่อช่วยเหลือการกลับสู่ถิ่นที่อยู่อาศัย จัดให้มีการย้ายไปตั้งถิ่นฐานในที่ใหม่ และจัดให้เข้าร่วมโครงการเคหะชุมชนอย่างเช่น บ้านมั่นคง หรือบ้านเอื้ออาทร
- ▶ การขับไล่ผู้พักพิงให้ออกจากศูนย์อาจทำได้ตามกฎหมาย แต่จะต้องไม่เป็นการทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของผู้พักพิงแย่ลง

การวางแผน ปิดศูนย์พักพิง

การปิดศูนย์พักพิงชั่วคราวควรเป็นประเด็นที่ต้องพิจารณาอย่างถี่ถ้วน ตั้งแต่เริ่มจัดตั้งศูนย์และตลอดระยะเวลาการใช้งาน⁷ รูปแบบการปิดศูนย์มีผลกระทบอย่างมากต่ออนาคตของผู้พักพิง ในบางกรณี การปิดศูนย์พักพิงชั่วคราวอาจมีผลมาจากสถานการณ์ที่คลี่คลายลง ส่งผลให้ผู้พักพิงสามารถเดินทางกลับบ้านของตนเพื่อรับความช่วยเหลือจากภาครัฐในการฟื้นฟูเยียวยา ในสถานการณ์อื่นๆ การปิดศูนย์พักพิงชั่วคราวอาจมีผลมาจากการไล่ที่ หรือมีการ รับผิดชอบผู้พักพิงเข้าเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนข้างเคียง

- ▶▶ ศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์พักพิงชั่วคราว ในบทที่ 8

⁷ 'การจัดตั้งศูนย์พักพิงชั่วคราว' หน้า 45

- 1 บทนำ
- 2 ทั่วไป
- 3 บทที่
- 4 มีส่วนร่วม
- 5 ประสานงาน
- 6 จัดการข้อมูล
- 7 สิ่งแวดล้อม
- 8 จัดตั้งศูนย์
- 9 บทป้องกันคนจร
- 10 อาหาร
- 11 สิ่งของเครื่องใช้
- 12 ที่อยู่อาศัย
- 13 ที่
- 14 สาธารณสุข
- 15 การศึกษา
- 16 ส่วนเสริมอาชีพ

การประสาน ฝ่ายประสานงานกลางและผู้จัดการศูนย์มีหน้าที่ในการรับรองว่าผู้พักพิงได้รับ
งานเพื่อปิดศูนย์ การคุ้มครองสิทธิ เมื่อศูนย์พักพิงปิดตัวลง ยังมีหน้าที่ประสานงานอย่างใกล้ชิด
พักพิงชั่วคราว กับหน่วยงานภาครัฐ ภาคประชาชน และภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ข้อมูล
ข่าวสารเกี่ยวกับการปิดศูนย์เป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งศูนย์
พักพิงที่เข้าอาคารสำคัญชุมชนข้างเคียง (เช่น โรงเรียน และโรงพยาบาล)

คณะกรรมการ การตั้งคณะกรรมการประสานงานเพื่อปิดศูนย์พักพิงชั่วคราวควรประกอบไป
ประสานงาน ด้วย หน่วยงานภาครัฐ ฝ่ายประสานงานกลาง ผู้จัดการศูนย์ ผู้ให้ความช่วย
ปิดศูนย์พักพิง เหลือภายในศูนย์ ตัวแทนจากชุมชนข้างเคียง ตัวแทนอาสาสมัคร และผู้พักพิง
ในศูนย์ คณะกรรมการประสานงานฯมีหน้าที่ตรวจสอบว่าการส่งผ่านถ่ายทอด
ข้อมูลจากทั้งสองทาง (ข้อมูลที่เข้ามาในศูนย์และข้อมูลที่ออกจากทางศูนย์)
เป็นไปอย่างสอดคล้อง คณะกรรมการประสานงานฯควรตรวจสอบการประสาน
งานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การปิดศูนย์พักพิงชั่วคราวดำเนินไป
อย่างราบรื่น

17.1 การไล่ที่

สาเหตุของ ศูนย์พักพิงชั่วคราวอาจต้องปิดตัวลงและผู้พักพิงถูกขับไล่ออกจากศูนย์ด้วย
การไล่ที่ สาเหตุต่างๆ รวมถึง

- สถานที่ตั้งของศูนย์ไม่เหมาะสม (เช่น มีการปนเปื้อนของสารพิษ)
- ความเสี่ยงต่อความปลอดภัย (เช่น ศูนย์พักพิงอยู่ในจุดเสี่ยงต่อความรุนแรง)
- สภาพของตัวอาคารที่ไม่ปลอดภัย (เช่น โครงสร้างอาคารไม่มั่นคงแข็งแรง)
- การไม่ได้รับการยอมรับจากหน่วยงานในท้องถิ่น (เช่น ศูนย์พักพิงนอกระบบ)
- การคืนพื้นที่ใช้สอยของอาคาร (เช่น โรงเรียน หรือสถานีตำรวจ) ส่งผลให้มีการผลักดันผู้พักพิงออกจากศูนย์

ทางออก แม้รัฐจะมีสิทธิที่จะสั่งปิดศูนย์พักพิงชั่วคราว แต่ต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดที่ว่า
ที่พอเพียง สถานภาพของผู้พักพิงต้องไม่แย่งลง สภาพชีวิตความเป็นอยู่ของผู้พักพิงหลัง
จากปิดศูนย์พักพิงต้องเทียบเท่าหรือสูงกว่ามาตรฐานที่จัดไว้ในศูนย์ที่ปิดลง ผู้
จัดการศูนย์และฝ่ายประสานงานกลาง
ควรกำกับดูแลการปิดอย่างใกล้ชิดเพื่อ
ให้มั่นใจว่าข้อกำหนดพื้นฐานดังกล่าว
ได้รับการปฏิบัติตาม ทั้งนี้ ผู้จัดการศูนย์
ควรให้การสนับสนุนและความช่วยเหลือ
เฉพาะด้านแก่หน่วยงานที่รับผิดชอบการ
ดำเนินการปิดศูนย์พักพิงชั่วคราว

ข้อแนะนำ

การขับไล่และการปิดศูนย์พักพิง
สามารถปฏิบัติได้โดยไม่ขัดต่อ
กฎหมาย แต่ผู้พักพิงต้องได้รับความ
เคารพในสิทธิขั้นพื้นฐาน

การมีส่วนร่วม ของผู้อยู่อาศัย

เหนือสิ่งอื่นใด ผู้อยู่อาศัยในศูนย์พักพิงชั่วคราวควรต้องได้รับแจ้งให้ทราบถึงสถานการณ์และการตัดสินใจที่จะคืนพื้นที่ศูนย์พักพิงอย่างต่อเนื่อง และไม่ควรถูกรื้อถอนสิทธิที่จะมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในขั้นตอนการดำเนินการ การถูกขับไล่ให้ออกจากพื้นที่โดยไม่เต็มใจ ผนวกกับความหวาดกลัวจะ “ถูกทิ้งให้อยู่บนถนน” มักก่อให้เกิดแรงต้าน ทำให้การผ่อนผันต่อรองเป็นไปได้ยาก

ข้อแนะนำ

เมื่อมีการดำเนินการขับไล่ออกจากพื้นที่โดยไม่เต็มใจ ควรทำข้อตกลงด้านการให้ความช่วยเหลือกลุ่มผู้จำเป็นต้องอพยพโยกย้ายที่ผู้อยู่อาศัย ร่วมกับกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

มาตรฐานขั้นต่ำ ในการปิดศูนย์

การเรียกร้องสิทธิในนามของผู้พักพิง การให้ข้อมูล และการรับประกันสิทธิของผู้พักพิง รวมถึงการปลุกจิตสำนึกของทั้งฝ่ายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้พักพิง เป็นแนวทางที่มีส่วนช่วยสร้างมาตรฐานเบื้องต้นในการปิดศูนย์พักพิงชั่วคราว

17.2 การมุ่งสู่แนวทางการแก้ปัญหาที่ยั่งยืน

การมุ่งสู่แนว ทางการแก้ ปัญหาที่ยั่งยืน

การกำหนดแนวทางแก้ปัญหาที่ยั่งยืนเป็นกระบวนการที่ต้องการความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความร่วมมือจากผู้พักพิง แนวทางการแก้ปัญหาที่ยั่งยืนเพื่อผู้จำเป็นต้องอพยพโยกย้ายที่ผู้อยู่อาศัยทุกคน มีอยู่สามหลักใหญ่ที่สามารถปรับใช้ได้กับการโยกย้ายที่ผู้อยู่อาศัยทุกรูปแบบ ดังต่อไปนี้ การกลับคืนสู่ถิ่นฐาน การตั้งถิ่นฐานในที่ใหม่ หรือการผนวกเข้าเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่น ในระหว่างขั้นตอนของการหาแนวทางแก้ปัญหาที่ยั่งยืน สถานภาพและการใช้งานของตัวอาคารที่เป็นศูนย์พักพิงอาจจะต้องยุติลง เมื่อสถานภาพการเป็นศูนย์พักพิงสิ้นสุดลง ทั้งสามสถานการณ์ดังกล่าวถึงต่อไปนี้มักเกิด 1) ผู้พักพิงย้ายออกจากศูนย์พักพิง 2) ผู้พักพิงยังคงอยู่ในพื้นที่ในศูนย์พักพิงต่อ หรือ 3) การใช้พื้นที่ในศูนย์พักพิงไม่ชัดเจน ทั้งสามสถานการณ์ดังกล่าวมาอาจส่งผลกระทบต่อผู้ที่เคยพักพิงในศูนย์ ต่างกันออกไปดังต่อไปนี้

การย้ายออกจากศูนย์พักพิง

การย้ายออก จากศูนย์พักพิง

ผู้พักพิงอาจย้ายออกจากศูนย์พักพิงในคราวเดียวหรือค่อยๆ ทอยออกเพื่อเดินทางกลับสู่ถิ่นฐาน หากผู้พักพิงไม่สามารถกลับสู่ถิ่นฐานเดิมได้ อาจมีทางเลือกอื่น เช่น การย้ายเข้าที่อยู่ใหม่เป็นการถาวร หรือเข้าร่วมโครงการเคหะชุมชน หลังจากผู้พักพิงย้ายออกจากศูนย์ทั้งหมดแล้ว อาคารที่ใช้เป็นศูนย์พักพิงชั่วคราวควรได้รับการบูรณะเพื่อให้มีการใช้งานอาคารต่อไปได้ ความรับผิดชอบและงบประมาณสำหรับการบูรณะสถานที่หลังปิดศูนย์พักพิงเป็นประเด็นสำคัญสำหรับเจ้าของสถานที่และผู้บริหารงานซึ่งควรได้รับการชี้แจงตั้งแต่เริ่มตั้งศูนย์พักพิง

ทางเลือกหลั ออกจากศูนย์

ผู้พักพิงที่ไม่สามารถเดินทางกลับถิ่นที่อยู่อาศัยเดิมได้มักมีทางเลือกอยู่ 2 ทาง
เมื่อย้ายออกจากศูนย์พักพิงชั่วคราว

ที่อยู่อาศัยแห่งใหม่

มีการสร้างบ้านใหม่ขึ้นมาหรือนำบ้านที่มีอยู่มาดัดแปลงใช้เป็นที่อยู่อาศัยถาวร
ให้แก่ผู้พักพิงในศูนย์พักพิงชั่วคราว ตามปกติ รัฐจะจัดหาบ้านหลังใหม่ให้แก่
กลุ่มคนผู้จำเป็นต้องอพยพโยกย้ายที่อยู่อาศัยโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย หรือมีเงื่อนไขใน
การจ่ายผ่อนที่ดี และถือเป็นส่วนหนึ่งของโครงการเคหะชุมชน

จากประสบการณ์

ในประเทศอาเซอร์ไบจาน มีการสร้างหมู่บ้านขึ้นใหม่และออกใบอนุญาต
พักอาศัยระยะยาวเพื่อรองรับกลุ่มที่จำเป็นต้องอพยพโยกย้ายถิ่นฐานที่ย้าย
ออกจากศูนย์พักพิงชั่วคราวและค่ายผู้ลี้ภัย

การจ่ายค่าชดเชย

ผู้พักพิงในศูนย์พักพิงชั่วคราว เช่นเดียวกับประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อน มี
สิทธิที่จะได้รับเงินชดเชยเพื่อชดเชยความเสียหายหรือความสูญเสียที่เกิดขึ้น
ซึ่งอาจเป็นในรูปแบบของเงินสด หรือไปส่งจ่าย

อาคารยังคงถูกใช้ป็นศูนย์พักพิง

การแปรสภาพ แนวทางนี้หมายถึงในกรณีและผู้พักพิงยังคงอยู่ในศูนย์พักพิงต่อไปแม้ว่าอาคาร
เป็นการครอบ จะไม่ได้เป็นศูนย์พักพิงตามกฎหมายแล้ว แต่มีการเปลี่ยนสถานภาพทาง
ครองส่วนบุคคล กฎหมายของตัวอาคารให้มาเป็นห้องพักส่วนบุคคล หรืออาคารห้องชุด (แฟลต)
ที่มีเจ้าของร่วม การแปรสภาพดังกล่าวนี้ เรียกว่าการแปรสภาพเป็นการครอบ
ครองส่วนบุคคล

จากประสบการณ์

ในประเทศจอร์เจีย กลุ่มผู้พักพิงได้รับอนุญาตให้ถือครองกรรมสิทธิ์ของ
ศูนย์พักพิงร่วมกันในโครงการฟื้นฟูผู้ประสบภัย

การถือครอง กรรมสิทธิ์

หากศูนย์พักพิงได้แปรสภาพเป็นการครอบครองส่วนบุคคล กลุ่มผู้พักพิงใน
ศูนย์พักพิงอาจกลายเป็นเจ้าของอาคาร หรือผู้พักพิงอาจได้รับข้อเสนอใน
รูปแบบของสัญญาเช่าระยะยาว ในกรณีนี้ศูนย์พักพิงชั่วคราวก็จะ กลายเป็น
อาคารห้องชุดทั่วไป

สถานภาพที่ไม่ชัดเจน / โครงการเคหะชุมชน

สถานภาพที่ไม่ชัดเจน

อีกทางเลือกหนึ่งมักเรียกว่าการปล่อยให้สถานะของศูนย์พักพิงชั่วคราว “ไม่ชัดเจน” ซึ่งหมายถึงรูปแบบของการเคหะชุมชน โดยคนที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยงในศูนย์พักพิงจะได้รับเข้าร่วมโครงการเคหะชุมชนของรัฐ

จากประสบการณ์

ในประเทศเซอร์เบีย มีการจัดสรรให้ผู้พักพิงที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยงได้เข้าร่วมในโครงการเคหะชุมชนของเทศบาลส่วนท้องถิ่น

โครงการเคหะชุมชน

อาจใช้อาคารที่ใช้เป็นศูนย์พักพิงเดิมมาปรับให้เข้ากับโครงการเคหะชุมชน หรือนำเอาอาคารอื่นมาใช้ โดยผู้พักพิงที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยงกลายมาเป็นผู้เช่า และมีการสนับสนุนจากองค์กรพัฒนาสังคม

รูปแบบการปิดศูนย์พักพิงชั่วคราว

การใช้อาคาร

ผลลัพธ์ต่อผู้พักพิง

ข้อดี

ผลกระทบ

ย้ายออกจากศูนย์

ตั้งที่อยู่อาศัยแห่งใหม่

• ภาพลักษณ์ความเป็นอยู่ของชีวิตดีขึ้นโดยรวม

• การขาดตอนของเครือข่ายทางสังคมที่สร้างขึ้นระหว่างการโยกย้ายที่อยู่อาศัย
• ต้องมีหลักประกันการบริการขั้นพื้นฐานทางสังคม (การเข้าถึงบริการด้านสุขภาพและการศึกษา)
• ต้องคำนึงถึงการเข้ามาหากินมีค่าใช้จ่ายเพิ่ม เนื่องจากต้องสร้างสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน (ถนน ระบายน้ำ ระบบกำจัดสิ่งปฏิกูล และระบบไฟฟ้า)

ได้รับค่าชดเชย

• มีหลากหลายทางเลือกในการเลือกประเภทและทำเลที่ตั้งของที่อยู่ใหม่
• ไม่จำเป็นต้องมีแนวคิดโดยรวม

• ราคาที่พักอาศัยในท้องตลาดเพิ่มสูงขึ้น ทำให้ยากต่อการหาที่พักอาศัยที่เหมาะสมให้แก่ผู้พักพิง

• ผู้พักพิงรู้สึกถึงความไม่เท่าเทียมกัน (ขึ้นอยู่กับว่าค่าชดเชยคำนวณต่อหัว หรือต่อตารางเมตรของพื้นที่ใช้สอย ฯลฯ)

ต่อหน้าถัดไป

การใช้อาคาร	ผลลัพธ์ต่อผู้พักพิง	ข้อดี	ผลกระทบ
อาคารยังคงถูกใช้ เป็นศูนย์พักพิง	การแปรสภาพเป็นการ ครอบครองส่วนบุคคล	<ul style="list-style-type: none"> • มีเครือข่ายทางสังคมที่ แน่นแฟ้น • ได้รับบริการทางสังคม • เป็นทางออกที่ ประหยัดค่าใช้จ่าย 	<ul style="list-style-type: none"> • ความไม่แน่ชัดเรื่องการถือ ครองกรรมสิทธิ์อาจทำให้ชั้น ตอนล่าช้า • ขั้นตอนการดำเนินการทาง กฎหมายซับซ้อนและยืดเยื้อ • รัฐแบ่งรับแบ่งสู้ที่จะถ่ายโอน การถือครองกรรมสิทธิ์
สถานภาพที่ ไม่ชัดเจน	โครงการเคหะชุมชน	<ul style="list-style-type: none"> • เป็นแนวทางออกที่ เหมาะสมกับผู้ที่อยู่ใน กลุ่มเสี่ยง 	<ul style="list-style-type: none"> • คุณสมบัติของผู้มีสิทธิอิง จากความเสี่ยง แทนที่จะอิง จากสถานภาพความเป็นอยู่ (เฉพาะผู้ที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยงจึง ได้รับเข้าร่วมโครงการ) • เป็นแนวทางแก้ปัญหาที่มี ค่าใช้จ่ายสูง และอาศัยความ สนับสนุนจากภาครัฐอย่าง ต่อเนื่อง

ต่อจากหน้าที่แล้ว

แนวทางแก้ไข ปัญหาแบบ บูรณาการ

ฝ่ายประสานงานกลางของศูนย์พักพิงชั่วคราวมีบทบาทหน้าที่สำคัญในการส่งเสริมแนวทางแก้ไขปัญหาแบบบูรณาการ ซึ่งเป็นครอบคลุมถึงปัจจัยสำคัญทั้งหมดของการดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี รวมถึงที่พักอาศัยและสาธารณสุขโลกที่เหมาะสม การเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐานทางสังคม การทำมาหากิน การได้รับการชดเชยสิทธิ รวมถึงสิทธิในการมีส่วนร่วมในฐานะประชาชน พร้อมทั้งนี้ ควรพิจารณาแนวทางออกที่ยั่งยืนในการให้ความช่วยเหลือตามความจำเป็น เช่น การแจกชุดความช่วยเหลือให้แก่ผู้พักพิงที่เดินทางกลับที่พักอาศัย

ข้อแนะนำ

แนวทางการแก้ปัญหาที่ยั่งยืน
คือ แนวทางที่อาศัยความร่วมมือ
มือจากทุกภาคส่วน

แนวทางการ แก้ไขปัญหายั่งยืน

ควรระวังไม่ให้มีการแก้ไขเฉพาะเรื่องที่อยู่อาศัยเพียงอย่างเดียว องค์ประกอบทั้งหมดของแนวทางที่กล่าวมาข้างต้นล้วนแต่ต้องอาศัยการแก้ไขที่มีประสิทธิผลเพื่อการหาทางออกที่ยั่งยืนให้แก่ผู้พักพิง

เอกสารเพื่อศึกษาเพิ่มเติม

NRC, 2008. The Camp Management Toolkit; Chapter 7: Camp Set-up and Closure.
ที่: http://www.nrc.no/arch/_img/9293559.pdf

ัญญา
อ รากแก้วของชีวิต

เอกลักษณ์ของโรงเรียน
“นักเรียนมีความรู้ คู่คุณธรรม”

สำนักใน

กลุ่มประสานงานการบริหารจัดการที่อยู่อาศัยชั่วคราว
Camp Coordination and Camp Management Cluster